

**İLKÖĞRETİM BİRİNCİ KADEMETÜRKÇE DERS
KİTAPLARINDAKİ METİNLERİN İLETTİĞİ
DEĞERLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Tuğrul KÜLÜNKOĞLU

**Y. Lisans Tezi
İlköğretim Anabilim Dalı
Yrd. Doç. Dr. Ömer YILAR**

2010

Her hakkı saklıdır

**ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

Y. LİSANS TEZİ

**İLKÖĞRETİM BİRİNCİ KADEMETÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ
METİNLERİN İLETTİĞİ DEĞERLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Tuğrul KÜLÜNKOĞLU

İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI

ERZURUM

2010

Her hakkı saklıdır

TEZ KABUL TUTANAĞI**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE**

Yrd. Doç. Dr. Ömer YILAR danışmanlığında, Tuğrul KÜLÜNKOĞLU tarafından hazırlanan bu çalışma 28/06/2010 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından. İlköğretim Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Yrd.Doç.Dr. Ömer YILAR

İmza: .....

Jüri Üyesi : Yrd.Doç.Dr. Semra ŞEN

İmza: .....

Jüri Üyesi : Yrd.Doç.Dr. Abdullah ŞAHİN

İmza: .....

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. .... /...../.....

Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

	<u>SAYFA NO</u>
İÇİNDEKİLER	I
ÇİZELGELER DİZİNİ	IV
ÖZET	VI
ABSTRACT	IX
ÖN SÖZ	XII
KISALTMALAR	XIV
GİRİŞ	1
1.ARAŞTIRMANIN KONUSU, AMACI, KAPSAMI, YÖNTEMİ	1
1.1. Araştırmanın Konusu ve Amacı.....	1
1.2. Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi.....	2
2.TÜRKÇE ÖĞRETİMİ	4
2.1 Dil.....	4
2.2. Türkçe Öğretiminin Amaçları.....	7
2.3. Türkçe Öğretiminin Önemi.....	12
3. İLGİLİ ÇALIŞMALAR	16
BİRİNCİ BÖLÜM	17
1.DEĞERLER VE EĞİTİM	17
1.1. Dil, Kültür, Eğitim.....	17
1.2. Ders Kitaplarının Önemi.....	21
1.3. Türkçe Ders Kitaplarında Bulunması Gereken Nitelikler.....	24
1.4. Ders Kitaplarında Metin Seçiminin Önemi.....	27
1.5. Metinlerde Bulunması Gereken Nitelikler.....	33
1.6. Değerler.....	38
1.7. Değer Öğretiminde Metin Seçiminin Önemi.....	39
İKİNCİ BÖLÜM	42
2.İNCELEME	42
2.1.Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İlettiği Değerler ve Bu Değerlerin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi.....	42
2.1.1. Aile Birliğine Önem Verme.....	42
2.1.2. Bağımsızlık.....	43
2.1.3. Barış.....	44
2.1.4. Bilimsellik.....	45

2.1.5. Çalışkanlık.....	46
2.1.6. Dayanışma.....	47
2.1.7. Duyarlılık.....	49
2.1.8. Dürüstlük.....	50
2.1.9. Estetik.....	51
2.1.10. Misafirperverlik.....	51
2.1.11. Özgürlük.....	52
2.1.12. Sağlıklı Olmaya Önem Vermek.....	53
2.1.13. Saygı.....	55
2.1.14. Arkadaş Sevgisi.....	56
2.1.15. Okul Sevgisi.....	57
2.1.16. Kitap Sevgisi.....	59
2.1.17. Anne Sevgisi.....	60
2.1.18. Çocuk Sevgisi.....	60
2.1.19. Doğa Sevgisi.....	62
2.1.20. Öğretmen Sevgisi.....	64
2.1.21. Sorumluluk.....	65
2.1.22. Temizlik.....	65
2.1.23. Vatanseverlik.....	66
2.1.24. Yardımseverlik.....	68
2.1.25. Toplum Kurallarına Uyma.....	70
2.1.26. Tutumluluk.....	72
2.1.27. Alçakgönüllülük.....	73
2.1.28. İnsanlık Yararına Çalışma.....	74
2.1.29. Yaşama Sevinci.....	74
2.1.30. Sanat Sevgisi ve Sanatçıya Saygı.....	76
2.1.32. Geçmişini ve Milli Kültürünü Tanıma.....	78

2.2. Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İlettiği Değerlerin Frekans

Sayılarının ve Yüzdelik Oranlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi.....	80
2.2.1. Birinci Sınıf Ders Kitabı.....	80
2.2.2. Birinci Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı.....	81
2.2.3. Birinci Sınıf Kitapları.....	82
2.2.4. İkinci Sınıf Ders Kitabı.....	83
2.2.5. İkinci Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı.....	84

2.2.6. İkinci Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabı.....	85
2.2.7. İkinci Sınıf Kitapları.....	86
2.2.8. Üçüncü Sınıf Ders Kitabı.....	88
2.2.9. Üçüncü Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı.....	89
2.2.10. Üçüncü Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabı.....	90
2.2.11. Üçüncü Sınıf Kitapları.....	91
2.2.12. Dördüncü Sınıf Ders Kitabı.....	92
2.2.13. Dördüncü Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı.....	93
2.2.14. Dördüncü Sınıf Kitapları.....	94
2.2.15. Beşinci Sınıf Ders Kitabı.....	95
2.2.16. Beşinci Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı.....	97
2.2.17. Beşinci Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabı.....	98
2.2.18. Beşinci Sınıf Kitapları.....	99
2.3. Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İlettiği Değerler Üzerine Genel Bir Değerlendirme.....	100
Sonuç ve Öneriler.....	105
Kaynakça	107
Özgeçmiş.....	110

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa No

Çizelge 1.1. Zorunlu Temalar.....	10
Çizelge 1.2. Seçmeli Temalar.....	11
Çizelge 2.1. “Aile Birliğine Önem Verme” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları.....	42
Çizelge 2.2. “Bağımsızlık” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları.....	43
Çizelge 2.3. “Barış” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları.....	44
Çizelge 2.4. “Bilimsellik” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları.....	45
Çizelge 2.5. “Çalışkanlık” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları.....	46
Çizelge 2.6. “Dayanışma” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları.....	47
Çizelge 2.7. “Duyarlılık” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları.....	49
Çizelge 2.8. “Dürüstlük” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları.....	50
Çizelge 2.9. “Estetik” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları.....	50
Çizelge 2.10. “Misafirperverlik” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları.....	51
Çizelge 2.11. “Özgürlük” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları.....	52
Çizelge 2.12. “Sağlıklı Olmaya Önem Vermek” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları.....	52
Çizelge 2.13. “Saygı” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları.....	55
Çizelge 2.14. “Arkadaş Sevgisi” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları.....	55
Çizelge 2.15. “Okul Sevgisi” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları.....	57
Çizelge 2.16. “Kitap Sevgisi” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları.....	58
Çizelge 2.17. “Anne Sevgisi” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları.....	59
Çizelge 2.18. “Çocuk Sevgisi” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları.....	60
Çizelge 2.19. “Doğa Sevgisi” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları.....	61
Çizelge 2.20. “Öğretmen Sevgisi” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları.....	63
Çizelge 2.21. “Sorumluluk” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları.....	64
Çizelge 2.22. “Temizlik” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları.....	64
Çizelge 2.23. “Vatanseverlik” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları.....	65
Çizelge 2.24. “Yardımseverlik” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları.....	67
Çizelge 2.25. “Toplumsallaşma” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları.....	69

Çizelge : 2.26 “Tutumluluk” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları.....	70
Çizelge 2.27. “Alçakgönüllülük” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları	71
Çizelge 2.28. “İnsanlık Yararına Çalışma” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları.....	72
Çizelge 2.29. “Çevresindeki Güzelliklerin Farkında Olmak” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları.....	73
Çizelge 2.30 “Sanata ve Sanatçıya Saygı” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları.....	75
Çizelge 2.32. “Geçmişini ve Milli Kültürünü Tanıma” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları.....	76
Çizelge 3.1. Birinci sınıf ders kitabındaki değerler.....	79
Çizelge 3.2. Birinci sınıf öğretmen kılavuz kitabındaki değerler.....	80
Çizelge 3.3. Birinci sınıf kitaplarındaki değerler.....	82
Çizelge 3.4. İkinci sınıf ders kitabındaki değerler.....	83
Çizelge 3.5. İkinci sınıf öğretmen kılavuz kitabındaki değerler.....	84
Çizelge 3.6. İkinci sınıf öğrenci çalışma kitabındaki değerler.....	85
Çizelge 3.7. İkinci sınıf kitaplarındaki değerler.....	87
Çizelge 3.8. Üçüncü sınıf ders kitabındaki değerler.....	88
Çizelge 3.9. Üçüncü sınıf öğretmen kılavuz kitabındaki değerler.....	89
Çizelge 3.10. Üçüncü sınıf öğrenci çalışma kitabındaki değerler.....	90
Çizelge 3.11. Üçüncü sınıf kitaplarındaki değerler.....	91
Çizelge 3.12. Dördüncü sınıf ders kitabındaki değerler.....	92
Çizelge 3.13. Dördüncü sınıf öğretmen kılavuz kitabındaki değerler.....	93
Çizelge 3.14. dördüncü sınıf kitaplarındaki değerler.....	94
Çizelge 3.15. Beşinci sınıf ders kitabındaki değerler.....	96
Çizelge 3.16. Beşinci sınıf öğretmen kılavuz kitabındaki değerler.....	97
Çizelge 3.17. Beşinci sınıf öğrenci çalışma kitabındaki değerler.....	98
Çizelge 3.18. Beşinci sınıf kitaplarındaki değerler.....	99
Çizelge 3.19. Bütün kitaplardaki toplam değerler.....	102
Çizelge 3.20 Bütün kitaplardaki toplam değerlerin sınıflara dağılımı.....	104

ÖZET**YÜKSEK LİSANS TEZİ****İLKÖĞRETİM BİRİNCİ KADEME TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ
METİNLERİN İLETTİĞİ DEĞERLER AÇISINDAN İNCELENMESİ****Tuğrul KÜLÜNKOĞLU****Danışman: Yrd.Doç.Dr. Ömer YILAR****2010-SAYFA: 110****Jüri : Yrd.Doç.Dr. Ömer YILAR****Yrd.Doç.Dr. Semra ŞEN****Yrd.Doç.Dr. Abdullah ŞAHİN**

Bu çalışmanın amacı, bugün okutulan ilköğretim birinci kademe Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin iletlediği değerleri tespit etmek ve karşılaştırmalı olarak incelemektir. 1-2-3-4 ve 5. sınıflar için 5 farklı yayınevinin yazmış olduğu öğrenci ders kitapları, öğretmen kılavuz kitapları ve öğrenci çalışma kitaplarından oluşan toplam 15 kitap incelenerek karşılaştırılmıştır.

Çalışma, giriş ve iki bölümden oluşmuştur. Giriş bölümünde; Türkçe öğretiminin amaçları ve önemi, birinci bölümde; dil, kültür ve eğitim ilişkisi incelenmiş, ders kitaplarının önemi üzerinde durulmuş, Türkçe ders kitaplarında ve metinlerde bulunması gereken nitelikler belirtilmiş, ders kitaplarında metin seçiminin önemi ve değer iletiminde metin seçiminin önemi hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölüm incelemeye ayrılmış, incelenen kitaplardaki metinlerin iletlediği değerler tespit edilip, karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Her gün değışen ve gelişen dünyada öz benliğini kaybetmeden, milli kimliğini koruyarak, değışime ve gelişmelere ayak uydurma çabası içerisinde, çağdaş düşünen genç bir nesil yetiştirmenin zorlukları eğitimciler tarafından bilinmektedir. Bir yanda, dünyada her an bulunan yeni teknolojik icatlar ve bu icatların toplum tarafından kullanılmasıyla toplumun yapısındaki sosyolojik ve kültürel değışiklikler, diğer yanda

ise devletin sağlamlığı açısından gerekli olan milli birlik ve beraberlik duygusunu genç nesillere aşılama sorumluluğu.

Eğitimcilerin omuzlarına yüklenen, uykuları kaırırcasına bu büyük sorumluluğu hafifletmenin en iyi yolu ise amaca uygun olarak seçilmiş metinleri içeren ders kitapları hazırlamaktır.

Bu araştırmanın kapsamı, Türkiye’de ilköğretim birinci devrede okutulan Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin ilettiği değerleri tespit etmek, bunları karşılaştırmalı olarak incelemektir. Araştırma, tarama modelindedir.

Araştırmanın evrenini Türkiye’de ilköğretimde okutulan Türkçe ders kitapları, örneklem grubunu da ilköğretim birinci kademedede (1-2-3-4-5. sınıflar) okutulan Türkçe ders kitapları oluşturmaktadır. Türkiye’deki ilköğretim okullarında okutulan ders kitapları, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından dağıtılmaktadır. Türkiye 7 ayrı bölgeye ayrılmış ve her bölgede farklı yayınevlerine ait kitaplar dağıtılmıştır. Bunların hepsine ulaşmak, ulaşılsa bile incelemede kullanmak, süre ve çalışmanın kapsamı bakımından mümkün görünmediğinden örneklem yoluna gidilmiş ve Giresun’da 2009-2010 eğitim-ğretim yılında okutulan beş sınıfa ait toplam 15 kitap seçilerek incelenmiştir.

Bu araştırmada öncelikle araştırmaya konu olan Türkiye’de ilköğretim birinci kademedede okutulan Türkçe ders kitapları tespit edilmiştir. Talim ve Terbiye Kurulu’ nca onaylanmış olan ve 18.07.2005 tarihli kararı ile ilköğretim kurumlarında 5 yıl süreyle ders kitabı olarak okutulması kabul edilen bu kitaplardan örneklem grubu olarak Giresun’da okutulan ve aşağıda künyeleri verilen toplam 15 tanesi inceleme için seçilmiştir.

Bu alışma Türkiye’de ilköğretim birinci kademedede okutulan Türkçe ders kitaplarının iletteği değerleri incelemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaca göre araştırmanın problem sorusu “*İlköğretim 1-5.sınıflararası Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin iletteği değerler hangileridir ve bu değerlerin kitaplara dağılımı nasıldır?*” olmaktadır. İncelemenin sonucuna göre bu konuya, ders kitaplarını hazırlayanlar tarafından gereken önemin ve duyarlılığın gösterilmediği tespit edilmiştir.

Metinler seçilirken sadece zorunlu ve seçmeli temalara uygun metinlerin seçildiği, metinlerin iletteği değerlerin hiç nemsinmediği görülmüştür. Bağımsızlık, dürüstlük, misafirperverlik gibi Türk milletinin karakteristik özelliklerinden olan değerlere metinlerde çok az sayıda yer verildiği, değerlerin sınıflara dağılımında

VIII

büyük farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Değerlerin kitaplara dağılımı incelendiğinde kitaplar arasında büyük bir dengesizlik olduğu görülmektedir.

ABSTRACT

MA THESIS

ANALYSIS OF THE TEXTS In TURKISH COURSE BOOKS At 1ST STAGE In
PRIMARY SCHOOLS IN TERMS OF THE VALUES DELIVERED

Tuğrul KÜLÜNKOĞLU

Supervisor: Asst. Prof. Ömer YILAR

2010-PAGE: 110

Jury :Yrd.Doç.Dr. Ömer YILAR
Yrd.Doç.Dr. Semra ŞEN
Yrd.Doç.Dr. Abdullah ŞAHİN

The aim of this study is to determine the values delivered by the texts in Turkish course books used at the first stage of the primary schools and analyze them comparatively. Totally 15 course books including workbooks and teachers' books that were written for the 1st, 2nd, 3rd, 4th and 5th grades have been analyzed and compared.

The study consists of an introduction and two other parts. In the introduction part; the goals, importance and structure of teaching Turkish has been delivered; in the first part; the relationship between the language, culture and education has been studied, the importance of the text books has been emphasised, the necessary qualities that were supposed to take place in the texts and in Turkish course books have been explained, The importance of selecting texts for course books and the importance of selecting texts in delivering the values have been conveyed. In the second part; the values delivered in the text books have been determined and analyzed comparatively.

In a world changing and developing every day, the difficulties of raising a young generation who thinks in a contemporary way by preserving their national identity without losing their own identity in the effort of adapting to changes and developments is known by the educators. On the one hand, the new technological inventions in the world at any time and the sociological and cultural changes in the structure of society by using these inventions, on

the other hand the responsibility for indoctrination of sense of national unity and solidarity which is required for the stability of the state.

The best way to alleviate this great responsibility which lays a burden on educators and makes them lose their sleep is to prepare schoolbooks which include texts, selected to fit for purpose.

The content of this research is to determine the delivered values of the Turkish course books that have been studied in the first grade of primary schools in Turkey and to examine them comparatively. The research has been conducted through scanning method.

The Turkish course books that have been studied at primary schools in Turkey are in the centre of the research and the Turkish course books that have been studied in the first grade of primary schools in Turkey (1-2-3-4-5. Graders) is the sample group. The course books that have been studied in the primary schools in Turkey have been delivered by the Ministry of Education. Turkey has been divided into 7 different regions and different course books belong to various publishers have been delivered in each of these regions. Totally 15 books belong to 5 class, which have been studied in Giresun in 2009-2010 education year, have been examined and sample group has been used since it is not possible to reach all of these books, even it can be reached, it is again not possible to use them in the research considering the duration and content of the study

In this research, The Turkish course books in the first grade of the primary schools in Turkey, which are the initial focus of the study, have been determined. Totally 15 of those books whose detailed information have been given below, which are studied at Giresun as sample group of which have been approved as the course book for 5 years in primary schools by the Board of Education and Discipline with the judgement dated 18.07.2005, have been chosen for the research.

This study has been conducted to examine the delivered messages of the Turkish course books, which have been studied at first grade of primary schools in Turkey. According to this aim, the problem question of the research is: “*What are the delivered messages of the Turkish course books that have been studied in the first grade of primary schools (from 1st to 5th grades) and how should these be distributed to the books?*” According to the results of the investigation, it has been determined that the required importance and sensitivity has not been shown to this issue by the ones who prepared these course books.

When choosing the texts, only the ones in accordance with mandatory and optional theme have been selected and it has been determined that the delivered messages of the texts have been ignored. The values such as independence, honesty and hospitality, which are

among the characteristics of Turkish people, have been included in just a few texts and it has been determined that there are many differences in the distribution of values according to the classes. When the distributions of the values to the books have been examined, it has been determined that there is a great imbalance between the books.

ÖNSÖZ

Bir milleti, millet yapan ve oluşturduğu insanları birbirine bağlayarak diğer milletlerden ayıran birtakım özellikler vardır. Bunlardan en önemlisi, hiç kuşku yok ki dildir.

Dil, insanlar arasındaki iletişimi sağlamının yanında toplumun kültürel özelliklerini nesilden nesile aktarma görevini de yerine getirmektedir. Dil, aynı dili konuşan insanlar arasında bir ortak payda oluşturarak, bu insanların birbirlerine duygusal açıdan yakınlaşmalarını ve birbirlerine daha sıkı bağlanmalarını sağlamaktadır. Bu açıdan bakıldığında dili sadece bir iletişim aracı olarak görmemek gerekir.

Son yıllarda özellikle ulaşım ve iletişim sektörlerinde yaşanan hızlı teknolojik gelişmelerin etkisiyle, dünya adeta yer olarak küçülmüş insanların birbirleriyle etkileşimleri kolaylaşmış ve artmıştır. Bu etkileşimin doğal sonucu olarak milletler arasında kültür alışverişi olmuş, milletlerin kültürel özelliklerinde birtakım değişiklikler ortaya çıkmıştır.

En önemlisi milletlerin değer yargıları değişime uğramıştır. Milletlerin kendilerine özgü olan özellikleri yıpranmaya başlamıştır. Bu da milleti oluşturan insan yığınları arasındaki ortak paydanın azalmasına ve zayıflamasına sebep olmuştur.

Bir ülkede dağılmadan, parçalanmadan yaşamak isteniyorsa dil denilen bağın önemini kavranıp, güçlendirilmesi gerekmektedir. Bunun için de dil eğitimi ön plana çıkmaktadır. Dil eğitiminin nasıl olması, hangi kaynakların kullanılması, bu kaynakların ne tür metinler içermesi ve bu metinlerin hangi değerleri iletmesi gibi sorular önem kazanmaktadır.

Bu çalışmada, dil eğitiminin başlangıcı ve en önemli dönemi olan ilköğretim birinci kademe Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin iletmediği değerlerin neler olduğu, kitaplara nasıl dağıldığı ve bu değerlere kitaplarda nasıl yer verildiği araştırılmıştır.

Çalışma, giriş ve iki bölümden oluşmuştur. Giriş bölümünde dilin önemi, Türkçe öğretiminin amaçları, önemi ve yapısı açıklanmıştır.

Birinci bölümde dil, kültür ve eğitim ilişkisi irdelenmiş dil eğitiminde değerlerin önemi üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde, incelenen 15 ders kitabında tespit edilen değerler karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Bu çalışmanın sonunda Türkçe ders kitaplarında okutulan metinlerin iletmediği değerlerin, bu kitapları yazan yazarlar tarafından, Türk kültürünün korunması ve

XIII

gelecek nesillere aktarılmasındaki öneminin daha iyi kavranması ve bu konudaki metin seçiminde daha duyarlı olunması en büyük dileğimizdir.

Yaptığım bu çalışma boyunca değerli görüşlerinden faydalandığım ve bana yardımcı olan Yrd.Doç.Dr.Dursun ŞAHİN'e, Yrd.Doç.Dr.Kamil YAĞCI'ya, Öğr.Gör.Şenol SANCAK'a, Öğr.Gör.Muzaffer ATALAR'a, Okt.Mustafa ACA'ya, Okt.Cansever GÜNER'e, Arş.Gör.Mehmet ALVER'e katkılarından dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Tez danışmanım Yrd.Doç.Dr. Ömer YILAR her zaman yanımda oldu, destekledi ve yol gösterdi. Kendisine bana sağlamış olduğu her türlü yardımdan dolayı minnettar olduğumu belirtmek ister, teşekkür ederim.

Erzurum - 2010

Tuğrul KÜLÜNKOĞLU

KISALTMALAR

- Age** : Adı geçen eser.
- Agm** : Adı geçen makale.
- (1A) : Elife Şahbaz Dağlıoğlu, Taha Çağlaroğlu, İlköğretim Türkçe Ders Kitabı, İstanbul, 2009, Selt Yayınları.
- (1B) : Elife Şahbaz Dağlıoğlu, Taha Çağlaroğlu, İlköğretim Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı, İstanbul, 2009, Selt Yayınları
- (1C) : Elife Şahbaz Dağlıoğlu, Taha Çağlaroğlu, İlköğretim Okuma ve Yazma Öğreniyorum Ders Kitabı, İstanbul, 2009, Selt Yayınları
- (2A) : Sibel Janet Yıldırım, Veysel Yıldız, Nihat Demir, İlköğretim Türkçe Ders Kitabı, Ankara, 2009, Kök Yayıncılık.
- (2B) : Sibel Janet Yıldırım, Veysel Yıldız, Nihat Demir, İlköğretim Öğretmen Kılavuz Kitabı, Ankara, 2009, Kök Yayıncılık
- (2C) : Sibel Janet Yıldırım, Veysel Yıldız, Nihat Demir, İlköğretim Türkçe Öğrenci Çalışma Kitabı, Ankara, 2009, Kök Yayıncılık
- (3A) : Fatma Karafilik, Gülcan Değirmenci, Nesrin Bilkan, İlköğretim Türkçe Ders Kitabı, İstanbul, 2009, Harf Eğitim Yayıncılığı.
- (3B) : Fatma Karafilik, Gülcan Değirmenci, Nesrin Bilkan, İlköğretim Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı, İstanbul, 2009, Harf Eğitim Yayıncılığı.
- (3C) : Fatma Karafilik, Gülcan Değirmenci, Nesrin Bilkan, İlköğretim Türkçe Öğrenci Çalışma Kitabı, İstanbul, 2009, Harf Eğitim Yayıncılığı.
- (4A) : Ahmet Kapulu, Müjdat Ataman, Aysun Turan, Hatice Sezin Bozkurt, Aliyar Karaca, İlköğretim Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı, Ankara, 2009, Koza Yayın Dağıtım
- (4B) : Ahmet Kapulu, Müjdat Ataman, Aysun Turan, Hatice Sezin Bozkurt, Aliyar Karaca, İlköğretim Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı, Ankara, 2009, Koza Yayın Dağıtım.
- (4C) : Ahmet Kapulu, Müjdat Ataman, Aysun Turan, Hatice Sezin Bozkurt, Aliyar Karaca, İlköğretim Türkçe Öğrenci Çalışma Kitabı, Ankara, 2009, Koza Yayın Dağıtım.
- (5A) : Mustafa Aldı, Yard.Doç.Dr.Latif Beyreli, Cemil Duran, Ali Gündoğdu, Dr.Melike Günyüz, Doç.Dr.Mustafa Kaçalin, Uzm.İbrahim Hakan Karataş, Mehmet Ali Özkan, Ümit Uncu, İlköğretim Türkçe Ders Kitabı, İstanbul, 2009, Erdem Yayınları.
- (5B) : Mustafa Aldı, Yard.Doç.Dr.Latif Beyreli, Cemil Duran, Ali Gündoğdu, Dr.Melike Günyüz, Doç.Dr.Mustafa Kaçalin, Uzm.İbrahim Hakan Karataş, Mehmet Ali

Özkan, Ümit Uncu, İlköğretim Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı, İstanbul, 2009, Erdem Yayınları.

(5C) : Mustafa Aldı, Yard.Doç.Dr.Latif Beyreli, Cemil Duran, Ali Gündoğdu, Dr.Melike Günyüz, Doç.Dr.Mustafa Kaçalın, Uzm.İbrahim Hakan Karataş, Mehmet Ali Özkan, Ümit Uncu, İlköğretim Türkçe Öğrenci Çalışma Kitabı, İstanbul, 2009, Erdem Yayınları.

s : Sayfa

GİRİŞ

1. Araştırmanın Konusu, Amacı, Kapsamı, Yöntemi

1.1. Araştırmanın Konusu ve Amacı

Bu araştırmanın konusu, Türkiye’de ilköğretimin birinci kademesinde (1-2-3-4-5. sınıflar) okutulan Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin iletlediği değerlerin tespit edilmesi, incelenmesi ve karşılaştırılmasıdır.

Her gün değışen ve gelişen dünyada öz benliğini kaybetmeden, milli kimliğini koruyarak, değışime ve gelişmelere ayak uydurma çabası içerisinde, çağdaş düşünen genç bir nesil yetiştirmenin zorlukları eğitimciler tarafından bilinmektedir. Bir yanda, dünyada her an bulunan yeni teknolojik icatlar ve bu icatların toplum tarafından kullanılmasıyla toplumun yapısındaki sosyolojik ve kültürel değışiklikler, diğeri yanda ise devletin sağlamlığı açısından gerekli olan milli birlik ve beraberlik duygusunu genç nesillere aşılama sorumluluğu.

Son yılların moda deyimini ve düşüncesi olan küreselleşme, hızla gelişen teknoloji sayesinde hayatımızı olumlu ve olumsuz birçok açıdan etkilemektedir. Özellikle iletişim sektöründeki hızlı teknolojik gelişmeler hayatımızın her anında bizimle birlikte. Kimi zaman cep telefonu, kimi zaman televizyon, kimi zaman bilgisayar yoluyla bütün dünya artık bir odanın içine sığabilmektedir. İnsanlar dünyanın diğeri ucundaki kültürleri bir ekran ve birkaç tuş sayesinde çok rahatlıkla öğrenebiliyorlar.

Günümüzde psikoloji ve sosyoloji biliminin verilerinden yararlanarak ve yukarıda belirttiğimiz teknolojik gelişmeleri kullanarak insanların duygu ve düşüncelerini ikna yoluyla değıştirmek kolaylaşmaktadır.

Böyle bir ortamda; Türk milli eğitiminin genel amaçları içerisinde olan ‘‘kitle iletişim araçlarıyla verilen mesajları sorgulama becerilerini geliştirmek’’ ve ‘‘ milli, manevi, ahlaki, tarihi, kültürel, sosyal, estetik ve sanatsal değerlere önem vermelerini sağlamak; milli duygu ve düşüncelerini güçlendirmek’’ gibi amaçlara ulaşmanın eğitimciler açısından ne kadar ağır bir sorumluluk olduğu gün gibi aşikardır.

Eğitimcilerin omuzlarına yüklenen, uykuları kaçırıcısına bu büyük sorumluluğu hafifletmenin en iyi yolu ise amaca uygun olarak seçilmiş metinleri içeren ders kitapları hazırlamaktır.

Bu çalışma yukarıda belirtilen zorlukların farkında olarak ders kitaplarındaki metinlerin ilettiği değerleri tespit etmek ve karşılaştırmalı olarak incelemek amacıyla yapılmıştır.

1.2. Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi

Bu araştırmanın kapsamı, Türkiye’de ilköğretim birinci devrede okutulan Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin ilettiği değerleri tespit etmek, bunları karşılaştırmalı olarak incelemektir. Araştırma, tarama modelindedir.

Bu modele göre, örneklem yoluyla seçilen 15 kitap, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmeden metinlerin hangi değerleri ilettiği tespit edilmeye çalışılmıştır.¹ Bu çalışmada elde edilen sonuçların frekansları ve yüzdelik oranları birkaç değişik tabloda düzenlenmiş ve yorumlanmıştır.

Araştırmanın evrenini Türkiye’de ilköğretimde okutulan Türkçe ders kitapları, örneklem grubunu da ilköğretim birinci kademedede (1-2-3-4-5. sınıflar) okutulan Türkçe ders kitapları oluşturmaktadır. Türkiye’deki ilköğretim okullarında okutulan ders kitapları, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından dağıtılmaktadır. Türkiye 7 ayrı bölgeye ayrılmış ve her bölgede farklı yayınevlerine ait kitaplar dağıtılmıştır. Bunların hepsine ulaşmak, ulaşılsa bile incelemede kullanmak, süre ve çalışmanın kapsamı bakımından mümkün görünmediğinden örneklem yoluna gidilmiş ve Giresun’da 2009-2010 eğitim-öğretim yılında okutulan beş sınıfa ait toplam 15 kitap seçilerek incelenmiştir. Birinci sınıf çalışma kitabında ve dördüncü sınıf çalışma kitabında metin olmadığından değer tespit edilememiştir.

Bu çalışmada öncelikle araştırmaya konu olan Türkiye’de ilköğretim birinci kademedede okutulan Türkçe ders kitapları tespit edilmiştir. Talim ve Terbiye Kurulu’na onaylanmış olan ve 18.07.2005 tarihli kararı ile ilköğretim kurumlarında 5 yıl süreyle ders kitabı olarak okutulması kabul edilen bu kitaplardan örneklem grubu olarak Giresun’da okutulan ve aşağıda künyeleri verilen toplam 15 tanesi inceleme için seçilmiştir. Çalışmada bu kitapların ismi, kolaylık olması açısından, aşağıda kitapların künyelerinin başında belirtildiği gibi kodlanmıştır.

Birinci sınıf kitapları :

(1A) : Elife Şahbaz Dağlıoğlu, Taha Çağlaroğlu, İlköğretim Türkçe Ders Kitabı, İstanbul, 2009, Selt Yayınları.

¹ Niyazi Karasar, Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Yayıncılık, Ankara 2008, s.77

(1B) : Elife Şahbaz Dağlıoğlu, Taha Çağlaroğlu, İlköğretim Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı, İstanbul, 2009, Selt Yayınları.

(1C) : Elife Şahbaz Dağlıoğlu, Taha Çağlaroğlu, İlköğretim Okuma ve Yazma Öğreniyorum Ders Kitabı, İstanbul, 2009, Selt Yayınları.

İkinci sınıf kitapları :

(2A) : Sibel Janet Yıldırım, Veysel Yıldız, Nihat Demir, İlköğretim Türkçe Ders Kitabı, Ankara, 2009, Kök Yayıncılık.

(2B) : Sibel Janet Yıldırım, Veysel Yıldız, Nihat Demir, İlköğretim Öğretmen Kılavuz Kitabı, Ankara, 2009, Kök Yayıncılık.

(2C) : Sibel Janet Yıldırım, Veysel Yıldız, Nihat Demir, İlköğretim Türkçe Öğrenci Çalışma Kitabı, Ankara, 2009, Kök Yayıncılık.

Üçüncü sınıf kitapları :

(3A) : Fatma Karafilik, Gülcan Değirmenci, Nesrin Bilkan, İlköğretim Türkçe Ders Kitabı, İstanbul, 2009, Harf Eğitim Yayıncılığı.

(3B) : Fatma Karafilik, Gülcan Değirmenci, Nesrin Bilkan, İlköğretim Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı, İstanbul, 2009, Harf Eğitim Yayıncılığı.

(3C) : Fatma Karafilik, Gülcan Değirmenci, Nesrin Bilkan, İlköğretim Türkçe Öğrenci Çalışma Kitabı, İstanbul, 2009, Harf Eğitim Yayıncılığı.

Dördüncü sınıf kitapları :

(4A) : Ahmet Kapulu, Müjdat Ataman, Aysun Turan, Hatice Sezin Bozkurt, Aliyar Karaca, İlköğretim Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı, Ankara, 2009, Koza Yayın Dağıtım.

(4B) : Ahmet Kapulu, Müjdat Ataman, Aysun Turan, Hatice Sezin Bozkurt, Aliyar Karaca, İlköğretim Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı, Ankara, 2009, Koza Yayın Dağıtım.

(4C) : Ahmet Kapulu, Müjdat Ataman, Aysun Turan, Hatice Sezin Bozkurt, Aliyar Karaca, İlköğretim Türkçe Öğrenci Çalışma Kitabı, Ankara, 2009, Koza Yayın Dağıtım.

Beşinci sınıf kitapları :

(5A) : Mustafa Aldı, Yard.Doç.Dr.Latif Beyreli, Cemil Duran, Ali Gündoğdu, Dr.Melike Günyüz, Doç.Dr.Mustafa Kaçalın, Uzm.İbrahim Hakan Karataş, Mehmet Ali Özkan, Ümit Uncu, İlköğretim Türkçe Ders Kitabı, İstanbul, 2009, Erdem Yayınları.

(5B) : Mustafa Aldı, Yard.Doç.Dr.Latif Beyreli, Cemil Duran, Ali Gündoğdu, Dr.Melike Günyüz, Doç.Dr.Mustafa Kaçalın, Uzm.İbrahim Hakan Karataş, Mehmet Ali Özkan, Ümit Uncu, İlköğretim Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı, İstanbul, 2009, Erdem Yayınları.

(5C) : Mustafa Aldı, Yard.Doç.Dr.Latif Beyreli, Cemil Duran, Ali Gündoğdu, Dr.Melike Günyüz, Doç.Dr.Mustafa Kaçalın, Uzm.İbrahim Hakan Karataş, Mehmet Ali Özkan, Ümit Uncu, İlköğretim Türkçe Öğrenci Çalışma Kitabı, İstanbul, 2009, Erdem Yayınları.

Bu çalışmada, geneli yansıtan yukarıdaki örneklem grubu taranarak veriler toplanmıştır. Toplanan bu veriler (kitaplardaki metinlerin iletildiği değerler), ikinci bölümde hem değerlerin kitaplara dağılımı ve nasıl iletildiği hem de kitaplardaki frekans yüzdeleri dağılımları bakımından ayrı ayrı karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

2.Türkçe Öğretimi

2.1. Dil

Yeryüzündeki her canlı türünün kendinden başka diğer canlı türlerinden farklı olan bir takım özellikleri vardır. İnsanları diğer canlı türlerinden ayıran en önemli özellik düşünme gücü ve konuşma yetisidir. İnsanlar diğer canlılardan farklı olarak konuşma yeteneğiyle donatılmış olarak doğar. Konuşma aracı olan dilin görevlerinden yola çıkıldığında, dilin birçok tanımı olduğu görülmektedir. Bazı dil bilimcileri dili, iletişim aracı olarak görürken, bazıları kültür aktarımı olarak görüp dile milli bir görev yüklemişlerdir.

Lise ders kitaplarında dil, “insanlar arasında iletişimi sağlayan canlı ve doğal bir varlıktır.” Dil, insanlar arasındaki iletişimi kendi içindeki birtakım özellikler aracılığıyla gerçekleştirmektedir. İşte insanı diğer canlı türlerinden farklılaştıran da budur. Yukarıdaki basit tanım biraz daha açılırsa; dil, “duygu ve düşüncelerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan ögeler ve birtakım kurallardan yararlanılarak aktarılmasını sağlayan, çok yönlü, çok gelişmiş bir dizgedir.” şeklinde tanımlanabilir. Bu tanımdan sonra dilin, canlılar içerisinde sadece insanlara özgü bir yetenek olduğunu belirtilebilir. Çünkü sadece insanlar, ortak öge ve kurallardan yararlanarak dili gelişmiş bir dizge haline getirmiş ve anlaşma aracı olarak kullanmışlardır. Bu da doğuştan gelen ve diğer canlı türleri arasında hiçbir türde

rastlanmayan bir yetenektir.² Diğer canlı türlerindeki iletişim insana özgü olan iletişim kadar gelişmemiştir. İnsanlar dil sayesinde iletişimlerini en üst seviyede tutarak, kendi aralarındaki anlaşmazlıkları ve çatışmaları azaltmış hatta, zaman zaman önlemişlerdir.

İnsan sosyal bir varlıktır. Var oluşundan beri topluluk halinde yaşamıştır. Bunun zorunlu sonucu olarak da dil doğal olarak kullanılmaya başlanmıştır. Gündelik hayat içersinde diğer insanlarla iletişim kurma ihtiyacı duyan insan, bu iletişimi gerçekleştirebilmek için bir araca ihtiyaç duymuştur. Dil, insanların iletişim aracı olarak başvurduğu en önemli araçtır.³ Dil sayesinde insanlar iletişimlerini sağlamaktadırlar. Birbirlerine duygu ve düşüncelerini aktarabilmekte, birbirlerinden istediklerini ifade edebilmektedirler. Böylelikle aralarındaki sorunları çözebilmekte ve sorunların çözümü için diğer canlı türleri gibi şiddet kullanma yolundan kaçınabilmektedirler.

Dil, insanın doğuştan sahip olduğu yeteneklerinin içinde bir anlatma yeteneği olarak en kullanışlı ve gelişmiş olanıdır. Kendi duygu ve düşüncelerini karşısındakine aktarabilen insan, bu işi yaparken aynı zamanda anlaşma ve iletişimi de başlatmış olmaktadır. Böylelikle karşısındakine iletişim kurabilme olanağını da yakalamıştır.

Dilin iletişimdeki önemini Yusuf Has Hacıp Kutadgu Bilig'de şöyle belirtmektedir:

*“Anlayış ve bilgiye tercüman olan dildir;
İnsanı aydınlatan açık dilin kıymetini bil.
Kişiyi dil kıymetlendirir ve kişi onunla mutluluk bulur;
Dil kıymetten düşürür ve dili yüzünden başı gider.”⁴*

Kişî beyninin içindekileri diğer insanlara ancak dil vasıtasıyla iletebildiği için, karşısındaki insanlar da kişînin bilgilerinin ancak onun söyleyebildikleriyle sınırlı olduğunu düşüneceklerdir. Bazen duygu ve düşüncelerimizi tam olarak karşımızdakine anlatamayız. Bu dilin kurallarını iyi bilmemekten ya da yanlış kullanmaktan kaynaklanmaktadır. İnsan dili kullanırken özenli ve dikkatli olmalıdır. Çünkü dünya hakkındaki ve kendi hakkımızdaki görüşlerimizi dil vasıtasıyla başkalarına iletiriz. Öyleyse dilimizin sınırları bizim de sınırlarımız olmaktadır. İnsanlar bizim duygu ve düşüncelerimizi, beynimizin içindekileri okuyamayacaklarına göre ancak bizim dilimiz ile ifade edebildiklerimizi anlayabileceklerdir. Bunlar da sadece dilimiz

² Cemal Yıldız, Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi, Kök Yayıncılık, Ankara, 2006, s.9

³ Mahmut Babacan, Yazılı ve Sözlü Anlatma, 3F Yayınevi, İstanbul, 2008, s.18

⁴ Yusuf Has Hacıp, Kutadgu Bilig, İstanbul, 2008, Kabalcı Yayınevi, s.117

vasıtasıyla ilettiklerimizle sınırlı olanlardır.⁵ Öyleyse insanı diğer canlılardan ayıran düşünme gücünün yanın da düşündüğünü diğer insanlara aktarabilmesine yarayan dil becerileri de önem kazanmaktadır. Dil becerileri yüksek olan insan toplum tarafından düşünce gücü de yüksek olarak kabul edilecek ve çevresinde “zeki insan” olarak kabul görecektir.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi dili sadece bir iletişim aracı olarak görmemek gerekir. Dil, aynı zamanda ortak dili konuşan insanları birbirine yakınlaştıran en güçlü bağıdır.

Dili tarihi, sosyal, kültürel, edebi ve felsefi açıdan değerlendirip tanımlayanlar da olmuştur. Ancak, bunların hepsinin birleştikleri ortak bir nokta vardır. O da dilin, genel niteliği bakımından, o dili konuşanların, aralarındaki anlaşmayı sağlamak üzere küçük ses birliklerine dayanarak oluşturdukları kelime ve şekiller dünyası veya seslerden örülmüş sistemli bir işaretler birliği oluşudur. *“Bu itibarla, dil, dilbilimciler tarafından bir toplumu oluşturan kişilerin düşünce ve duygularının o toplumda ses ve anlam bakımından geçerli ortak öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü ve gelişmiş bir sistem olarak tanımlanmıştır.”*⁶

Milletlerin özelliklerini belirleyen kültürün en önemli unsuru olarak dil görüldüğünde ve dilin bir görevinin de milletin devamını sağlamak olduğu düşünüldüğünde ise Muharrem Ergin’e ait olan şu tanım dikkat çekmektedir: *“Dil insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta; kendi kanunları içinde yaşayan ve gelişen canlı bir varlık; milleti birleştiren, koruyan ve onun ortak malı olan sosyal bir müessese; seslerden örülmüş muazzam bir yapı; temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar ve sözleşmeler sistemidir.”*⁷

Fakat bir milleti oluşturan bireyler sürekli olarak dilin yapısını ve dilde kullanılan kelimeleri değiştirir, nesiller arasında birbirlerini anlayamayacakları boyutta dilde değişimler yaparsa dil, insanları bir grup olarak birleştirebilme gücünü kaybeder. Çünkü artık insanları birbirleriyle iletişimi güçleştirecek ve ortak hissettikleri noktalar azalacaktır. Bunun sonucunda da milli birlik ve beraberlik zayıflayacaktır.⁸ Dilde yapılan değişiklikler uzun yıllar sonra etkisini göstereceğinden dede ile torun, baba ile oğul arasında kuşak çatışması denilen çatışmalar olacaktır. Kuşak çatışmaları dilin bir başka görevi olan kültür aktarımını engelleyecek ve milleti oluşturan insanlar

⁵ Nejat Bozkurt, 20. Yüzyıl Düşünce Akımları, Morpa Kültür Yayıncılık, İstanbul, 2004

⁶ Zeynep Korkmaz ve Arkadaşları, Türk Dili ve Kompozisyon, Ekin Yayınevi Ankara, 2007, s.21

⁷ Muharrem Ergin, Türk Dili, Nesil Matbaacılık, İstanbul, 1992, s. 7

⁸ Amiran Kurktan, Sosyoloji, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1980, s.94

arasındaki bağı zayıflamasına yol açacaktır. Bu da milletlerin dağılmasına ve parçalanmasına doğru giden çok tehlikeli bir sürecin başlangıcıdır.

Öyleyse dili iki ya da daha çok nesneyi birbirine yapıştıran kimyasal yapıştırıcılara benzetebiliriz. Nasıl ki bu tür yapıştırıcılar nesnelere dağılmadan bir arada tutabiliyorsa dil de aynı dili konuşan insanları birbirine yakınlaştırıp bir arada tutan doğal bir yapıştırıcıdır.

2.2. Türkçe Öğretiminin Amaçları

Öğretimin asıl amacı okula gelen öğrenciye düşüncenin gücünü öğretmektir. İnsanlar düşünebilmeyi ve düşünceden zevk alabilmeyi okulda öğrenirler. Günlük hayatın içerisinde düşünce dağılır. Çünkü hayat binbir uğraş, koşturmaya ve telaş içerisinde geçmektedir. Fakat okul çocuğa hayatın anlamı ve amacını anlatır. Çocuğu hayata hazırlar. Çocuk ileriki yaşamında okulda öğrendikleriyle belirli noktalara gelir ve okulda öğrendikleri bilgilerin üzerine yeni bilgiler koyarak yaşamına devam eder. Çocuk okul sayesinde edindiği bilgileri hayatta uygular.⁹ Bazı eğitim bilimciler okulu, çocuğu hayata hazırlayan yer olarak görürken bazı eğitim bilimciler de okulun hayatın kendisi olmasını savunmuşlardır.

İnsanı günlük hayattaki düşünce tarzından uzaklaştırıp gerçek düşünmeyi öğreten yer okuldur. Okulda ise diğer derslerden farklı olarak Türkçe dersidir. Bütün bir hayat boyunca iyi bir eğitim alabilmek için öncelikle Türkçe'yi iyi kullanabilmek gerekmektedir. Çünkü okulda öğretilen diğer derslerde Türkçe anlatılmaktadır. Diğer dersleri iyi anlayabilmek için öncelikle Türkçe'yi iyi bilmek gerekir. Ayrıca Türkçe'yi iyi kullanabilmek hayatta iyi bir meslek sahibi olabilmek, iyi bir vatandaş, iyi bir aile ve toplum üyesi olabilmek için de önemlidir. Bu yüzden okullarda verilen Türkçe öğretiminin önemi büyüktür. Çocuk doğduğu andan okula gelinceye kadar aile içerisinde konuşmayı dinlemeyi ve anlamayı az çok öğrenmiştir. Okulda ise bu becerilerin arasına okuma ve yazma becerileri de eklenir. Ayrıca ilköğretim süresince gerek derslerde öğretmenlerinden duydukları, gerekse okuduğu kitaplardan öğrendikleri sayesinde kelime hazinesini geliştirir ve dile olan hakimiyeti artar. Bütün bu gelişmelerin başlangıç noktası konuşma dili, konuşma dilinin de Türkçe olduğu düşünülürse çocuğun eğitiminde Türkçe öğretimi önem kazanmaktadır.¹⁰ Çocuk

⁹ Zeynep Korkmaz ve Arkadaşları, a.g.e., s.366

¹⁰ Feyzi Öz, Uygulamalı Türkçe Öğretimi, Anı Yayıncılık, Ankara, 2001, s.3

okuldaki Türkçe dersinin başarısı oranında diğer derslerde başarılı olacak, iyi bir eğitim alacak, aldığı iyi eğitim sayesinde hayat standardı yüksek olacaktır. Türkçe'yi iyi öğrenen çocuk çevresiyle iyi iletişim kurabilecek, mesleğini iyi uygulayabilecektir.

Türkçe dersleri çocuğa dilini iyi kullanabilmesi, çevresiyle iyi iletişim kurabilmesi, düşünce becerilerini geliştirmesi gibi amaçların yanında aynı zamanda milli bir kimlikte kazandırmayı amaç edinmiştir.

Her türlü eğitim yuvasının asli görevi dilin iyi bilinmesi, doğru ve güzel (sözlü ve yazılı) kullanılmasıdır. Okul öncesinde aileden ve çevreden öğrenmiş olduğu konuşma, anlama ve dinleme gibi dil becerilerine okuma ve yazma gibi yeni dil becerileri de eklenerek çocuğun sosyalleşmesi için dile hakimiyet sağlanmaya çalışılır. Bu gelişmelerin sağlanabilmesi için de Türkçe dersleri kullanılır. Türkçe derslerinde aynı zamanda okutulan metinler aracılığıyla hayat anlayışımızın, değerlerimizin, inançlarımızın, duygu ve düşüncelerimizin çocuklarımıza öğretilmesi onların toplumda saygın bir üye olmasının sağlanması, sosyalleşmelerinin sağlanması, edebi zevklerinin gelişmesi ve onlara Türk kimliğinin kazandırılması amaçlanmıştır.¹¹ Türk milletini diğer milletlerden ayıran özellikler, okulda en çok Türkçe derslerinde yer bulmaktadır. Bu, Türkçe ders kitaplarındaki metinler aracılığıyla olmaktadır. Bu metinlerde yer verilen Türk milletine özgü değerler, çocuğun Türk kimliğini kazanmasına yardımcı olmaktadır.

Türkçe derslerinde, Türk tarihindeki büyük adamlar, tarihi şahsiyetler, kahramanlıklar anlatılmalı, metinlerde Türk milletine özgü değerler işlenmeli bu değerler üzerine öğrencilerin düşünmeleri ve bu değerlere öğrencilerin sahip çıkmaları için heyecan duymaları sağlanmalıdır. Milli konular üzerinde öğrencilerin duygu ve düşüncelerini yazmaları istenmelidir. Böylelikle, dilin tanımında olan milleti koruma, birleştirme işlevi yerine getirilmelidir.¹² Öğrenciler, Türk milletine özgü değerleri ve kültürel özellikleri Türkçe derslerindeki metinler aracılığıyla öğrenirlerse milletine olan bağlılığı ve hayranlığı bir kat daha artacaktır.

Türkçe (1-5) Öğretim Programı'nın genel amaçları:

Türkçe öğretiminin amacı, Türk Milli Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak öğrencilerin;

1. *Dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel sunu dil becerilerini geliştirmek,*

¹¹ İdris Karakuş, Atatürk Dönemi Eğitim Sisteminde Türkçe Öğretimi, Ankara, 2006, s.III

¹² Feyzi Öz, a.g.e., s.22

2. *Türkçe 'yi sevmelerini, doğru ve etkili kullanmalarını sağlamak,*
3. *Zihinsel gelişimlerine uygun olarak anlama, sınıflama, sıralama, sorgulama, ilişki kurma, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma ve değerlendirme gibi zihinsel becerilerini geliştirmek,*
4. *Metinler arası düşünme becerilerini geliştirerek söz varlığını zenginleştirmek,*
5. *Bilimsel, yapıcı, eleştirel ve yaratıcı düşünme, kendini ifade etme, iletişim kurma, iş birliği yapma, problem çözme ve girişimcilik gibi temel becerilerini geliştirmek,*
6. *Bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerini geliştirmek,*
7. *Bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretme becerilerini geliştirmek,*
8. *Bilgi teknolojilerini kullanarak okuma, metinler arası anlam kurma ve öğrenme becerilerini geliştirmek,*
9. *Kitle iletişim araçlarıyla verilen mesajları sorgulama becerilerini geliştirmek,*
10. *Kişisel, sosyal, kültürel, ekonomik ve politik yönlerden gelişmelerinin sağlamak,*
11. *Milli, manevi, ahlaki, tarihi, kültürel, sosyal, estetik ve sanatsal değerlere önem vermelerini sağlamak; milli duygu ve düşüncelerini güçlendirmek,*
12. *Yazılı ve sözlü ürünlerle Türk ve dünya kültürünü tanımalarını sağlamak,*
13. *Okuma ve yazma sevgisi ile alışkanlığını kazanmalarını sağlamaktır.’¹³*

“Türkçe Öğretim Programı’nın hazırlanmasında düşünme, anlama, sorgulama, inceleme, araştırma, keşfetme, günlük hayatla ilişkilendirme ve değerlendirme gibi çalışmaları içeren tematik yaklaşım benimsenmiştir. Tematik yaklaşımda ele alınan temalar öğrencilerin edindikleri bilgi ve becerileri genişletme, düzenleme, zihninde yapılandırma ve günlük hayata aktarma olanakları sağlamaktadırlar. Böylece öğrenilen bilgi ve becerilerin uygulanabilirliği artmaktadır. Tematik yaklaşımın gereği olarak temaların belirlenmesi yoluna gidilmiş

---

¹³ Mehmet Vural, İlköğretim Okulu Ders Programları ve Öğretim Kılavuzları 1-5. Sınıflar, Yakutiye Yayıncılık, Erzurum, 2008, s.21

ve bu amaçla Türkçe Öğretim Programı'nda zorunlu ve seçmeli temalar belirlenmiştir. Her tema içerisinde ele alınacak içerik önerileri sunulmuştur.

Türkçe (1-5) Öğretim Programı çerçevesinde bir eğitim-öğretim yılı içerisinde ele alınacak tema sayısı sekiz olarak belirlenmiştir. Bu sekiz temanın dördü zorunlu, dördü ise seçmelidir. Zorunlu temalar; Atatürk, Değerlerimiz, Sağlık ve Çevre, Birey ve Toplum olmak üzere Tablo 1'de verilmiştir. Diğer dört tema ise Seçmeli Temalar tablosundan seçilebilir veya yeni temalar belirlenebilir. Yeni temalar belirlenirken seçmeli temaların birleştirilmesi yoluna gidilmemelidir. Seçmeli temalar tablo 2'de verilmiştir. Seçilecek temalar ve konular, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda yer alan Milli Eğitimin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olmalıdır.¹⁴

Çizelge 1.1: Zorunlu Temalar

ZORUNLU TEMALAR	İÇERİK ÖNERİLERİ
1. ATATÜRK	<i>Atatürk'ün Hayatı ve Eserleri (Hayatı, Ailesi, Öğrenim Hayatı, Askerlik Hayatı, Fikir ve Siyasi Hayatı, Atatürk ve Milli Mücadele), Atatürk'ün Kişilik Özellikleri, Atatürkçü Düşünce Süsteminde Yer Alan Konular (Milli Eğitim, Atatürk ve Güzel Sanatlar, Türkiye Cumhuriyeti'nin Temel Amaç ve Görevleri, Milli Kültür Türk Kadını, Çevre Bilinci, Planlı Çalışması, Türk Dış Politikası, Diğer Din, Örf ve Adetlere Hoşgörülü Olma), Atatürk ve Cumhuriyet Eğitimi, Milli Bayramlar vb.</i>
2.DEĞERLERİMİZ	<i>Türk kültürü, Türkçemiz , önemli değerlerimiz (Mevlana, Fatih Sultan Mehmet, Yunus Emre, Mimar Sinan, Nasreddin Hoca, Hacı Bektaş-ı Veli), bayramlar ve törenler, türkü, halk oyunları, vatan, kahramanlık, bayrak vb.</i>
3. SAĞLIK VE ÇEVRE	<i>Temizlik, ağız ve diş sağlığı, vücudumuz, sağlık alanında çalışanlar (doktor, hemşire, eczacı...), sağlık hizmetleri, beslenme, yaşadığımız yer (köy, kasaba, şehir), çevre bilinci, toprak, ağaç, su, hava olayları, bitkiler, hayvanlar vb.</i>

¹⁴ Mehmet Vural, a.g.e., s.81

4. BİREY VE TOPLUM	<i>Duygular, (mutluluk, sevgi, üzüntü...), beğeniler, büyüme, aile, ev, okul, misafir, engelliler, yaşlılar, barış, dayanışma, hoşgörü, kurallar vb.</i>
---------------------------	--

Çizelge 1.2: Seçmeli Temalar

SEÇMELİ TEMALAR	İÇERİK ÖNERİLERİ
1.GÜZEL ÜLKEM TÜRKİYEM	<i>Tarihi ve turistik yerler, coğrafya, iklim, ürettiklerimiz, şehirler, akarsular vb.</i>
2.YENİLİKLER VE GELİŞMELER	<i>Bilgi ve iletişim teknolojisindeki gelişmeler (telefon, bilgisayar vb.) sosyal değişimler, keşifler, buluşlar vb.</i>
3.OYUN VE SPOR	<i>İzcilik, takım sporları, bireysel sporlar, yüzme, oyunlar, başarılı sporcular, oyuncaklar b.</i>
4.DÜNYAMIZ VE UZAY	<i>Gökyüzü, yıldız, ay, gezegen, güneş, bulut, volkanlar, okyanus, iklim, kıt'a, astronot vb.</i>
5.ÜRETİM, TÜKETİM VE VERİMLİLİK	<i>Meslekler, reklam, alışveriş, iş yaşamı, giysiler, yiyecekler, tasarruf vb.</i>
6.HAYAL GÜCÜ	<i>Düşler, rüyalar, başka dünyalara yolculuk, gökkuşağı vb.</i>
7.EĞİTSEL VE SOSYAL ETKİNLİKLER	<i>Sinema, tiyatro, düğün, kutlama, sirk, lunapark, kamp, gezi, sınıf ve okul seçimleri, deneyler, tatil vb.</i>
8.KURUMLAR VE SOSYAL ÖRGÜTLER	<i>TBMM, belediyeler, valilik, kaymakamlık, güvenlik kurumları, dernekler, üniversiteler, yardım kurumları vb.</i>
9.DOĞAL AFETLER	<i>Deprem, sel, çığ, kasırga, arama ve kurtarma, doğal afetlere karşı alınacak önlemler vb.</i>
10.GÜZEL SANATLAR	<i>Resim, ebru, tezhip, hat, ressamlar, bale, seramik, heykel, müzik, Aşık Veysel, Barış Manço, ozanlar vb.</i>

2.3. Türkçe Öğretiminin Önemi

Dilin tanımını yaparken dilin hem bir iletişim aracı hem de aynı dili konuşan insanları birbirine yakınlaştıran bir bağ olarak belirtmiştik. Okullarda Türkçe öğretiminin üzerinde dururken de dilin bu iki işlevinden yola çıkmak gerekmektedir.

Dil eğitiminin temel amacı, insanları diğer canlı türlerinden ayıran ve doğuştan gelen düşünce ve iletişim becerilerini geliştirmektir. Yeryüzündeki bütün ülkeler ana dili eğitimine ayrı bir önem vermektedir. Çünkü dil, milli kültürün temel ögesidir ve insanları birbirine yaklaştıran ortak duygu ve düşünceye sahip olmasını sağlayan en güçlü araçtır. Dilini iyi bilen ve düzgün kullanan kişi hem okulda hem de hayatta başarıyı yakalar.¹⁵ Çünkü okulda anlatılan diğer dersleri daha iyi anlayabilmenin temel koşulu bu derslerin anlatıldığı dil olan Türkçe'yi iyi bilmektir. Aynı şekilde hayatta başarılı olabilmek için de hem iyi bir eğitim alabilmek hem de insanlarla iyi bir iletişim kurabilmek gerekir.

Hayatta başarının ilk adımı, okur-yazar kimliğine sahip olmaktır.

Okur-yazar kimliğine sahip olabilmek için kullandığı dilin özelliklerini iyi bilmek, kurallarını iyi öğrenebilmek gerekmektedir. Daha da ötesi konuştuğu dili yaşamın her alanında kullanmak, sosyalleşebilmek, üretimi ve katılımcı olabilmek, dünyayı daha iyi tanıyabilmek, olayları sebep ve sonuç ilişkisi içerisinde inceleyebilmek, diğer insanlarla sağlıklı ilişkiler kurabilmek, çağa ayak uydurabilmek, çağın gerektirdiği yaşam koşullarına uyum sağlayabilmek gibi çok boyutlu işlevselliği de içermektedir. Bu yüzden kalkınmak isteyen milletler her şeyden önce okuma yazma eğitimine önem vermişler ve okuma yazmayı kalkınmanın öncelikli koşulu olarak kabul etmişlerdir.¹⁶ Eğitim düzeyinin yüksek olduğu toplumlarda bireyler arası iletişim sağlıklı kurulabilecek, çatışma ve anlaşmazlıklar en alt düzeye indirilebilecektir. Böylece insanlar, bütün enerjilerini, toplumun gelişmesi ve kalkınması için gerekli olan çalışmalara ayırabileceklerdir.

Okullarda verilen Türkçe dersi öğrencilere, dil kullanımı açısından okulda ve hayatta karşılaşılabilecekleri her türlü zorlukları aşabilecekleri düzeyde olmalıdır. Bir yetişkin olduklarında iletişimi sağlıklı kurabilmeleri diğer bireylerle kolay anlaşabilmeleri için gerekli olan becerileri Türkçe dersi öğrencilere

¹⁵ Cemal Yıldız, Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi. Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2006, s. 14

¹⁶ Cemal Yıldız, a.g.e., s.47

kazandırabilmelidir.¹⁷ İyi bir iletişim kurabilmek için gerekli olan dinleme, anlama, anlatma gibi beceriler okulda Türkçe derslerinde kazandırılmaktadır. İletişimin hayatta başarılı olmadaki etkileri kavranabilirse, Türkçe öğretiminin önemi de daha iyi anlaşılacaktır.

Türkçe dersi, öğretimin temelini oluşturan bir araç derstir. Çocuğun ailesinde ve yakın çevresinde öğrendiği dil gramer bilgilerinin az olduğu günlük konuşmaları içeren basit bir dildir. Bu dil çocuk okula geldiği andan itibaren belli kurallarla geliştirilir. Okulda, Türkçe dersinde sistemli bir şekilde uygulanan etkinlikler sayesinde çocuk anlama, anlatma, dinleme gibi becerilerini geliştirir. Aynı zamanda çocukta değişik ilgi alanlarının oluşmasını sağlar, çocuğun kendini tanımasına ve özgüven duymasına yardımcı olur.¹⁸ Çocuğun küçük yaştan itibaren kendini tanıması ve kendine özgüven duyması hayatının ilerleyen çağlarındaki başarısını etkileyecektir. Özgüveni yüksek bir birey toplum içerisinde kendini iyi ifade edebilecek, sorunlarını rahatlıkla çözebilecektir.

Türkçe Eğitim Programı'nın genel amaçları çerçevesinde uygulanan etkinlikler, çocuğa anlama, anlatma, dinleme gibi becerilerin yanı sıra etkili ve canlı konuşma, eleştirel ve hızlı okuma, güzel yazma, görgü kurallarına uygun dinleme, dinlerken vurgu, tonlama ve telaffuza dikkat etme, yeni öğrendiği kelimeleri konuşmalarında kullanma, duygu ve düşüncelerini sözlü olarak ifade etme gibi becerilerde kazandırır.¹⁹ Bu beceriler sayesinde çocuk toplumda kendine yer edinebilecek, varlığını toplumun diğer bireylerine rahatlıkla kabul ettirebilecektir. Bu becerilerin düzeyi bir bakıma toplumun çocuğa bakış açısını oluşturacaktır. İyi iletişim kurabilen çocuk toplum tarafından saygınlık kazanacaktır.

Türkçe derslerine haftalık ayrılan ders saati, diğer derslere ayrılan saatlerle karşılaştırıldığında da Türkçe derslerinin hem yukarıdaki becerileri kazandırma hem de ders saati sayısı açısından büyük önem taşıdığı görülmektedir.²⁰ Diğer dersleri daha iyi anlayabilmesi için öncelikle Türkçe dersinin kazanımlarından olan anlama ve anlatma becerilerinin iyi kazandırılmış olması gerekmektedir. Bunun için de Türkçe ders saatleri diğer ders saatlerinden fazladır.

Feyzi Öz'ünde belirttiği gibi Türkçe derslerinde kazandırılan bu beceriler, çocuğun ilköğrenimden yüksek öğrenime kadar bütün öğrenim hayatı boyunca

---

¹⁷ Cemal Yıldız, a.g.e., s.8

¹⁸ Özcan Demirel, Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2003, s.26

¹⁹ Mehmet Vural, a.g.e., s.87

²⁰ Mehralı Calp, Özel Öğretim Alanı Olarak Türkçe Öğretimi, Eğitim Kitabevi, Konya, 2005, s. 1

karşılaştığı bütün derslerdeki akademik başarısını etkiler. Çünkü anlama becerisi diye adlandırılan beceriyle, çocuk diğer ders kitaplarında yazılanları ve diğer ders öğretmenlerinin konuştuklarını anlayabilecektir. Bu beceriyi kazanmadaki noksanlıklar, diğer dersleri anlama kapasitesini düşürecektir. Bu sadece anlama becerisi için değil, Türkçe derslerinde kazandırılan diğer beceriler için de geçerlidir. Türkçe derslerinde kazandırılmak istenen becerilerin, kazandırılma oranlarıyla diğer derslerdeki akademik başarı oranları arasında doğru bir orantı vardır.²¹

Mahmut Calp'e göre Türkçe derslerinin bir başka faydalı, yani çocuğa bu becerilerle beraber, Türkçe derslerinde okuma alışkanlığının da kazandırılmasıdır.

Çocuk kitap okuma alışkanlığı sayesinde evrensel değerleri öğrenecek, bilgi dağarcığı gelişecek, bilgiye değer verecek, kişiliği gelişecek, tarih ve kültür şuru uyanacaktır. Türkçe dersleri, çocuklara kitap okuma alışkanlığı kazandırarak, çocukların yaşantıları boyunca entelektüel bir kimliğe sahip olmalarını sağlayacaktır.²² Unutulmamalıdır ki eğitim hayat boyu devam eden bir süreçtir. Kitap okuma alışkanlığını kazanan çocuk bu sayede eğitimine devam edebilme olanağı yakalamış olacaktır. Teknolojik gelişmelere uyum sağlayabilecek, çağa ayak uydurabilecektir. Kendisinden sonra gelen nesille uyumsuzluk sorunu yaşamayacaktır.

Çocuğa kitap okuma alışkanlığı kazandırmanın yanında Türkçe öğretiminin bir başka faydası da nesiller arası sağlıklı iletişim kurulmasını sağlayarak toplumdaki kuşak çatışmasını da önlemektir. Nesiller arası kuşak çatışmasını önlemek için Türkçe derslerinde dilin kurallarını öğretmenin ve dil becerileri kazandırmanın yanı sıra ait olduğu toplumun kültürü de öğretilmelidir. Büyüklerinin değer yargılarıyla kendi sahip olduğu değer yargıları arasındaki benzerlikler çocuğun büyükleriyle iyi iletişim kurmasını sağlayacaktır. Bu noktada da Türkçe derslerinde milli kültürün yeni kuşaklara aktarılması görevi oluşmaktadır.²³ Özellikle ders kitaplarına metin seçilirken bu konuya dikkat edilmelidir. Çünkü milli kültürü yeni yetişen kuşaklara aktarmanın en kolay ve en etkili yolu Türkçe ders kitaplarındaki metinlerdir. Çocuğun gelişimsel özelliğinden dolayı metinler aracılığıyla edineceği değer yargıları çocuğun hayat boyu taşıyacağı kimliği olacaktır.

Milli eğitimimizin temel görevleri arasında da olan milli kültürümüzün yeni kuşaklara aktarılması, ortak bir kültür yoluyla milli birlik ve beraberliğin sağlanması

²¹ Feyzi Öz, a.g.e., s.3

²² Mahmut Babacan, a.g.e., s.39

²³ Mehrali Calp, a.g.e., s.244

en kolay Türkçe derslerinde uygulanabilir. Çünkü milli kültürümüzü en iyi anlatan, bireylerde milli duygu ve düşünceyi ortaya çıkartan, milli şuuru uyandıran, millet ve vatan sevgisini güçlendiren edebi metinlerle çocuk ilk kez Türkçe derslerinde karşılaşacaktır. Çocuğa okuma ve yazma öğretirken yararlanılacak metinler bu tür metinlerden seçilerek, Türkçe öğretiminin amaçları arasında da olan milli duygu ve düşünceleri güçlendirmek amacına Türkçe dersleri sayesinde ulaşılabilir.²⁴ Diğer derslerde daha çok bilimsel bilgilere yer verilirken Türkçe dersinde milli kültür öğeleri rahatlıkla çocuğa öğretilir. Bunun için ders kitaplarına seçilen okuma metinlerinin Türk milli kültür öğelerini içeren metinler olmasına dikkat edilmelidir.

Günümüz dünyasında dilin bir milleti oluşturan bireyleri birbirine bağlayan en önemli kültür ögesi olduğu artık bütün dünya tarafından kabul edilen bir gerçektir. Bu gerçekten yola çıkıldığında dil eğitiminin dolayısıyla Türkçe öğretiminin önemi bir kat daha artmaktadır.²⁵ Türkçe öğretimi sırasında çocuk Türk dilinin zenginliğini kavrayacak, Türkçe'nin yaşamına kazandırabileceklerini kavrayacaktır. Anne babasıyla, arkadaşlarıyla, kısaca çevresindeki herkesle ortak en güçlü yanının Türkçe olduğunu fark eden çocuk dilin millet için önemini anlayabilecektir.

Ercüment Konukman milli eğitimin önemini şöyle açıklamaktadır:

‘‘Milletler, milli eğitimlerine verdikleri önem kadar hür ve o derecede bağımsız olabilirler ve milli eğitime yapılan katkılar ölçüsünde gelişme temin edebilirler. Milli eğitimde temel kaynağımız aziz milletimizin bin yıllık tarihinin meydana getirdiği engin kültürümüz olmalıdır.’’²⁶

Sonuçta; insanı birey olarak ele aldığımızda çevresiyle iyi iletişim kurabilmesi, iyi bir eğitim alabilmesi ve diğer derslerde başarılı olabilmesi, eğitimini okul bittikten sonra kitap okuyarak devam ettirebilmesi, iyi konuşma, anlama ve anlatma becerileri kazanarak toplumda saygın bir yer edinebilmesi gibi nedenlerden dolayı Türkçe dersi eğitim hayatının en önemli dersidir denilebilir.

Bunun yanında Türkçe dersi Türk kültürünün korunması ve nesilden nesile aktarımı göreviyle de Türk milletinin bölünmez bütünlüğünü sağlamaktadır.

²⁴ Özcan Demirel, a.g.e., s.23

²⁵ Şerif Aktaş, Osman Gündüz, Yazılı ve Sözlü Anlatım, Akçağ Yayınları, Ankara, 2008, s.18

²⁶ Ercüment Konukman, Topluluktan Millete, Belge Yayınları, İstanbul, 1989, s. 95

3. İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Türkçe öğretiminde metinlerin iletği değerlerin önemine aşğıdaki bölümlerde ayrıntılarıyla değinilecektir. İlköğretim çağındaki çocukların gelişimsel özellikleri nedeniyle okulda ne anlatılırsa onu sorgulamadan olduğu gibi kabul etmeleri, bu çağda çocuğa okutulacak metinlerin önemini bir kat daha fazlaştırmaktadır.

Fakat böylesine önemli bir konuda Türkiye’de yapılmış çalışmalar çok azdır. Bu çalışmalardan bir tanesi Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi Yard.Doç.Dr. Emine Kolaç’a aittir. Milli Folklor dergisinde yayınlanan “Somut Olmayan Kültürel Mirası Koruma, Bilinç Ve Duyarlılık Oluşturmada Türkçe Eğitiminin Önemi” adlı makalesinde Kolaç küreselleşme rüzgarının ulusal kültüre etkileri ve ulusal kültürün korunmasında Türkçe ders programının, ders kitaplarının ve ders kitaplarındaki metinlerin etkilerini araştırmıştır. *“Betimsel nitelik taşıyan bu araştırmada Türkçe ders programları (1-5; 6-8) ve 2007 yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanarak okullara dağıtılan ilköğretim Türkçe ders kitaplarında (1-5; 6-8) yer alan metinler somut olmayan kültürel miras öğeleri dikkate alınarak incelenmiştir.”*²⁷

Bu konuda yapılmış bir başka araştırma ise Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü’nde Arş.Gör. Ülker Şen’in Gazimağusa’da 2008 yılındaki Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumunda bildiri olarak sunduğu çalışmadır.

“Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İlettiği Değerler Açısından İncelenmesi” adlı bu çalışmada Şen’e göre *“2596 sayılı Tebligler Dergisi’nde, altıncı sınıfta okutulacak Türkçe ders kitabı olarak altı yayınevini kitabı belirtilmiştir. Çalışmada bu yayınevlerinden Bilsoft Yayınları hariç (yayınevini kitabı yayımlamamasından dolayı) diğer bes yayınevine ait (Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Özgün Matbaacılık, A Yayınları, Koza Yayın Dağıtım, Evrensel İletişim Yayınları) Türkçe ders kitaplarının tamamı incelenmiştir.”*²⁸

²⁷ Emine Kolaç, Somut Olmayan Kültürel Mirası Koruma, Bilinç Ve Duyarlılık Oluşturmada Türkçe Eğitiminin Önemi, Milli Folklor Dergisi, Yıl 21, sayı 82, Ankara 2009, s. 19

²⁸ Ülker Şen, “Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İlettiği Değerler Açısından İncelenmesi” (Bildiri), Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu, (27-28 Mart 2008) Gazimağusa-KKTC, s. 1.

I.BÖLÜM DEĞERLER VE EĞİTİM

1.1. Dil, Kültür, Eğitim

Dilin tanımı yukarıda yapılmıştı. Kültür ise ”*tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü*”dür.²⁹

Özcan Demirel’in, Varış’tan aktardığına göre ‘*Eğitim genel anlamda bireyde davranış değiştirme sürecidir.*” Bu tanıma göre eğitim alan kişinin sahip olduğu düşünceleri, bilgileri ve davranışları değişmektedir. Özcan Demirel değişimin istendik yönde olması gerektiğini belirtmiştir. Bu anlamda Ertürk’ten aktardığı eğitimin tanımı şöyledir: “*eğitim, bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı istendik değişme, meydana getirme süreci*” dir. Demirel’in bu konudaki kendi tanımı ise şöyledir:”*eğitim, bireyde kendi yaşantısı ve kasıtlı kültürlenme yoluyla istenilen davranış değişikliğini meydana getirme sürecidir.*”³⁰

Bir milletin sağlam bir şekilde devamını sağlayan ya da onu tarih sahnesinden silen faktörlerden birisi de eğitimidir. Eğitim, milleti millet yapan en belirgin özellik olan kültürü kuşaktan kuşağa aktardığı gibi toplumsal değişim ve gelişimi de sağlar.

Fakat bu konuda Nevin Saylan’ın uyarısına dikkat etmek gerekir. Eğitim nesilden nesile kültür aktarımı yaparken yozlaştırmadan yapmalıdır. ³¹ Çünkü eğitim sürecinde nesillere aktarılacak bilgiler diğer milletlerden alınan bilgiler olabilir, ancak kültür milli olmalıdır. Diğer milletlerin kültürü ile karıştırılmamalıdır.

Cemal Yıldız’a göre; kültür, bir toplumun geçmişten bugüne bütün yaşamı boyunca sahip olduğu maddi ve manevi değerlerinin bütünüdür. Bu değerlerin içinde giyim kuşam, örf ve adetler, inanışlar, müzik, yaşayış tarzı ve en önemlisi dil vardır. Çünkü kültürü yeni nesillere aktarmak ancak dil ile olur. Kültür dilden etkilendiği gibi dil de kültürden etkilenir. Aralarında sıkı bir ilişki vardır. Et ile tırnak gibi birbirinden ayrılamaz iki unsurdur. ³² Kültürü oluşturan unsurlar arasında dil bulunurken, kültürün aktarımını sağlayan da dildir. Dildeki yozlaşma kültürdeki yozlaşmaya, kültürdeki

²⁹ Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2005, s.1282

³⁰ Özcan Demirel, Öğretim Sanatı, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2009, s.6

³¹ Nevin Saylan, Eğitim Bilimine Giriş, Anı Yayıncılık, Ankara, 2007, s. 10

³² Cemal Yıldız, a.g.e., s. 15

yozlaşma da dildeki yozlaşmaya dönüşür. Bu yozlaşmanın sonucu olarak toplum milli olma özelliğini kaybedip, bir arada yaşayan insan yığını olma yoluna girer ve zamanla dağılıp parçalanır.

Bu durumu Muharrem Ergin çok güzel açıklamaktadır. Dil ile kültür bir milleti diğer milletlerden ayıran en önemli iki ögedir. Aynı zamanda bu iki öge insanlar arasında ortak duygu ve düşünce yaratarak, milleti oluşturan bireyleri birbirine yakınlaştırıp bağlayarak milletin ve devletin varlığının korunmasını ve devamını sağlar. Kültürel birleşmenin sağlanamadığı toplumlarda sosyal çözümler olacak, milleti birbirine bağlayan bağ zayıflayacak, ortak paylaşılan değerler azalacak, ortak duygu ve düşünce yok olacaktır. Böylelikle tek parça halinde olan millet denilen toplum ortadan kalkacak, yerini amaçsızca, duygusuzca bir arada bulunan insan topluluğuna bırakacak ve dağılmalar, bölünmeler başlayacaktır. Parçalanacak olan bir toplumun önce dili ve kültürü daha sonra milli bilinci yıkılır.³³ Çünkü milli bilinci uyandıran ve her zaman canlı kalmasını sağlayan dil ve kültür birliğidir.

Firdevs Güneş'e göre milli bilincin yıkılmaması için öncelikle yapılması gereken şey kültürü öğretmektir. Kültürü öğretme sürecinde en önemli görev dile düşmektedir. Dilin en önemli işlevi iletişim aracı olmasıdır. Dil becerilerini iyi bir biçimde kazanan öğrenci çevresiyle iyi iletişim kurabilecektir. Dolayısıyla kültürü öğrenme sürecinde dilden yararlanacaktır. Dil sayesinde kültürü öğrenmesi ve ona uyum sağlaması kolaylaşacaktır.³⁴ Çocuk, kültürü anne baba ve yakın çevresinden, okulda öğretmeninden ve kitaplardan dili aracılığıyla öğrenecektir.

Dilin ortak duygu ve düşünce yaratarak toplum bireylerini birbirine yakınlaştırdığını ve bağladığını belirtmiştik. Bireyler arasındaki kültürel bağlar da yine dile aracılığıyla kuvvetlenir. Bu yüzden yeryüzündeki bütün devletler, bünyesinde bulundurduğu bireyleri arasındaki birlik ve bütünlüğü sağlamak, bireylerin birbirleriyle sağlıklı iletişim kurmalarına, birbirlerini anlamalarına, tanımalarına yardımcı olmak, nesiller arası kültür aktarımını gerçekleştirebilmek, sosyal devlet anlayışına göre sorumluluklarını yerine getirebilmek için dil birliğini sağlamak zorundadır.³⁵ Dedesinin konuştuğu dili anlayamayan çocuk, dolayısıyla dedesinin anlattıklarına da ilgi duymayacaktır. Böylece nesiller arası duygu ve düşünce

³³ Muharrem Ergin, Türk Dili, Nesil Matbaacılık, İstanbul, 1992, s. 41

³⁴ Firdevs Güneş, Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma, Nobel Yayınları, Ankara, 2007, s.27

³⁵ Şerif Aktaş, a.g.e., s.23

kopukluğu başlayacaktır. Bu da milleti dağılma ve parçalanmaya götüren yolun başlangıcıdır.

Mahmut Babacan'da bu konuda Firdevs Güneş ve Muharrem Ergin gibi düşünmektedir. Kültür ile dil arasındaki ilişki, dilin, kültürün temel ögesi olması ve kültür aktarımını sağlayan en önemli araç olmasından kaynaklandığını belirten Güneş, dili kültürün temel ögesi olarak görmektedir. Çünkü bir arada yaşayan insanlara millet olma özelliği kazandıran maddi ve manevi değerler, dil sayesinde nesilden nesile aktarılır ve kültür birliği sağlanır.³⁶ Kültür birliğinin de toplum için önemini belirtmiştik.

Dili bir milletin manevi gücünün eseri ve onun ruhunun dış görünüşü olduğunu belirten Zeynep Korkmaz ve arkadaşları dil ile kültür arasındaki ilişkiyi şöyle açıklamaktadır: *“Kültürle ilgili her türlü yaşayış ve davranış tarzı, ifadesini hemen hemen bütünüyle dille gerçekleştirilebilmektedir. Dolayısıyla da maddi ve manevi kültürün sınırları içine giren bütün kavram ve kelimeler dilin içinde, dilin sözlüğünde yer almaktadır. Bu bakımdan dil, kültürün ilk ve temel ögesidir; en değerli hazinesidir. Bu niteliği dolayısıyla, milletleri birbirinden ayıran özelliklerin de en önemlisidir.*

Millet, kendine özgü belirli değerler ile şekillenmiş bir toplum türü olduğundan, milleti oluşturan nitelikler dilde de kendini belli etmiştir. Genel dilbilimcilerin de belirttikleri gibi milletlerin sosyal yapılarından gelen manevi özellikleri, aydın karakterleri, milli şahsiyetleri ve kültür değerleri dilde kendini gösterdiği için, dil ile kültür arasında bu bakımdan da sıkı bir ilişki vardır”³⁷

Kültür, bir topluluğu millet yapan ve birbirine bağlayan en önemli ögedir. Edebiyat ise bir sanat dalı olarak dil ve kültür birliğini sağlayarak milletin ruhunu ve dilin temelini oluşturur. Dolayısıyla edebiyatı olmayan ve edebiyatı gelişmemiş toplumlar, milli kültürü oluşturamazlar ve milli birliği sağlayamazlar.^{38,39} Çünkü farklı dilleri konuşan insan yığınları arasında aynı kültürden söz edilemez. Aynı kültürün ve aynı dilin konuşulmadığı toplumda insanların çevrelerindeki diğer insanlarla aynı duyguları paylaşmaları olanaksız olur. İnsanlar birbirlerinin acılarını ve sevinçlerini böyle bir ortamda paylaşmak istemezler.

³⁶ Mahmut Babacan, a.g.e., s.24

³⁷ Zeynep Korkmaz ve Arkadaşları a.g.e., s. 366

³⁸ Ömer Yılar, Halk Bilimi ve Eğitimi, Pegem Yayıncılık, Ankara, 2007, s.V

³⁹ Mehmet Kaplan, Kültür ve Dil, Dergah Yayınları, İstanbul, 2004, s. 226

Ercüment Konukmanın da belirttiği gibi; milli kültür, bir milletin geçmişten günümüze geçmişten günümüze biriktirerek getirdiği maddi ve manevi değerlerinin toplamıdır. Bu değerler milletten millete değişiklik gösterdiği için milletleri birbirinden ayıran ve tanımlayan bir unsurdur. Milli kültürü oluşturan birtakım unsurlar vardır.⁴⁰ Bu unsurların içerisinde en önemlisi hiç şüphesiz ki dildir.

Mahmut Babacan dilin millet ve devlet hayatındaki yeri ve önemi hakkında Konfüçyüs'ten aktardığı konuşma şöyledir:

“Konfüçyüs'e sordular :

- Bir ülkeyi yönetmeye çağrılıydınız yapacağınız ilk iş ne olurdu?

Filozof şöyle cevap verir:

- Bir ülkeyi yönetme görevini bana verseler, hiç kuşkusuz dili gözden geçirmekle işe başladım. Çünkü dil kusurlu olursa kelimeler düşüncüyü iyi anlatamaz. Yapılması gereken şeyler gereğince yapılamaz. Ödevler gereği gibi yapılmazsa töre, kültür bozulur. Töre ve kültür bozulursa adalet yanlış yola sapar. Adalet yoldan çıkarsa şaşkınlığa kapılan halk, ne yapacağını, işin nereye varacağını bilemez. İşte bunun içindir ki, hiçbir şey dil kadar önemli değildir.”⁴¹

Konuyu özetlersek; her insanı diğer insandan ayıran ve ona bir kimlik kazandıran belli başlı özellikler olduğu gibi milletleri de birbirinden ayıran her millete özgü birtakım unsurlar vardır. Bunların en önemlileri ise dil ile kültürdür. Dil ile kültür birbirinden ayrılamaz iki unsurdur. Birbiriyle sürekli etkileşim halinde olan bu unsurlardaki değişme toplum hayatını da yakından ilgilendirmektedir. Çünkü dil ile kültür milleti oluşturan bireyler arasında ortak kimlik, ortak duygu ve düşünce yaratarak bireyleri birbirine yakınlaştırır ve bir arada tutar.

Dil öğretimi ve kültür aktarımı ise okullarda sistematik bir biçimde yapıldığında toplum ve birey üzerindeki etkinliğini devam ettirir. Bu konuda eğitimciler büyük görevler düşmektedir. Milli birliğin ve beraberliğin devamı için eğitimciler dil bütünlüğünü sağlamalı, dildeki yozlaşmayı önlemek için öğrencileri bilinçli olmaları yönünde eğitmelidirler.

1.2. Ders Kitaplarının Önemi

Sosyal bir varlık olan insanlar birbirleriyle sürekli olarak bir iletişim durumundadırlar. Günlük yaşamın olağan akışı içinde gerçekleşen bu iletişim dil

⁴⁰ Ercüment Konukman, a.g.e., s.99

⁴¹ Mahmut Babacan, a.g.e., s.22

aracılığıyla olur. Ders kitapları ise insanların iletişim aracı olarak kullandıkları dilin öğreniminde kullandıkları en önemli araçtır.⁴² Öğretmenler okulda dersi anlatırken her ders için farklı yazılmış olan ders kitaplarından yararlanırlar. Ders kitapları öğretmenlere yol gösterici olup, dersin planlanmasından nelerin anlatılması gerektiğine kadar her şeye ışık tutarlar.

Özcan Demirel, ders kitabının tanımını şu şekilde yapmaktadır: “*Ders kitabı, bir eğitim programında yer alan hedef, içerik, öğretme-öğrenme süreci ile ölçme değerlendirme boyutlarına uygun olarak hazırlanmış ve öğrenme amaçlı kullanılan basılı bir öğretim materyalidir.*”⁴³

Bu öğretim materyallerini eğitim ortamında kullanan kişi öğretmendir. Öğretmenlerin etkili bir eğitim gerçekleştirebilmeleri için birtakım yeterliklere sahip olmaları gerekmektedir.

Nevin Saylan öğretmen yeterlik alanlarını üç boyutta ele almaktadır.

1. “*Genel kültür*”
2. *Özel alan*
3. *Eğitme-öğretme bilgi ve becerileri (öğretmenlik meslek bilgisi)*⁴⁴

Öğretmenin özel alan bilgisi, öğretmenlik yapabilmesi için kendi branşında sahip olması gereken bilgilerdir. Mesleğine başlamadan önce öğretmen gerekli olan bu bilgileri almak zorundadır. Fakat mesleğe başladıktan belli bir zaman sonra almış olduğu eğitim yetersiz kalacaktır. Çünkü dünyada bilimsel çalışmalar hep devam etmekte ve sürekli olarak yeni bilgiler üretilmektedir. Bu yüzden öğretmenin sahip olduğu bilgiler eskiiyip ve geçerliliğini yitirebilir. Ders kitapları sürekli olarak güncellenerek öğretmene dünyadaki son değişiklikler hakkında bilgi sahibi olma fırsatını sağlamaktadır.

Ders kitaplarını eğitim ortamında öğretmenin yanında öğrenciler de kullanmaktadır.

Öğrenciler olgu ve kavramları anlayabilmek, çevrelerinde olan biteni takip edebilmek, bilimsel değişikliklerden haberdar olabilmek, dünyayı daha iyi tanıyabilmek için birtakım araç ve gereçlere ihtiyaç duyarlar. Bu araç-gereçlerin en önemlisi de ders kitaplarıdır.⁴⁵ Öğretmenler aldıkları eğitimden yıllar sonra bile ders kitapları sayesinde bilgilerini güncelleyebilecek ve bilgilerini öğrencilere

⁴² Mehralı Calp, a.g.e., s.313

⁴³ Özcan Demirel, Kasım Kıroğlu, Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi, Pegem A Yayıncılık, Ankara 2005, s.9

⁴⁴ Nevin Saylan, a.g.e., 298

⁴⁵ Erdal Ceyhan, Birol Yiğit, Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi, Anı Yayıncılık, Ankara, 2005, s.18

aktarabileceklerdir. Öğrencilerde yine ders kitapları sayesinde sınıf ortamını dışında gerektiğinde öğretmene ihtiyaç duymadan eğitimlerine devam edebilirler

Ders kitaplarının eğitim ortamında kullanılmasının öğretmen ve öğrenci açısından birtakım yararları vardır.

Öğrenci açısından;

- *“Ekonomiktir: Kitap, öğretiminde kullanılan, diğer araç gereçlere göre daha ucuza mal olur.*
- *Öğrenmeyi bireyselleştirir: Kitap, her öğrencinin kendi hızına göre çalışabilmesini sağlar. Bireysel olarak, her öğrencinin ilgi, zeka düzeyi ve öğrenme hızı birbirinden farklıdır. Kitap ile öğrenciler değişik ortam ve zaman dilimlerinde kendi özellik ve hızlarına göre kitabı okuyup anlayabilirler.”⁴⁶*
- *“Öğrenciye öğrendiklerini tekrar imkanı verir. Öğrenmede tekrar önemli bir yer tutar. Unutmalara ve pekiştirmelere karşı ders kitabı sürekli destek olur.*
- *Öğrenci bazı araçları, ders kitabında bir arada bulur. Harita, şema, şekil, grafik, resim gibi özellikler bir yerde aynı konuyu anlamak için kullanabilir.”⁴⁷*
- *“Öğrenciye bilgilerini yineleme, pekiştirme, düzenleme ve yeni bilgiler öğrenme fırsatı sunar.*
- *Öğrencinin bireysel çalışma alışkanlığı oluşturmaya yardımcı olur.”⁴⁸*

Öğretmen açısından;

- *“Öğretmenin belleğini tazelemesine, derse hazırlıklı girmesine ve kendine güven duymasına yardımcı olur.*
- *Öğretmenin en iyi yardımcılarıdır: Özellikle mesleğe yeni başlayan öğretmenler için iyi bir kitap, iyi bir yardımcıdır. Öğretmen kılavuzu ile birlikte kullanıldığında daha da yararlıdır.”⁴⁹*
- *“Dersin nasıl işleneceği konusunda öğretmene fikir verir, yol gösterir.*

⁴⁶ Erdal Ceyhan, Birol Yiğit, a.g.e., s.19

⁴⁷ Abdurrahman Kılıç, Serdal Seven, Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2003, s. 31

⁴⁸ Eyüp Coşkun, Seda Taş, Ders Kitaplarına Metin Seçimi Açısından Türkçe Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl:2005, Cilt:5 Sayı:10 s.60

⁴⁹ Erdal Ceyhan, Birol Yiğit, a.g.e., s.20

- *Öğretmenin kendi kendini kontrol etmesine yardımcı olur. Öğretmen, bilgilerin planlı bir şekilde öğrenciye verilmesinde neler yapabildiğini, ders kitabındaki yöntemlere bakarak kontrol edebilir.*⁵⁰
- *“Konuların eksik anlatılmasını engeller. Öğretmen bazen ders işlerken kimi noktaları gözden kaçırabilir. Elinde ders kitabının olması bu eksikleri fark etmesini sağlayabilir.”*⁵¹
- *“Öğretmenin öğrencilerle ders içi iletişimini kolaylaştırır.*
- *Öğretmene ölçme ve değerlendirme yapmasında yardımcı olur.*
- *Öğretmenin öğrenme-öğretme sürecini daha verimli kullanmasını sağlar.”*⁵²

Calp'e göre; dilin en önemli işlevi iletişim aracı olmasıdır. Öğrencilerin günlük hayatta iletişimi en kolay biçimde gerçekleştirebilmeleri için onlara kazandırılacak kelime, kelime grupları, terim ve deyimler, onların yaş ve düzeylerine uygun, duyu ve düşüncelerini kolaylıkla anlatabilecekleri kelime, kelime grupları, terim ve deyimlerden oluşmalıdır. Öğretmenler bu tür kelimeleri tespit etmeli ve metin çalışmalarında asıl bunlar üzerinde yoğunlaşmalıdır.⁵³ Çünkü her yeni öğrenilen kelime çocuğun kendisini daha iyi ifade edebilmesini, çevresini daha iyi tanıyabilmesini, ona anlatılanları daha iyi kavrayabilmesini sağlayacaktır.

Birçok eğitim bilimcinin de ortak düşüncesi olduğu gibi ders kitapları eğitim ortamının en önemli aracıdır. İyi bir eğitim vermek isteyen öğretmenin derse girmeden önce ilk baktığı araç ders kitabı olduğu gibi iyi bir eğitim almak isteyen öğrenci de gerek dersten önce gerekse dersten sonra hep ders kitabından yararlanmaktadır.

1.3.Türkçe Ders Kitaplarında Bulunması Gereken Nitelikler

Dilin ve kültürün bir millet için önemine yukarıda değinmiş ve dil, kültür, eğitim ilişkisini açıklamıştık. Yine aynı şekilde eğitim-öğretim durumlarında ders kitabının önemine değinmiştik.

Türkiye’de yazılan Türkçe ders kitaplarında bilimsel ölçütler kullanılmamaktadır. Gelişmiş ülkelerde ders kitapları hazırlanırken kendi alanlarında uzman olan kişilerden oluşan bir ekip ders kitapları için ölçütleri belirler ve bu ölçütler

⁴⁹ Mesiha Tosunoğlu ve Arkadaşları, Konu Alanı ve Ders Kitabı İnceleme, Anıtepe Yayıncılık, Ankara, 2001, s. 2

⁵¹ Abdurrahman Kılıç, Serdal Seven, a.g.e., s. 31

⁵² Eyüp Coşkun, Seda Taş, a.g.e., s.60

⁵³ Mehrali Calp, a.g.e., s. 231

doğrultusunda ders kitapları hazırlanır. Türkiye’de ders kitaplarının hazırlanması ise gelişigüzel olmaktadır.

“*Türkçe öğretim programı; dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel sunudan oluşan beş öğrenme alanı üzerine yapılandırılmıştır. Türkçe (1-5) Öğretim Programı içerdiği öğrenme alanları ve kazanımlarla öğrencilerde aşağıdaki temel becerilerin gelişmesini sağlayacaktır. Bu programla ulaşılması beklenen temel beceriler;*

- *Türkçeyi doğru etkili ve güzel kullanma*
- *Eleştirel düşünme*
- *Yaratıcı düşünme*
- *İletişim*
- *Problem çözme*
- *Araştırma*
- *Bilgi teknolojilerini kullanma*
- *Girişimcilik*
- *Karar verme*
- *Metinler arası okuma*
- *Kişisel ve sosyal değerlere önem verme*

olarak sıralanmaktadır.”⁵⁴

Bu temel becerilerden son sıradaki *kişisel ve sosyal değerlere önem verme* becerisi aynı zamanda milli kültürümüzün bir parçasıdır.

Milli kültürümüzün nesilden nesile aktarılması, ortak kültür yoluyla nesiller arasında ortak duygu yaratarak yakınlaşma ve bağlılık sağlanması, milli eğitimimizin en başlı görevlerindedir. Okulda bu görevi uygulayacak olan en önemli ders Türkçe dersidir. Çünkü milli kültürümüzü en iyi şekilde anlatan, öğrencilerde milli bilinci en iyi biçimde uyandıran, millet ve vatan sevgisini en güzel aşıl原因an metinler Türkçe yazılmış eserlerdir ve öğrenciler okullarda bu tür metinlerle Türkçe derslerinde karşılaşırır.⁵⁵ Bu yüzden Türkçe ders kitapları hazırlanırken gelişmiş ülkelerde olduğu gibi uzman bir ekip oluşturulmalı ve bu ekip ders kitaplarına girmesi gereken metinleri seçmelidir. Metinler seçilirken hem çocuğun gelişimsel özellikleri göz önünde bulundurulmalı hem de çocuğa milli kültürü aşıl原因abilecek metinler olmasına özen gösterilmelidir.

⁵⁴ Mehmet Vural a.g.e., s. 22

⁵⁵ Feyzi Öz, a.g.e., s.39

Türkçe ders kitaplarına giren bu metinler, çoğunlukla çocuklar için yazılmış çocuk kitaplarından alınmıştır. Çocuk kitapları, çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığını kazandırmayı amaçlamıştır. Çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırırken çocuğa görelilik ilkesine dikkat edilmeli, metinlerin çocukların anlayacağı düzeyde olmasına özen gösterilmelidir. Çünkü çocuklar kendi seviyesine uygun olmayan metinleri okurken sıkılacak, kitap okumak istemeyecek dolayısıyla içeriğine ve metnin iletmediği değerlere de önem göstermeyecektir.⁵⁶ Çocuk kitabı alıp okumaya başladığı andan itibaren heyecan duymalı okuduğu metnin onu nerelere sürüklediğini merak etmelidir. Aynı zamanda metinleri okurken metinlerdeki kahramanlarla özdeşleşmek ihtiyacını duyacağı için kahramanların milli kahramanlardan seçilmesine dikkat edilmelidir.

Çocuk ilk okumaya başladığı günlerden itibaren, çocuğun seviyesine uygun, anlayacağı ve çocuğun hoşlanacağı bir tarzda yazılmış metinleri içeren ders kitapları okutulmalıdır. Bu tip metinler, çocuğa okuma zevkini tattırıp, okuma alışkanlığı kazandırırken çocuğu zararlı duygu ve düşüncelerden uzak tutacak nitelikte olmalıdır.⁵⁷ Özellikle şiddet unsurları içermeyen metinlerin seçilmelidir. Çünkü çocuk okuduğu metinlerde öğrendiklerini günlük hayatta da uygulayacaktır. Şiddeti kitaplarda gören çocuk çevresindekilere de şiddet uygulamaktan kaçınmayacaktır.

Haluk Yavuzer'in de belirttiği gibi çocuk kişiliğinin gelişiminin ilk yıllarında kendini anne, baba ve yakın akrabasıyla özdeşleştirirken, okula başlayıp okuma yazmayı ilk öğrendiği dönemlerde arkadaş, film ve kitap kahramanlarıyla özdeşleştirmeye başlar. Bu bakımdan, Türkçe ders kitaplarına seçilen metinlerdeki kitap kahramanlarının kişilik özellikleri, ahlaki ve sosyal açıdan olumlu nitelikte ve Türk milletinin kültürel özelliklerini yansıtacak nitelikte olmalıdır.⁵⁸

Bu yüzden çocuk yazarlığı önemli bir yazarlık biçimidir. Yazar, çocuklar için yazılacak eserleri yazarken, neleri yazmalıyım sorusundan daha çok nasıl yazarsam çocuk yazdığımı okur sorusuna cevap aramalıdır. Çünkü çocuk kendi duygularını yansıtan eserleri okumayı isteyecektir. Çocuğu duygularında ve düşüncelerinde henüz yaşamadıkları, kendisinde olmayanlar vardır, gelecek vardır.⁵⁹ Şirin'in Anatole France'tan aktardığı *“çocuklar için yazdığınız zaman ayrı bir eda kullanmayın; iyi*

⁵⁶ Ömer Yılar, Lokman Turan, Çocuk Edebiyatı, Pegem Yayıncılık, Ankara, 2005, s. 45

⁵⁷ Cahit Kavcar ve arkadaşları, Türkçe Öğretimi, Engin Yayınevi, 2001, s., 20

⁵⁸ Haluk Yavuzer, Çocuk Psikolojisi, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1989, s. 203

⁵⁹ Mustafa Ruhi Şirin, Çocuk Edebiyatı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2000, s.23

düşünün ve çok iyi yazın. Canlı, engin ve ihtişamlı olun” ⁶⁰ sözleri çocuk yazarlığının uzmalık gerektiren bir alan olduğunu belirtmektedir.

Çocuğun kişilik gelişiminde okuma yazmayı öğrendiği döneme kadar anne, baba ve yakın çevresinin etkisi vardır. Bu yüzden okumaya başladığı dönemlerde kitap seçiminde çocuğun içinde bulunduğu sosyo-ekonomik ve kültürel faktörler etkilidir. Orta ve daha üst seviyedeki sosyo-ekonomik çevrede yetişen çocuklar anne, baba ve öğretmenlerinin uygun buldukları kitapları okurken, sosyo-ekonomik düzeyi düşük çocuklar gelişigüzel kendi seçtikleri kitapları okurlar.⁶¹ Bu gruptaki çocuklar gelişigüzel seçtikleri kitapların etkisiyle kafalarında oluşturdukları bilgi birikimi ve kültüre ait unsurlar da gelişigüzel olmaktadır. Bazen zararlı yayınları da seçebilmektedirler. Bu noktada öğretmenlere büyük görevler düşmektedir. Öğretmenler bu gruptaki çocukları tespit etmeli ve onların kitap seçimine yardımcı olmalıdır.

Çocuk kitaplarında anlatılan olay, olgu ve durumları, çocuk yazarları, bir sanatçı bakış açısıyla yorumlarlar. Bu yüzden çocuk kitapları, okul öncesi dönemden başlayarak çocukları renk, çizgi ve sözcüklerin estetik diliyle tanıştırmayı, onlara ana dilinin güzelliğini yaşatırlar. Çocukları edebiyat dünyasıyla tanıştırmayı, onlara dil bilincini kazandırır, onlarda okuma isteği uyandırır. Bunlar gibi temel işlevlerine dikkat edilirse çocuk kitaplarının çocuğun eğitim hayatında ne kadar önemli bir rol oynadığı anlaşılır.⁶² Çocuğun bu çağlarda kazanacağı okuma isteği hayat boyu devam edecek ve çocuk kendisi için çok yararlı olacak bir alışkanlık kazanmış olacaktır. Bu alışkanlığı sayesinde zihinsel gelişimi hız kazanacak, eğitim hayatındaki başarısı artacaktır.

Çocuğun eğitim hayatında okumuş olduğu kitaplar ve ders kitaplarındaki metinler çocuğun bilişsel gelişiminin yanında psikolojik gelişimine de etki edecektir. Metinlerde işlenen değerler çocuğun tüm hayatı boyunca sahip olacağı değer yargıları olacaktır. Bu yüzden bu tür metinler seçilirken evrensel doğruları içeren metinlerin seçimine özen gösterilmelidir.

Alemdar Yalçın'a göre *“Çocuk kitaplarının konuları çocuğun güncel hayatı ile doğrudan ilgili olmalı ve gerçeğe uygun düşmelidir. Bir yazar ele aldığı konuyu işlerken şu hususları göz önünde bulundurmalıdır:*

⁶⁰ Mustafa Ruhi Şirin, a.g.e., s.23

⁶¹ Haluk Yavuzer, a.g.e., s. 205

⁶² Ömer Yılar, Lokman Turan, a.g.e., s.39

- a. *çocukların ilgilerini, beğenilerini, okuma eğilimlerini tespit ederek, konularını bu tespit etrafında işlemelidirler. Bu yüzden çocuk kitaplarında tema ile konu arasındaki ilişki çok güçlü olmalıdır.*
- b. *Çocuk kitaplarında konuların ele alınışında onların güvenlerini artırıcı, geleceğe ümitle bakmalarını sağlayıcı, insan ve tabiat sevgisi gibi değerleri pekiştirici inançlara yer verilmelidir.*
- c. *Çocuk kitaplarında, milli değerlere önem verilmeli, onların demokratik anlayışa ve saygın bir kişiliğe sahip olmasına özen gösterilmelidir. Seçilen temalarda onları eğlendirip dinlendirirken yeni duygu ve düşüncelerin kazandırılması da ihmal edilmemelidir.*⁶³

Sonuç olarak; Türkçe ders kitapları hazırlanırken bu kitapların yalnızca bir ders kitabı niteliği taşımadığı, aynı zamanda çocuğun zihinsel ve psikolojik gelişimine de katkıda bulunduğu unutulmamalıdır. Çocuk Türkçe'yi iyi öğrendiği ölçüde diğer derslerinde başarılı olacaktır. Aldığı iyi eğitim sayesinde de hayatı belirli bir seviyenin üzerinde yaşayacaktır.

1.3. Ders Kitaplarında Metin Seçiminin Önemi

İnsanın doğuştan sahip olduğu birtakım yetenekleri vardır. Bunlardan bir tanesi de konuşma ve dil öğrenme yeteneğidir. İnsan doğal olarak hangi toplum içerisinde doğmuşsa o toplumun dilini konuşur ve kültürünü benimser. Hayatı boyunca sahip olacağı dünya görüşü, estetik anlayışı, yaşama biçimi ve yaşama kattığı anlam o toplumun konuştuğu dille şekillenir. Bu yüzden dilin iyi öğrenilmesi gerekir. İyi öğrenilmesi için de sevilmesi gerekir. Dilin sevilmesi de ancak çocukluk yıllarında iyi bir dille yazılmış güzel metinleri okumayla olur.⁶⁴ Bu çağlarda başlayan okuma alışkanlığı ilerleyen yaşlarda devam edecek ve insana entelektüel bir kimlik kazandıracaktır. Çocuk ders kitaplarında okuduğu güzel metinler sayesinde okula ve öğretmenlere karşı olumlu tutum geliştirecektir.

İsmail Çeçetli'ye göre metin;” herhangi bir konu veya olayın dil vasıtasıyla – yazılı veya sözlü olarak- ifadesinden oluşan söz bütünüdür. Yani; herhangi bir konu veya olayı açıklamak/anlatmakla görevli kelimeler, ibareler, deyimler, cümle ve cümlecikler, paragraflardan oluşan ‘söz ve söylem bütünü’ne metin denir. Edebiyat biliminin kastettiği ve edebiyat eğitiminde esas olması gereken edebi metin ise;

⁶³ Alemdar Yalçın, Gıyaseddin Aytaş, Çocuk Edebiyatı, Pegem Yayıncılık, Ankara, 2003, s.46

⁶⁴ Şerif Aktaş, Osman Gündüz, a.g.e., s. 31

*herhangi bir duygu, düşünce, hayal, intiba ve olayın dil vasıtasıyla, ama edebilik değerine haiz bir biçimde ifadesinden oluşan ‘söz ve söylem’ bütünüdür.*⁶⁵

Hayati Akyol’a göre ise metin kelimesi *“bir kitabın içindeki kısımları, başlı başına tek bir konuyu, makaleyi veya birkaç paragraftan oluşan ve bir ana fikre sahip olan yazıları anlatmak için kullanılmaktadır. Kitap kelimesinden farklıdır. Geleneksel olarak metin “bir fikrin veya tecrübenin yazılı olarak ifade edilmesi” olarak düşünülmüştür. Bu düşünceye göre kitaptaki bir bölüm veya okuma parçası kendi başına bir metindir.*⁶⁶

Metinler, yazarının bilgi, duygu ve düşüncelerini içerir. Metinlerdeki bilgiler gelişigüzel değil belli bir mantığa göre sıralanmıştır. Bunun amacı da yazar ile okuyucu arasındaki bilgi akışını kolaylaştırmak, zihinler arasındaki etkileşimi sağlamaktır. Bilgiler belli bir sistematığe göre sıralandığında okuyucu bilgileri kolayca izler ve bilgiler arasındaki anlam bağına rahat kurar. Böylece bilgilerin zihinde yapılandırılmaları kolaylaşır.⁶⁷ Sonuçta metinleri okuyan okuyucu ile yazar arasında bir iletişim söz konusu olduğuna göre yazar kafasının içindeki düşünceleri okuyucuya en kolay yoldan sunma çabası içersinde olmalıdır. Bunun için de bilgileri, duygu ve düşünceleri belli bir sıra ile vermeli okuyucunun kafasını karıştırmamalıdır.

Mualla Murat Nuhoğlu ve arkadaşlarına göre metinler işlevleri açısından ikiye ayrılır. Bunlar bilgilendirici metinler ve yazınsal metinlerdir. Bilgilendirici metinlerde amaç okuyucuya bilgi vermektir. Bu yüzden bu metinlerin yazımında seçilen kelimeler temel anlamlarıyla kullanılır. Bu tür metinlerin ilettiği anlamlar günlük yaşamda karşımıza çıkan anlamlardır. Oldukça açık bir biçimde iletilmek istenen ileti metinde görünmektedir. Oysa yazılı metinlerde ise anlam üstü kapalı biçimde verilmektedir. Yazılı metinlerde birçok ileti gizli bir şekilde okuyucuya sunulmuştur ve okuyucu bu iletiyi kendi anladığı biçimde alır.⁶⁸

Firdevs güneş ise metinleri üçe ayırmıştır. Bunlar şiir, öyküleyici ve bilgilendirici metinlerdir.

a) Öyküleyici Metin: Bu tür yazılar genel olarak öyküler, romanlar ve masallar gibi türler olmaktadır. Bunlar yaşantımızı zenginleştiren yazılardır. Öyküleyici

⁶⁵ İsmail Çetişli, Edebiyat Eğitiminde Edebi Metnin Yeri ve Anlamı, Milli Eğitim Dergisi, Sayı 169, Ankara, Kış 2006, s.79

⁶⁶ Hayati Akyol, Türkçe Öğretim Yöntemleri, Kök Yayıncılık, Ankara, 2006, s.2003

⁶⁷ Firdevs Güneş, a.g.e., s. 215

⁶⁸ Mualla Murat Nuhoğlu ve Arkadaşları, Türkçe Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2008, s.5

metinler bizleri bulunduğumuz ortamdan başka bir ortama götürmekte ve düş dünyamızı geliştirip zenginleştirmektedir .

b) Bilgilendirici Metin: Bilgilendirici metinlerin makaleler, eleştiriler, denemeler, gezi yazıları, röportajlar, günlükler, anılar, fıkralar, mektuplar, biyografi ve otobiyografi gibi türlerdir. Bunlara öğretici metinler de denilmektedir. Bu tür metinlerde bir konu hakkında bilgi vermek ya da o konuyu açıklamak amacıyla yazılar yazılır.

c) Şiir: Bu türe şiir, şarkı, tekerleme, sevgi, içerikli metinler vb. girmektedir. Yapılandırıcı yaklaşıma göre bu metinler duyguları yapılandırıcı metinlerdir. Aynı zamanda çocuklarda ses bilincini geliştirmek için en uygun metinlerdir.”⁶⁹

Mehmet Kaplan’a göre; güzel edebi eserlerde yaşayan dil sağlam olur.⁷⁰ Bu yüzden edebiyat eğitiminde öncelikle verilmesi gereken öğretim değil eğitim olmalıdır. Bu eğitim çağdaş çözümlene yöntemleri kullanılarak ve estetik yaklaşım göz önünde tutularak metin merkezli bir eğitim olmalıdır. Bu eğitimde amaç öğrencilerde estetik duygu ve duyarlılık uyandırılması, bunların geliştirilip zenginleştirilmesi, dilin incelik ve zenginliklerinin estetik duygularla yoğrularak, milli ve evrensel değerlerin öğretilmesi olmalıdır.⁷¹ Milli ve evrensel değerleri küçük yaşlardan itibaren metinleri yoluyla kazanan öğrenciler bu değerlere yaşamları boyunca benimseyerek sahip çıkacaklardır. Eğer bu eğitim ders kitaplarındaki metinler yoluyla öğrencilere kazandırılmazsa daha sonraki yıllarda kazanılması zor olacaktır.

Öğrenciye estetik zevk kazandıracak eserler, kurmaca nitelikteki eserlerdir. Bu tür eseri okumak, öğrenciye estetik zevk vermenin yanında öğrencinin ufku da genişletir. Öğrenci eserin kahramanının iç dünyasına girerek onunla özdeşleşir ve kendi özelliklerini onunkilerle karşılaştırarak eksik olan yanlarını tamamlar. Hatta kurmaca metnin bazı kişileri öğrencinin yaşama bakış açısını bile değiştirebilir. Kurmaca metinler özellikle roman, öykü, tiyatro gibi sanatsal değeri olan eserlerdir.⁷² Bu tür kurmaca metinlere Türkçe ders kitaplarında yer verilmesi, öğrencilere dil sevgisinin kazandırılması açısından yararlı olur. Bu tür metinleri okuyan öğrenci okuduğundan zevk aldığı sürece kitap okuma alışkanlığı kazanacaktır.

Cahit Kavcar’ın da belirttiği gibi; konusu öğrenciye ilginç gelen ve okunduğunda kolay anlaşılabilir metinler öğrencilerin dilimizi sevmelerini sağlar.

⁶⁹ Firdevs Güneş, a.g.e., s. 217-218

⁷⁰ Mehmet Kaplan, Kültür ve Dil, Dergah Yayınları, İstanbul, 2008, s.32

⁷¹ İsmail Çetişli, a.g.e., s. 77

⁷² Şerif Aktaş, Osman Gündüz, a.g.e., s. 25-26

Konusu ilginç olmayan, anlatımı zayıf ve basit metinler, dil bakımından ne kadar yalın da olsalar çocuklarda okuma zevkini engeller ve dil seviyesinin geri kalmasına neden olur.⁷³ Bu bakımdan ders kitaplarına metin seçilirken çocuğa okuma alışkanlığı kazandıracak, onun dünyasına girebilecek, olayları ve kahramanları çocuğun ilgisini çekebilecek nitelikte metin seçilmesine özen gösterilmelidir.

Metinlerde bulunan örtülü anlamlar metnin bildirişim özelliğini yansıtır. Ders kitabı hazırlayanlar metnin bu özelliğine dikkat ederek, ders kitaplarında Türkçenin doğru, güzel, estetik bir biçimde kullanıldığı bildirişim yönü ağır basan metinler koymalıdır. Çünkü bu tür metinler öğrencide estetik zevk uyandırarak okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırır.⁷⁴ Çocuk ders kitaplarında okuduğu metinden zevk alırsa ders kitaplarını, dersini, okulunu ve öğretmenini de sevecektir. Küçük yaşlardan itibaren okula karşı ilgi ve tutumu olumlu yönde geliştirecektir.

Öğrencilerde estetik zevk uyandırarak okuma sevgisi kazandırılması, onların çok küçük yaşlardan başlayarak düzeylerine uygun nitelikli edebi metinleri okuması ve bu metinlerde sanatçı duyarlığı ile buluşması yoluyla olur. Bu da öğrencilerin sosyal ilişkiler boyutunda deneyimler kazanması, dilsel ve görsel anlatımın güzelliğini ve gücünü tanınması demektir.⁷⁵ Bu güzelliğin farkına varan çocuk kitapları hoşça zaman geçirebileceği bir arkadaş olarak görecektir, kendini bilgisayar oyunları, televizyon gibi zararlı alışkanlıklardan koruyabilecektir. Böylece daha çok kitap okumaya zaman ayıran çocukta bilişsel ve sosyal gelişim de hız kazanmış olacaktır.

Cemal Yıldız'a göre; çocuğun bilişsel ve sosyal gelişiminin sağlanması için çocuğa ilköğretimin ilk yıllarından itibaren her tür dil yeteneğinin ve becerilerinin kazandırılması gerekmektedir. İlköğretim çağında ana dili dersi çalışmalarında kazandırılacak olan bu beceriler çocuğun bilişsel ve ruhsal açıdan gelişmesinin yanı sıra, etrafında olan olayları rahatça kavrayabilmesine, nesnelere tanıyabilmesine, çevresindeki insanlarla kolayca ilişki kurabilmesine, kısaca sosyalleşmesine de yardımcı olacaktır. Öğrenciler kendilerinin ifade ettiklerini başkalarının, başkalarının ifade ettiklerini de kendilerinin anlayabilmelerini ve çeşitli yollarla bilgi edinmeye gereksinim duyarlar. Çocukların dilden zevk alarak, dil eğitimini devam ettirebilmeleri için yaş düzeylerine uygun metinlerle çalışmaya ihtiyaçları vardır.⁷⁶ Bu yüzden bu

⁷³ Cahit Kavcar ve Arkadaşları, a.g.e., s. 8,

⁷⁴ Ülker Şen, Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İlettiği Değerler Açısından İncelenmesi, Gazimagosa, 2008. S.3

⁷⁵ Ömer Yılar, Halk Bilimi ve Eğitim, Pegem Yayıncılık, Ankara, 2007, s. 5

⁷⁶ Cemal Yıldız, a.g.e., s.51

metinleri ders kitabına seçerken uzman psikologlardan yararlanılmalıdır. Bu yaş çocuklarının psikolojik özelliklerine göre iyi incelenmiş metinler seçmeye özen gösterilmelidir.

Julia Marshall göre yazınsal metinlerin alıcı-okur üzerindeki etkisi iki şekildedir:

“1.Estetik yönden :

- a. Edebiyatın değerinin bilinmesi*
- b. Okuma zevkinin gelişmesi*
- c. Dilin değerinin bilinmesi*
- d. Edebiyata bağlı boş zamanların değerlendirilmesi*
- e. Öbür sanatların değerinin bilinmesi*

2. Moral yönden

- a. Öbür çağların anlaşılmasının geliştirilmesi*
- b. Fikir namusunun geliştirilmesi*
- c. Öbür ulusların anlaşılmasının gelişmesi*
- d. Kişisel moral değerlerinin güçlenmesi*
- e. Öbür kültürlerin anlaşılmasının gelişmesi⁷⁷*

Eğitimin görevlerinden birisi de toplumda nesiller arası kültür aktarımını sağlamasıdır. Bu aktarımı sağlamanın en kolay yolu eğitimde edebi eserleri kullanmaktır. Öğrencilere okutulacak metinlerin niteliği bu açıdan önemlidir.⁷⁸ Çünkü çocuk metinlerde okuduklarıyla kendisinin hayat boyu taşıyacağı değer yargılarını şekillendirecek ve onlara sahip çıkacaktır.

Metinlerin iletmiş olduğu değerlerin kültürel özelliklerimize uygun olması metnin öğrenciler tarafından anlaşılmasını kolaylaştırır. Öğrenciler içinde yetişmiş oldukları toplumun kültürüne ve belli bir yaşa kadar sahip oldukları kültüre ters düşen kültürel özellikleri yansıtan metinleri anlamakta zorluk çekerler. Metnin içerdiği kültürel özelliklerin okuyucunun sahip olduğu kültürel özellikler ile uyumu metnin anlaşılmasını kolaylaştırır.⁷⁹ Hem metnin anlaşılması kolaylaşacak, hem çocuk metinde kendisinden ve içinde yaşadığı toplumdan bir şeyler bulduğu için metinden zevk alacaktır. Böylece okuma zevki kazandırmanın yanında kültür aktarımı da yapılmış olacaktır.

⁷⁷ Julia Marshall, Anadili Öğretimi, Çev. Cahit Külebi, Çağdaş Yayınları, Ankara, 1994, s.27

⁷⁸ Ömer Yılar, Halk Bilimi ve Eğitim, Pegem Yayıncılık, Ankara, 2007, s. V

⁷⁹ Leyla Küçükahmet, Rüya Güzel Özmen, Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu, Nobel Yayın, Ankara, 2001, s. 23

İlköğretim yaşındaki çocukların gelişimsel özelliğinden dolayı okudukları metinlerin kahramanlarıyla özdeşleşme ihtiyacı duydukları yukarıda belirtilmişti. Bu yaştaki çocuklara Türk destanlarından alınan düzeylerine uygun metinler okutulursa, çocuklar bu destanlardaki milli kahramanları model alabilir ve milli duygular kazanabilirler. Çünkü destanlarda milli kahramanlar yüce değerler olarak anlatılmaktadır. Böylelikle çocuk milli değerleri farkında olmadan benimser. Oğuz kağan, Ergenekon, Manas, Dede Korkut destanları çocuklara ait oldukları toplumun olağanüstü yanlarını öğretirken, çocukların bu olağanüstülüklerden zevk almasını sağlayacaktır. Bunun yanında, bu eserlerde iletilen mertlik, eli açıklık, yardımseverlik, büyüğe saygı v.s. gibi Türk milletine özgü yüce değerleri de çocuklar öğreneceklerdir.⁸⁰

Sonuç olarak; ders kitaplarına metin seçerken gelişigüzel ya da yalnızca temalara uygunluğu açısından bakılarak metinler seçilmemeli. Bu metinleri seçen bilimsel bir kurul oluşturulmalı. Bu kurul çocukların gelişimsel özelliklerini bilen psikolog, toplum yapısını bilen sosyolog, Türk milletinin kendisine özgü kültürel değerlerini bilen Türkolog ve Türk dili eğitmenlerinden oluşmalıdır.

1.5. Metinlerde Bulunması Gereken Nitelikler

İlköğretim çağındaki çocuğun çevresindekilerle sağlıklı iletişim kurabilmesi ve okuma, yazma, anlama, anlatma, dinleme gibi dil becerilerini kazanabilmesi için temalara uygun metinler kullanılmalıdır. Milli eğitimin temel amaçları incelendiğinde yetişecek olan nesillerin, çalışkan, azimli, kararlı, girişimci, dürüst, evrensel ufka sahip, empati ve eleştiri yapabilen, yaratıcı düşünen, akli ve vicdanı hür, iletişim becerisi yüksek, milli ve evrensel kültüre sahip, vatanını seven nesiller olması gerektiği görülür. Türkçe derslerinde bu amaca ulaşabilmek ancak çok özel seçilmiş metinler yoluyla olur.⁸¹ Çünkü çocuğun okuduğu metinlerle kişilik özellikleri belirlenecektir. Öğretmenine ve ailesine büyük bir sevgi ve saygıyla bağlı olan çocuk, onların kendisine okutmaya çalıştığı metinlerin iletildiği değerleri sahiplenecektir. Bu değerler iletilirken çocuğa kazandırılması istenen beceriler de göz önünde tutulmalıdır.

⁸⁰ Ömer Yılar, Lokman Turan, Çocuk Edebiyatı, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2007, s. 142

⁸¹ Mualla Murat Nuhoglu ve Arkadaşları, a.g.e., s. 5

Ana dili öğretiminde kazandırılması istenen okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerileri birbirini tamamlayıcı özelliğe sahiptir. Bu özelliklerinden dolayı Türkçe öğretiminde bir bütün olarak ele alınmalıdır. Türkçe öğretimiyle bu dört dil becerisi arasında sıkı bir ilişki vardır. Bireyin bu becerilerini geliştirmesi Türkçe derslerinde gerçekleşeceği için Türkçe ders kitaplarına seçilen metinler, açık, öğretici, akılcı ve yaratıcı olmalıdır. Birey bu metinler aracılığıyla kazanmış olduğu becerileri diğer derslerde geliştirebilmelidir. Bunun için özel etkinlikler düzenleyerek Türkçe dersleriyle diğer dersler arasında bağlantı kurulmalıdır. Böylece bu becerilerin öğrenilmesi kolaylaşacaktır.⁸² Hem bu becerilerin öğrenilmesi kolaylaşacak, hem de çocuğun diğer derslerdeki başarısı artacaktır. Özellikle ilköğretim çağındaki çocuğun gelişimsel özelliği olan başarıya karşı haz alma psikolojik özelliğinden dolayı, derslerinde başarısı artan çocuk okula karşı olumlu tutum geliştirecektir.

Yalçın ve Aktaş'a göre; Türkiye'de çocuklar için yazılan eserlerin çocuğun gelişimsel özelliğinin yanında kültürel açıdan da pek uygun olduğu söylenemez. Çocuk kitaplarının neredeyse tamamında bu durum söz konusudur. Çocuk biyolojik ve psikolojik gelişimi açısından büyüklerden farklı özellikte olduğundan dolayı, çocuk yazarlarının, çocuğun bu farklı özelliklerinin farkında olup, onun ruh dünyasına hitap edebilecek düzeyde yazmaları gerekmektedir. Bu yaş grubundaki çocuklar çevreleriyle barışık yaşamak isterler. Çünkü bu çocukların eğilimleri içten dışa doğru yönelik olur. Çevresindekilerle paylaşımcı bir hayat tarzını benimsemişlerdir. İçinde büyük bir öğrenme arzusu duyar. Bu yüzden aklına gelen her şeyi çevresindekilere sorar. Bu yaş grubu için yazılacak metinlerde, yazarlar, çocukların bu gelişimsel özelliklerini göz önünde bulundurmalıdır.⁸³ Büyüklerin gözüyle yazılmış metinleri okuyan çocuklar daha okumayı ilk öğrendiği yıllarda okuma zevkini tadamayacak ve kitaplara karşı sevgi duyamayacaktır. Bu da çocuğu kitaptan ve okuldan soğutacak, iyi bir eğitim almasını engelleyecektir. Dolayısıyla çocuğun bütün hayatını olumsuz yönde etkileyecektir.

İlkokulun son iki yılı ve daha sonraki yıllardaki çocuklar, kahramanlık öyküleri ve serüvenler içeren, daha çok merak duygularını uyandıran kitapları tercih ederler. Bu dönemdeki çocukların gelişimsel özelliğine göre çocuklar girişken, rekabetçi ve beceri gösterme ihtiyacı içerisindedir. Yine bu dönemin özelliğine göre arkadaşlık duyguları kuvvetlenmiş, işbirliği ve takım çalışması yapma istekleri

⁸² Mualla Murat Nuhoğlu ve Arkadaşları, a.g.e., s. 15

⁸³ Alemdar Yalçın, Gıyaseddin Aktaş, a.g.e., s. 147

artmıştır. Dolayısıyla yayınlar bu tür özellikleri içermelidir. Erkek çocuklar masal kahramanlarının yerine serüven kahramanlarını okumayı tercih ederler. Kız çocuklarında ise acıma ve sevginin ağır bastığı duygusal öyküler okumaya yönelirler.⁸⁴

Sever'e göre Türkiye'de çocukların seviyesine ve gelişimsel özelliklerine dikkat edilmeden yazılan çocuk yayınları yüzünden duygusal örselenme yaşanmaktadır. Bu tür yayınlardaki kahramanlar şiddet unsurunu fazla kullanmaktadırlar. Çocukların okuduğu kitaplardaki kahramanlarla özdeşleştiği düşünülürse bu durum çocuklarda ruhsal sorunlara yol açmaktadır. Dünya klasiği olduğu anlayışıyla Türkçe ders kitaplarına alınan fakat yüzlerce yıl öncesi batı toplumundaki yetişkinlere ahlak dersi vermek amacıyla yazılmış olan eserler günümüz Türk çocuğunun gelişimsel özelliklerine uygun değildir. İlkokul öğretimine başlayan çocuklar günümüz dünyasını anlatan gelişimsel özelliklerine uygun, konu alanında zengin metinlerle eğitim görmelidir.⁸⁵ Bu metinler şiddetten uzak, sevgi, barış, kardeşlik, dostluk, hoşgörü gibi değerleri içermelidir. Batı klasikleri yerine Türk klasiklerine ağırlık verilmelidir.

İlk, orta ve yüksek öğretim okullarında öğrencilere verilecek eğitim, öğrencilere eleştirel düşünmeyi, tartışmayı ve sorgulamayı yaşam tarzlarının bir parçası haline getirecek nitelikte olmalıdır. Çünkü geleceğin nesli, düşündüklerini doğru ve dil zevkine uygun bir biçimde anlatabilecek düzeyde düşünen, okuyan, okuduklarını yorumlayan, eleştiren ve yeni düşünceler üretebilen bir aydın olarak yetişmelidir. Bunun için okullarda öğrencilere uzun ve yorucu klasik eserler okutmak yerine onların düzeylerine uygun, kısa, özgün, onları yaratıcılığa özendirilen, onlarda okuma zevki uyandıran metinler seçilmelidir.⁸⁶ Bu metinler sayesinde çocuk hayatın anlamını öğrenecek, karşılaştığı olaylara karşı objektif değerlendirmeler yapabilecektir. Metinlerde iletilen değerlerle aldığı eğitim hayatının ilerleyen yıllarında onun üzerinde taşıdığı bir elbise gibi her gittiği yere onunla gidecek ve insanlarla ilişkilerinde bir numaralı unsur olacaktır.

Çocuğa okutulacak metinler onun anlayacağı düzeyde olmanın yanında millet, vatan ve doğa sevgisini aşılıp beslemeli, milli bilinci güçlendirmeli ve milli coşku yaratmalıdır. Bu metinlerin içinde ahlaka aykırı unsurlar bulunmamalı, hayata karşı iyimserlik, insanlığa karşı sevgi aşılamalı. Çocuk bu metinleri okuduğunda, Türk tarih

⁸⁴ Ferhan Oğuzkan, Çocuk Edebiyatı, Anı Yayıncılık, Ankara, 2001, s.386

⁸⁵ Ömer Yılar, Lokman Turan a.g.e., s.206-207

⁸⁶ Şerif Aktaş, Osman Gündüz, a.g.e., s. 63

ve inkılabının özelliklerini içinde sindirebilmeli, düşünüp duygulanabilmeli, neşeli ve sağlıklı bir karakter kazanabilmelidir.⁸⁷ Böylelikle kültürün milleti oluşturan bireyleri birbirine bağlama özelliği yerine getirilmiş olacaktır. Türk kültürünün özelliklerini öğrenen çocuk kendisi gibi aynı kültürü paylaşan çevresindeki insanlara karşı bağlılık gösterecektir.

Bütün bunların temel amacı çocuğa okuma zevki ve alışkanlığını kazandırmak olmalıdır. Çocuk okuduğu metinlerde yeni bir şeyler öğrendikçe, öğrenmenin tadına varacak, daha çok okuyacak, daha çok öğrenmek isteyecek ve başarılı olacaktır. Böylece başarı, sevgi ve çalışma kısır döngüsünün içine girmiş olacaktır.

Alınan bu bölümler çocuğa bazı değerleri iletmelidir. Bu değerlerden bir tanesi de demokrasi eğitimidir.

Nebahat Akgün Çomak'ın da belirttiği gibi; çocuk okuduğu kitaplardaki kişilik yapısıyla kendi kişiliği arasında bağlantı kurarak özdeşleşir. Kitaplardaki kişilere özenir, onların davrandığı gibi davranıp, onların düşündüğü gibi düşünmek ister. Bu yüzden çocuklara okutulacak metinlerin demokrasi eğitimi açısından da önemi vardır. Çocuğa at gözlüğü takılarak, yapmacık, basit, tat vermeyen, tek boyutlu, tek anlamlı metinler okutulmamalıdır. Çocuğa okutulacak metinler, çocuğa demokrasiyi, insan haklarını, tartışmayı, özeleştiri yapmayı, özdenetimli davranmayı öğretecek nitelikte olmalıdır. Ona neyi düşüneceği değil, nasıl düşüneceği öğretilmelidir.⁸⁸ Çocuk okuduğu metinlerden öğrendiği demokrasi sayesinde gerek okulda arkadaşlarıyla, gerekse ailesi fertleriyle daha olumlu ilişkiler kurabilecektir. Çevresindeki kişilerin bireysel farklılıklarına saygı gösterebilecek onları olduğu gibi kabul edebilecektir.

Metinlerde demokrasi eğitiminin yanında çocuğa verilmesi gereken bir başka değer ise doğa sevgisidir.

Özellikle son yıllarda küresel ısınmanın da etkisiyle doğal afetler, erozyon, aşırı çevre kirliliği, bilinçsizce yapılan tüketim doğanın dengesini bozmuş ve gelecek nesillere bırakılacak yaşam alanlarını tahrip etmiştir. Kitaplardaki metinlerde bu konulara yer verilip çevreye karşı duyarlı, doğadaki varlıkları sevip koruyan bireyler yetiştirmek amaçlanmalıdır.⁸⁹ Çocuk yaşadığı çevreye sahip çıkmalı, bu çevreyi sadece kendisinin değil, kendisinden sonra geleceklerinde kullanacağı bilincini okuduğu

⁸⁷ Feyzi Öz, a.g.e., s. 161

⁸⁸ Nebahat Akgün Çomak, Yazının İşlevsel Kullanımı, Der Yayınları, İstanbul, 1995, s. 8-9

⁸⁹ Ömer Yılar, Lokman Turan a.g.e., s. 89

metinler aracılığıyla kazanmalıdır. Metinlerde ağaç sevgisi, hayvan sevgisi, doğa sevgisi vurgulanmalıdır.

Metinlerde iletilmesi gereken değerler ve nedenlerini belirttikten sonra bu konuda yapılmış bilimsel bir çalışma olan Özcan Demirel'in hazırladığı "Türkçe Ders Kitaplarını Değerlendirme Formu" ndaki metinler ile ilgili soruları inceleyelim:

"1. Metinler öğrencilerin yaş ve sınıf düzeyine uygun mu?"

2. Metinler sanat değeri taşıyan ve öğrencileri okumaya özendirici nitelikte mi?"

3. Metinler öğrencilerin ilgilerine ve sosyal yaşamlarına uygun mu?"

4. Metinler ünitelerle ilişkili mi?"

5. Metinler ünitelerle ilgili sıraya konmuş mu?"

6. Metinler anlaşılır bir üslupla yazılmış mı?"

7. Metinlerin seçiminde çağdaş Türk yazar ve ozanlarının eserlerine yer verilmiş mi?"

8. Metin sayısı yıllık ders sayısı ile orantılı mı?"⁹⁰

Bu eleştiriler doğrultusunda hazırlanması gereken Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde bulunması gereken nitelikler şunlar olmalıdır:

1. "Çocuk edebiyatı metinleri , yaşanan gerçeklerle ilgili olmalıdır.

2.Çocuk edebiyatı metinleri, şiddet öğelerini içermemelidir.

3.Çocuklara yönelik yazılan eserlerde estetik duyarlılık geliştirilmeli, çocuğun tercihlerini yaparken bu duygusundan yararlanması sağlanmalıdır.

4.Dil becerileri içerisinde yer alan okuma, konuşma, yazma ve dinleme becerileri erken yaşta gelişir. Çocuk eserlerinde bu becerilerin gelişip yerleşmesine özen gösterilmelidir. '⁹¹

5."Yaşama sevinci, iyimserlik aşılmalıdır. Çocuklar karamsarlıktan, kötümserlikten uzak tutulmalıdır.

6.İnsanı, doğayı, hayvanı sevdirmelidir.

7.Bireyciliği özendirmemeli; yardımlaşma, dayanışma anlayışını kazandırmalıdır.

8.Çocuğun barışçı olmasına katkıda bulunmalıdır.

⁹⁰ Özcan Demirel, Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2003, s. 226

⁹¹ Alemdar Yalçın, Gıyaseddin Aytaş, a.g.e., s. 50-52

9.Engelli (özürlü) insanları aşağılayıcı, küçük düşürücü anlatımlara yer verilmemelidir. Böylesi anlatımlar, bunları okuyan engelli bir çocuğu inciteceği gibi; aşağılamaya, küçümsemeye dönük önyargıların oluşmasına yol açabilir.”⁹²

10. “Sevgi, saygı ve özveri duygularını geliştirmelidir.

11.Çocuklar kitaplarda kendi yaşantılarından bir şeyler bulmalıdırlar.

12.Aile, yurt ve ulus sevgisi aşılmalı, barışçı düşünceler geliştirmesine katkıda bulunmalıdır.

13.Hoşgörülü davranmayı; doğruluğun dürüstlüğün değerini öğretmelidir.”⁹³

1.6. Değerler

Erol Güngör’e göre; “Değer hükümleri bir şeyin arzu edilebilir –iyi- veya edilemez –kötü- olduğunu belirten ifadelerdir.”⁹⁴ Değerler toplumdan topluma değişiklik gösterirken içinde bulunduğu toplumun kişilik özelliğini belirler.

Her milletin kendine özgü bir kültürü vardır. Bir milleti diğer milletten ayıran kültürün manevi unsurları ise o milletin sahip olduğu değer yargıları, inançları, ortak amaçları, dil, tarih bilinci ve milli felsefesidir. Bu unsurlar milleti oluşturan bireyler arasında ortak bir payda olup, bireyler arasında ortak duygu ve düşünce yaratarak bireylerin birbirine yakınlaşmasını sağlayan ve milleti dağılmaktan, parçalanmaktan koruyan en önemli unsurlardır.⁹⁵ Aynı olaylar karşısında aynı tepkileri veren insanlar doğal olarak kendilerini birbirlerine yakın hissedecektedir. Aynı müziği dinlemekten, aynı yemeği yemekten, aynı tür giysileri giymekten hoşlanan insanlar birbirlerinden de hoşlanacaklardır.

Bir toplumu oluşturan bir kesim insanlar bazı işleri ve davranışları iyi kabul edip onaylarken bir kesim insanlar ise kötü kabul edip onaylamazlar. Bunların hepsine değer yargıları denmektedir. Değer yargıları, bir toplumun veya bir insanın bir iş veya davranış hakkındaki iyi veya kötü olarak nitelendirebileceği uzun yıllar boyunca toplumda yerleşmiş olan yargılardır. Kimi zaman toplumun değer yargıları ile bireyin değer yargıları uyuşmayabilir. Böyle durumlarda birey toplumun değer yargılarına saygı göstermelidir. Aksi durumda toplumla çatışma yaşar ve toplum tarafından dışlanır. Bireyin belli başlı değer yargılarına sahip olmasında ailesinin, yetişmiş

⁹² Nebahat Akgün Çomak, a.g.e., s.8-9

⁹³ Ömer Yılar, Lokman Turan, a.g.e., s.89

⁹⁴ Erol Güngör, Değerler Psikolojisi Üzerine Araştırmalar, Ötügen Yayınları, İstanbul, 2000, s. 27

⁹⁵ Amiran Kurtkan, Sosyoloji, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1980, s. 93

olduğu çevrenin, okuduğu okulların, iş hayatının ve yaşantısının etkisi vardır.⁹⁶ Bu yüzden okullarda verilen eğitim toplumun değer yargıları dikkate alınarak planlanmalıdır. Çocuk okuldan mezun olduktan sonra toplum içinde çatışma yaşamayacak değer yargılarına sahip olmalıdır.

Nihat Nirun'un da belirttiği gibi; değer yargıları, toplumların gelişmesi, belli bir sosyal refah düzeyine ulaşması için önemlidir. İnsanlar içinde yaşadıkları toplumun değerlerine saygı duydukları sürece toplum gelişir ve ilerler. Çünkü inançlar toplumun içinden çıkmış, toplum istediği için inanmış, topluma yol gösterici rehberlik yapan değerlerdir. Yepyeni bir gelenekçi Türkiye isteniyorsa, modern fakat büyüklerinden değerlerinden kopmamış, taklit edici olmamış, özünde değerlerini barındıran bir nesil yetiştirilmelidir.⁹⁷ Bu nesil çağdaş dünyanın yeniliklerine ayak uyduran değişime ve gelişmeye açık fakat değişimi yaparken kendi öz değerlerine sahip çıkan, kimliğini koruyabilen bir nesil olmalıdır. Kendinden önceki neslin sahip olduğu değer yargılarına sahip çıkmayan bir nesil kimliğinden uzaklaşır ve içinde yaşadığı toplumla çatışmaya düşer.

İbrahim Kafesoğlu'nun Pritsak'tan aktardığına göre *“eski Türk ahlakında cesaret yanında ve belki ondan da üstün olmak üzere, kötülükten koruyucu, başkalarını aldatmaktan, vicdanın yerini kurnazlığa terk etmekten alıkoyucu ve insana namuslu, vekaarlı bir hayat düzeni bağışlayıcı “utanma” duygusu en büyük fazilet sayılmıştır. Bu ahlaki özellikleri dolayısıyla Türkler hakka saygılı, doğruya hürmetkar olmuşlar ve meşru devlet idaresine bağlılıkları ile uzun ve çok meşakkatli göç hareketlerinde bile bozulmayan töre(kanun)'nin disiplin anlayışı içinde “nizamcı” bir cemiyet teşkil etmişlerdir.”*⁹⁸

Görüldüğü gibi devletin sağlamlığı ve devamı açısından değer yargılarının büyük önemi vardır. Olumlu değer yargılarına sahip olan ve bu değer yargılarını eğitim yoluyla kuşaktan kuşağa aktaran toplumlar tarih sahnesindeki yerlerini sağlamlaştırmaktadırlar.

1.5. Değer Öğretiminde Metin Seçiminin Önemi

Yukarıda da belirtildiği gibi Türk Milli Eğitiminin genel amaçları çerçevesinde, Türkçe Öğretiminin amaçlarından birisi de öğrencilerin *“ Milli, manevi,*

⁹⁶ Cihan Yamakoğlu, İnsan İlişkileri, Öztekin Matbaacılık, Ankara, 1987, s.93

⁹⁷ Nihat Nirun, Aile ve Kültür, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara, 1994, s. 159

⁹⁸ İbrahim Kafesoğlu, Türk Milli Kültürü, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2000, s. 348

*ahlaki, tarihi, kültürel, sosyal, estetik ve sanatsal değerlere önem vermelerini sağlamak; milli duygu ve düşüncelerini güçlendirmek,"*tir.

Çocuk gelişimsel özelliği dolayısıyla okuduğu metinlerde iletilen değerleri benimseyip özümseyecektir. Çocuğa iyi ve kötünün neler olduğu Türkçe derslerindeki metinler aracılığıyla öğretildiğinde çocuk hayat boyu iyi ve kötü arasındaki farkı o şekilde kavrayacaktır.

Çağımız bilgi çağıdır. Her türlü bilgi ise toplum içindir. Toplum için üretilen bilginin topluma öğretilmesi eğitimin sosyal yanını gösterir. Eğitim, topluma toplumun değerlerini aktardığı ve öğrettiği ölçüde var olacaktır.⁹⁹ Toplumun bireyleri eğitim yoluyla toplumun değerlerini öğrenir. Eğer okullarda topluma ters düşen değerler öğretilirse, okuldan ayrılan birey toplumla çatışma yaşayacaktır. Böyle bir durumda, toplum üyelerinin bir arada, huzurlu bir şekilde dağılmadan yaşaması düşünülemez

Eğitim programları hazırlanırken toplumun ahlaki ve manevi değerlerinin çocuğa kazandırılması amaçlanmıştır. Bu değerlerden bazıları; demokrasi eğitimi, kişi hak ve hürriyetlerine saygılı olma, toplumun menfaatlerini kişisel menfaatlerinin üstünde tutma, yardımlaşma ve işbirliği gibi değerlerdir. Eğitim etkinlikleri düzenlenirken toplumun kabul ettiği ahlak kuralları ve değer yargıları çerçevesi içerisinde uygulanmasına dikkat edilmelidir. Öğrenim hayatı sırasında toplumun kabul ettiği değer yargılarını benimseyemeyen bir nesil, öğrenim hayatından sonra bunları kazanması güç olacağı için, topluma ayak uydurmada ve toplumla iyi ilişki kurmada sorunlar yaşayacak ve toplum tarafından dışlanacaktır.¹⁰⁰ Toplumun iyi dediğine kötü, kötü dediğine iyi diyen birey toplumla sürekli bir kavga durumunda olacaktır. Aile içinde anne-baba ve kardeşleriyle, işyerinde arkadaşlarıyla çatışma yaşayan birey gün geçtikçe yalnızlaşacak çevresinde kimse kalmayacaktır.

Toplumsal değerler, aile hayatından, hukuk ve siyasal sisteme kadar geniş bir yelpaze içerisinde bireyin günlük hayatına etki eder. Toplumsal değerlerin ilk öğrenildiği yer olan aile bu noktada önem kazanmaktadır. Ailede kazanılan norm ve değerler bireyin daha sonraki yaşantısı içerisindeki değer yargılarını da etkileyecektir. Ailede kazanılan itaat kültürü, namus ve ahlak anlayışı, komşuluk ilişkileri, güven ve himaye kültürü, sadakat ve ihanet, gizlilik ve mahremiyet, sevgi ve hoşgörü, saygı ve

⁹⁹ İsmail Doğan, Sosyoloji, Kavramlar ve Sorunlar, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2007, s.370

¹⁰⁰ Feyzi Öz, a.g.e., s. 25

korku, özgürlük ve teslimiyet gibi değerler aynı zamanda toplumunda değerleri olur.¹⁰¹ Çünkü aile toplumun en küçük yapısıdır ve bireyin hayata adımını attığı, hayata ve dünyaya dair ilk bilgileri öğrendiği yerdir. Aynı zamanda bireyin temel ihtiyaçlarının karşılandığı yer olan ailenin bireye her söylediği birey tarafından doğru olarak kabul edilir.

İyi bir kişilikte bulunması gereken değerlerin hangi değerler olduğu konusunda birçok kişi anlaşılamamaktadır. Bazıları cesareti, bazıları bilgiyi, bazıları nezaketi, bazıları ise dürüstlüğü ön plana çıkarmışlardır. Brutuslardan yaşlı olanı, devlete olan görevlerini aile sevgisinin üstünde tutarken, Konfüçyüs aile sevgisini her şeyin üstünde tutmuştur. Bu görüşlerin farklılığı eğitime de yansımıştır. Bu noktada önemli olan, en iyi eğitimin nasıl olacağı konusundan daha çok ne tür bir insan yetiştirilmek istendiğidir.¹⁰² Bu da toplumdan topluma farklılık göstermektedir. Çünkü her insanın kişilik özelliği farklı olduğu gibi her toplumun da kendisine özgü olan kültürel özellikleri farklıdır. Bu yüzden toplumlar eğitim sistemlerini kendilerine özgü kültürel özellikleri üzerine kurmalıdırlar.

Kültür bir milleti yaşatan maddi ve manevi değerlerdir. Bu değerlerin içinde dil, inanç, hukuk, sanat, tarih birliği bilinci, örf ve gelenekler gibi unsurlar vardır. Tarihte 3500 yıldan beri yaşayan Türk milletinin de kendine özgü dil, din, hukuk, sanat, gelenek vb.den oluşan bir kültürü vardır.¹⁰³ Uzun yıllar boyunca, Orta Asya'dan Anadolu'ya kadar uzanan geniş bir coğrafyaya yayılan bu kültür Türk milletini tarih sahnesinde diğer milletlerden ayıran bir özellik olmuştur.

Türk Kültürünün manevi değerleri Türk milletini birbirine bağlayan güçtür. Bu değerlere verdiği önem derecesinde Türk milleti güç kazanmış, bu güç ve iman sayesinde fetihler yapmış, sayısız devlet kurmuş, bu sayede 3 kıtaya medeniyet, insanlık ve adalet götürmüşlerdir.¹⁰⁴ Çünkü kuşaktan kuşağa eğitim yoluyla aktardığı değerlerin arasında devlete bağlılık, büyüğe saygı önemli bir yere sahiptir. Çocuk ailede almaya başladığı ve okulda devam eden eğitim hayatı boyunca devlete bağlı kalmayı bir değer olarak bilir.

Kafkaslardan Fas'a, Ukrayna'dan Habeşistan'a kadar her yerde Türk kültürünü yaşatan Osmanlı İmparatorluğu'nun çökmesinde birçok sebep vardır. Fakat en önemlisi Türk milletine özgü olan aile terbiyesi, insan sevgisi ve büyüğe saygı,

¹⁰¹ İsmail Doğan Toplum ve Eğitim, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2004, s.32

¹⁰² Bertrand Russel, Eğitim Üzerine, İlya Yayınevi, İzmir, 2006, s.37

¹⁰³ İbrahim Kafesoğlu, Türk-İslam Sentezi, Ötüken Yayıncılık, İstanbul, 2008, s. 47

¹⁰⁴ Ercüment Konukman, Topluluktan Millete, Belge Yayınları, İstanbul, 1989, s. 95

Allah korkusu, ahlaki sağlamlık, disiplin, görevin kutsallığı gibi değerlerden uzaklaşmaktır.¹⁰⁵ Bu değerler kültür unsurları içersindeki manevi değerler olup milleti oluşturan bireyleri birbirlerine bağlayan en önemli değerlerdir. Fakat son yıllarda, dünyadaki hızlı yaşanan teknolojik gelişmelerin de etkisiyle, bu değerlerin yeni yetişen kuşaklara aktarımında sorunlar ortaya çıkmaya başlamıştır.

Bu yüzden manevi kültür değerlerimizi korumalı ve geliştirmeliyiz. Böylece bu değerlerimiz daha fazla değer kazanacak ve yok olmaktan kurtulacaktır.¹⁰⁶ Bu değerlerin yaşaması ve değer kazanması demek Türk milletinin yaşaması demektir.

Ercüment Konukman devlet ve millet hayatı için eğitimin önemini şöyle açıklamıştır: *“Türk milleti ne zaman sıkıntıya düşse milli mücadelede olduğu gibi, milli birlik ve beraberlik ruhu yeniden canlanmış, milli değerlerine sahip çıkmıştır. Milli birliğin ve beraberliğin teessüsünde milli mektebin yeri çok büyüktür. Türk milleti ne zaman çok güçlü devletler kurmuşsa milli mektebi de güçlü olmuş, ne zaman devlet zaafa düşmüşse mektep zayıflamış ve hatta milli olma vasfını kaybetmiştir.”*¹⁰⁷

---

¹⁰⁵ İbrahim Kafesoğlu, Türk-İslam Sentezi, a.g.e., s. 186

¹⁰⁶ Ercüment Konukman, Topluluktan Millete, a.g.e., s. 95

¹⁰⁷ Ercüment Konukman, Topluluktan Millete, a.g.e., s. 103

İKİNCİ BÖLÜM

2. İNCELEME

2.1 Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İlettiği Değerler ve Bu Değerlerin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi

2.1.1. Aile Birliğine Önem Verme

	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5	Toplam
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	
Aile Birliğine Önem Verme	-	5	-	4	1	-	7	-	1	-	-	-	1	2	-	20

Çizelge 2.1. “Aile Birliğine Önem Verme” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları

Yukarıdaki tabloda da görüleceği gibi, aile birliğine önem verme değerine en fazla 3. sınıf ders kitabında yer verilirken 4. sınıf kitaplarının hiçbirisinde yer verilmemiştir. Bu değere bütün kitaplar içindeki metinlerde toplam 20 kez yer verilmiştir.

Birinci sınıf öğretmen kılavuz kitabındaki “Ben ve Ailem” başlığını taşıyan, Nihat Dağlıoğlu’ndan alınan metinde doğrudan aile birliğinin önemini vurgulamaktadır. Bu metinde yedi yaşındaki Uğur’un ailesinde herkesin birbirine bağlı olduğu, birbirine sevgi ve saygı gösterdiği belirtilmektedir. Bu kitaptaki “Evimiz”, “Boncuk”, “Çocukluğu İle İlgili Bir Anı” ve “Atatürk’ün Hayatı” adlı metinlerde dolaylı yoldan aile birliğinin öneminden söz edilmektedir.

İkinci sınıf ders kitabındaki “Ağacım Yandı, Hayallerim Yandı”, “Sokakta”, “Tutumlu Çocuk” ve “Pikniğe Gidiyoruz” adlı metinlerde çocukların anne ve babalarıyla birlikte geçirdikleri anlardan kesitler aktararak dolaylı yoldan aile birliğinin önemi açıklanmaktadır. İkinci sınıf öğretmen kılavuz kitabında “Atatürk’ün Çocukluğu” adlı metinde Atatürk’ün anne ve babasının Atatürk’ün eğitimi hakkındaki kararları anlatılarak aile birliğinin önemi üzerinde durulmuştur.

Üçüncü sınıf ders kitabında “Sen de Büyüyorsun” adlı metinde Zeynep’in sağlığıyla Zeynep’in annesinin yakından ilgilenmesi, yine aynı biçimde üçüncü sınıf çalışma kitabında “Ömer’in Hastalığı” adlı metinde Ömer’in sağlığıyla Ömer’in annesinin ve

babasının ilgilenmesi anlatılarak ailenin küçük yaşlardan itibaren insan yaşamındaki önemi vurgulanmıştır.

Üçüncü sınıf ders kitabındaki ‘‘Sevinç ıgıllıkları’’, ‘‘Bayramlıklarım’’, ‘‘Eski Sofralar’’, ‘‘Ne olsam’’, ‘‘Dayanışma İçinde Olmalı’’ ve ‘‘Köy Düğünü’’ adlı metinlerde dolaylı yoldan aile birliğinin önemi anlatılmaktadır.

Beşinci sınıf ders kitabında Selim Gündüzalp ve İsmail Örgen’in yazmış olduğu ‘‘Akıl Öyküleri’’adlı kitabından aktarılan ‘‘Bir Demet Çubuk’’ adlı aşağıdaki metin aile birliğine önem vermenin en güzel örneğidir.

‘‘İyi huylu, geçimli, sevecen bir adamın sürekli birbiriyle didişen dört oğlu vardı. Adam oğullarının da kendisi gibi iyi huylu, geçimli olmalarını çok istiyordu.

Günün birinde, aklına bir fikir geldi. Oğullarından, bir demet çubuk toplayıp getirmelerini istedi. Sonra, her birine getirdikleri demeti dizleriyle kırmalarını söyledi. Hepsi denedi ama hiçbiri bunu beceremedi.

Adam demeti çözdü ve çubukları çocuklarının eline teker teker vermeye başladı. Çocuklar çubukları bir bir kırıp attular.

Bunun üzerine;

- *Evlatlarım dedi adam. Birlik olursanız zorlukların üstesinden gelirsiniz. Ayrılırsanız, zorluklar sizi ezer geçer. Birlik kuvvettir.’’*

Beşinci sınıf ders kitabındaki ‘‘Seçimin Gürültüsü’’ ve beşinci sınıf öğretmen kılavuz kitabındaki ‘‘Bir Yer Düşünüyorum’’ adlı metinde dolaylı yoldan aile birliğine önem vermenin üzerinde durulmuştur.

2.1.2. Bağımsızlık

	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5	Toplam
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	
Bağımsızlık	-	-	-	1	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	4

Çizelge 2.2 ‘‘Bağımsızlık’’ değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları

Yukarıdaki tablodan da görüleceği gibi bağımsızlık değerine ikinci sınıf, üçüncü sınıf ve dördüncü sınıf ders kitaplarında birer kez, üçüncü sınıf öğretmen kılavuz kitabında da bir kez olmak üzere toplam 4 kez yer verilmiştir.

Atatürk'ün belirttiği gibi “*ne kadar zengin ve refah sahibi olursa olsun, bağımsızlıktan mahrum bir millet, gelişmeler önünde uşak olmaktan öteye bir davranışı hak edemez...*”¹⁰⁸ Bağımsızlık dünyadaki her milletin sahip olmak istediği ve bu uğurda kan akıttığı çok önemli bir değer olmasına rağmen Türkçe ders kitaplarında bu kadar az iletilen bir değer olması düşündürücüdür.

Dördüncü sınıf Türkçe ders kitabındaki Enver Tuncalp'in yazdığı “Cumhuriyet” adlı şiirde :

“Tarihte şeref, şan ve Türklük bizim,

Yurtta bağımsızlık, özgürlük bizim,

Milli hakimiyet, büyüklük bizim,

Bizim desteğimiz cumhuriyettir...” mısraları bağımsızlığa vurgu yapmaktadır.

İkinci sınıf ders kitabındaki “Bayramlarımız” adlı metin ve üçüncü sınıf ders kitabındaki “Cumhuriyet Ağacı” adlı metin ile üçüncü sınıf öğretmen kılavuz kitabındaki “Cumhuriyet” adlı metinde ise bağımsızlık dolaylı olarak yer verilen bir değer olmuştur.

2.1.3 Barış

	1 A	1 B	1 C	2 A	2 B	2 C	3 A	3 B	3 C	4 A	4 B	4 C	5 A	5 B	5 C	Top lam
Barış	-	-	-	2	1	1	-	-	-	2	-	-	5	-	-	11

Çizelge 2.3. “Barış” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları

İncelenen kitaplar içerisindeki metinlerde barışa bir değer olarak en fazla beşinci sınıf ders kitaplarında yer verilmiştir. Diğer kitaplardaki metinlerde de 6 kez yer bulan bu değer toplam da 11 kez metinlerde iletilen değer olarak yer almıştır.

İkinci sınıf ders kitabında Beytullah Hatoğlu'nun yazmış olduğu “Dünya Çocukları” adlı şiirdeki

“Rengimiz farklı olsun

Ayrı olsun dilimiz.

Ne de olsa dünyamız,

Ortak gezegenimiz.

¹⁰⁸ Selman Kılınç, Atatürk'ten İnsanlığa Yol Gösteren Sözler, Truva Yayınları, İstanbul, 2005, s.27

Ayrı kıtadan gelip

Hep el ele verelim.

Büyükklere barışı,

Gelin biz gösterelim.” mısraları bir değer olarak barışı ifade etmektedir.

Yine ikinci sınıf ders kitabında Hüseyin Yurttaş’tan alınan ‘‘Lunapark’’ adlı şiirde, ikinci sınıf öğretmen kılavuz kitabında Hakkı Özkan’dan alınan ‘‘Dünyayı Bize Verseler’’ adlı şiirde ve dördüncü sınıf ders kitabında Tarık Orhan’dan alınan ‘‘Selam’’ adlı şiirde barış vurgulanmaktadır.

İkinci sınıf öğrenci çalışma kitabında Fazıl Hüsnü Dağlarca’nın yazdığı ‘‘Kardeşlik’’ adlı şiirde ve dördüncü sınıf ders kitabındaki Recep Bilginer’in yazdığı ‘‘Yunus Emre ve Türkçe’’ adlı metinde barış dolaylı olarak iletilen bir değer olmuştur.

2.1.4 Bilimsellik

	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5	Topla
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	m
Bilimsellik	3	-	-	3	1	-	1	-	-	3	-	-	1	-	-	12

Çizelge 2.4. ‘‘Bilimsellik’’ değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları

İkinci sınıf ders kitabındaki Vedat Oktay’ın yazmış olduğu ‘‘Deprem’’ adlı metinde 1999 yılında Kocaeli ve Gölçük’te olan depremler anlatılmış ve depremden korunmak için bilimselliğin önemine değinilmiştir.

İkinci sınıf öğretmen kılavuz kitabında Bilal Denge’nin yazmış olduğu ‘‘Evimizi Nereye Yapalım’’ adlı metinde bir mühendis ile bir inşaatçının arasındaki geçen konuşmada toprak kayması ve depreme karşı korunmada bilimsel olmanın can kaybını azaltacağı vurgulanmıştır.

Dördüncü sınıf ders kitabında Aziz Sivaslıoğlu’nun yazmış olduğu ‘‘Akıl Aydınlığında’’ adlı şiirde insan aklının bilime yaptığı katkılardan söz edilerek bilimselliğe dikkat çekilmiştir.

Yine dördüncü sınıf ders kitabındaki Orhan Asena’nın yazmış olduğu ve ünlü bilim adamı Pastör’ün kuduz aşısını buluşunu anlatan ‘‘Bir Hastalığın Yenilişi’’ adlı metinde bilimselliğin insanlık için ne kadar önemli bir değer olduğu belirtilmiştir.

Birinci sınıf ders kitabında Ulviye Alpay’ın yazdığı ‘‘Bir Kum Taneciği’’ adlı metinde, Aytül Akal’ın yazdığı ‘‘Üç Uçan Çocuk’’ adlı metinde, Nihat Dağlıoğlu’nun yazdığı

‘‘gökkuşığı’’ adlı metinde; ikinci sınıf ders kitabında Sevim Ak’ın yazdığı ‘‘gökkuşığı’’ adlı metinde, Hüseyin Yurttaş’ın yazdığı ‘‘çekirge’’ adlı şiirde; üçüncü sınıf ders kitabında Bilim ve Çocuk Dergisinden alınan ‘‘Yıldızlar ve Gökyüzündeki Resim’’ adlı metinde, dördüncü sınıf ders kitabında ‘‘Fobilerimizle Nasıl Baş Edebiliriz?’’ adlı metinde ve beşinci sınıf ders kitabında Peter Bischel’in yazdığı ‘‘Mucit’’ adlı metinde bilimsellikten dolayı olarak söz edilmektedir.

Burada dikkat çeken bir nokta ise bilimselliğin ders kitaplarında bir değer olarak fazlaca yer bulunduğu, öğretmen kılavuz kitaplarında yalnızca bir kez, öğrenci çalışma kitaplarındaysa hiç yer almadığıdır.

2.1.5 Çalışkanlık

	1 A	1 B	1 C	2 A	2 B	2 C	3 A	3 B	3 C	4 A	4 B	4 C	5 A	5 B	5 C	Top lam
Çalışkanlık	1	-	-	2	1	-	2	3	-	2	-	-	6	-	1	18

Çizelge 2.5. ‘‘Çalışkanlık’’ değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları

İncelenen kitaplardaki metinlerde çalışkanlık en fazla beşinci sınıf ders kitabında yer almıştır. Diğer kitaplarda da 12 kez yer alan bu değer tüm kitaplarda toplam 18 kez yer almıştır.

İkinci sınıf ders kitabında, Melike Günyüz’ün yazdığı ‘‘Çekirdekçi’’ adlı metinde Karagöz’ün Hacivat’a iş bulması, fakat Hacivat’ın çalışmak istememesi, esprili ve çocukların ilgisini çekebilecek bir şekilde anlatılarak çalışkanlığın önemi vurgulanmıştır.

Üçüncü sınıf öğretmen ders kitabında, H.Ayfer İlbi’den alınan ‘‘Çalışmak’’ adlı şiirde çalışkanlık bir değer olarak verilmiştir. Aşağıdaki mısralar bu şiirden alınmıştır.

*‘‘Çalışırsam eğer çok
Benim için imkansız yok
Çalışıp başarırım
Ödülünü alırım
Hepimiz çok çalışalım.’’*

Aynı kitaptaki Fahrünnisa Elmalı’nın yazdığı ‘‘Milli Mücadele 19 Mayıs’’ adlı şiirde Türk gençlerinin çalışkan olması, tembellik yapmaması, dünyaya örnek olması gerektiği belirtilerek çalışkanlığa dikkat çekilmiştir.

Beşinci sınıf ders kitabında Behçet Necatigil’in ‘‘Atatürk’ü Duymak’’ adlı şiirinde;

“*Silinir sözcüklerden sen hatıra geldikçe*

Cılız sözler: usanmak, yorulmak, durmak gibi” mısralarıyla Atatürk sevgisinin yanında çalışkanlığın önemine de vurgu yapılmaktadır.

Yine bu kitapta Muzaffer İzgü’nün yazdığı bando takımı adlı metinde; ilçeye yeni gelen kaymakamın personelini örgütleyerek, kaymakamın ve personelin çalışkanlığı sayesinde ilçede o zamana kadar kurulamayan bando takımının kurulmasının anlatılması yoluyla çalışkanlığın önemine değinilmiştir.

Birinci sınıf ders kitabında Ferda Çiftçi’nin yazdığı “Meslekler” adlı metinde, ikinci sınıf ders kitabında Ayşe Bumin’in yazdığı “Meslekler” adlı metinde , ikinci sınıf öğretmen kılavuz kitabında Hasan Ali Yücel’in yazdığı “Ekmek” adlı şiirde, üçüncü sınıf ders kitabında Aziz Sivaslıoğlu’nun yazdığı “Okula Dönmek” adlı şiirde ve “Ne Olsam” adlı metinde, üçüncü sınıf öğretmen kılavuz kitabında “Ağaç Türküsü” adlı şiirde, dördüncü sınıf ders kitabında “Çiftçiler” adlı metinde ve Murat Özbay ile Fahri Temizyürek’in yazmış olduğu “Geleceğin Meslekleri” adlı metinlerde, beşinci sınıf ders kitabında Antoine de Saint Exupery’nin yazdığı “Küçük Prens” adlı metinde, Fazıl Hüsnü Dağlarca’nın yazdığı “Mustafa Kemal’in Kağnısı” adlı şiirde, Serpil Ural’ın yazdığı “Sabiha” adlı metinde ve Murat Çiftkaya’nın yazdığı “Taşın İçindeki Heykel” adlı metinde dolaylı olarak çalışkanlığa bir değer olarak yer verilmiştir.

2.1.6. Dayanışma

	1 A	1 B	1 C	2 A	2 B	2 C	3 A	3 B	3 C	4 A	4 B	4 C	5 A	5 B	5 C	Topla m
Dayanışma	-	1	-	2	-	1	4	1	0	3	1	-	3	1	1	18

Çizelge 2.6. “Dayanışma” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları

İncelenen kitaplarda dayanışma en fazla üçüncü sınıf ders kitabında yer almıştır. Bütün ders kitaplarında toplam 18 kez yer verilmiştir.

Birinci sınıf öğretmen kılavuz kitabında Yusuf Solmaz’ın yazdığı “Yardımsaver Karıncalar” adlı metin, ormanda bir kaplumbağanın ters dönmüş halini gören bir karıncanın arkadaşlarıyla hep beraber olup kaplumbağayı kaldırmalarını ve daha sonra bir gün suda sürüklenen karıncaların yardımına kaplumbağanın koşmasını anlatırken dayanışmanın önemi vurgulanmaktadır.

Üçüncü sınıf ders kitabındaki ‘‘Bu Dünya Hepimizin’’ adlı metinde ‘‘...Kara ve deniz canlıları birbirlerine yardım ederek atıkları temizler, etrafta kirliliğe sebep olacak bir şey bırakmazlarmış...’’ cümlesiyle öğrencilere dayanışma bir değer olarak verilmektedir.

Aynı kitapta Fatma Karafilik’in yazmış olduğu ‘‘Dayanışma İçinde Olmalı’’ adlı metinde bir deprem anı ve depremden sonra yaşananlar dayanışmaya dikkat çekmektedir. Bu metinde şu satırlar dayanışmayı özetlemektedir: ‘‘...İnsanlar panik, korku ve çaresizlik içindeydiler. Bir ara gözüm anneme takıldı. Annem evden aldığı ekmek ve suyu çocuklara, yaşlılara veriyordu. Zor günler bizi bekliyordu. Dayanışma içinde olmalı, birbirimize yardım etmeliydik...’’

Üçüncü sınıf öğretmen kılavuz kitabında H.Ayfer İlfi’nin yazmış olduğu ‘‘Deprem’’ adlı şiirdeki aşağıdaki mısralar dayanışmayı vurgulamaktadır.

‘‘...Felaketlerde daima
Birlikte güçlü olalım
Aç açık yalnız kalanın
Yardıma koşalım

Toplanan yardımlarla
Koşalım insanlara
Destek olup anlayışla
Sarılalım ağlayanlara.’’

Dördüncü sınıf öğretmen kılavuz kitabında Mükerrerrem Kamil Su’nun yazmış olduğu ‘‘Kurtuluş Savaşı’mız’’ adlı metinde kurtuluş savaşını Türk Milleti’nin büyük bir dayanışma içinde kazandığından söz edilmektedir.

Beşinci sınıf ders kitabında Alpaslan Durmuş’un yazdığı ‘‘Türk Kültür Sisteminde Vakfın Yeri’’ adlı metinde ‘‘...Vakıf kuran insanı özellikle iyilik, şefkat, yardımlaşma ve dayanışma duyguları harekete geçirir.’’ Cümlesiyle ve metnin tamamındaki anlatımla dayanışmanın önemi üzerinde durulmaktadır.

Yine aynı kitapta Hakkı Çebi’nin yazmış olduğu ‘‘Vakıflar’’ adlı şiirde dayanışma bir değer olarak iletilmiştir.

İkinci sınıf ders kitabında Gizem Rüya Palalı’nın yazdığı ‘‘Ağacım Yandı Hayallerim Yandı’’ adlı metinde, ikinci sınıf öğrenci çalışma kitabında ‘‘Kızılay ile Güvenli Yaşamı Öğreniyorum’’ adlı metinde, üçüncü sınıf ders kitabında Yıldan Karadeniz’in yazdığı ‘‘Tsunami’’ ve Selim Hancıoğlu’nun yazdığı ‘‘Köy Düğünü’’ adlı metinlerde, dördüncü sınıf ders kitabında Gülsüm Akyüz’ün yazdığı ‘‘Herkesin Bir İşi Var’’ , Yabancı Meşhur Adamlar

Ansiklopedisinden alınan ‘‘ Edison Ampulü Buluyor’’ ve ‘‘Ülkemizde Çevre Korumacılığı’’ adlı metinlerde; beşinci sınıf ders kitabında Muzaffer İzgü’nün yazdığı ‘‘Bando Takımı’’ , Selim Gündüzalp’in yazdığı ‘‘Bir Demet Çubuk’’ ve La Fontaine’nin yazdığı ‘‘Güvercin ile Karınca’’ adlı metinlerde dayanışma dolaylı olarak yer verilen bir değer olmuştur.

2.1.7. Duyarlılık

	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5	Toplam
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	
Duyarlılık	2	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	-	-	-	-	8

Çizelge 2.7. ‘‘Duyarlılık’’ değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları

Bütün kitaplar içinde sadece birinci ve dördüncü sınıf kitaplarında yer verilen duyarlılık değerine toplamda 8 kez yer verilmiştir.

İnsanların çevrelerinde olan üzücü olaylara karşı aldırılmaz tavırlar takınmaya başladığı günümüzde yeni yetişen kuşaklara aktarmamızın daha da önem kazanması gereken bir değer olan duyarlılık, ne yazık ki metinlerde yeteri kadar iletilmeyen bir değer olarak görülmektedir.

Birinci sınıf ders kitabında Elife Şahbaz Dağlıoğlu’nun yazdığı ‘‘Bayram Alışverişi’’ adlı parçadan alınan aşağıdaki satırlar küçük çocukların duyarlılığına örnektir.

‘‘...Aslı, yuvada kalan kimsesiz çocukları da düşündü. Bayramda kendileri sevinirken onların üzülmelerini istemiyordu. Bunu babasına söyledi. Kimsesiz çocuklar için de çikolata, mendil, çorap ve oyuncaklar aldılar. Ertesi gün, neşeli bayram geçirdiler. Bayramın üçüncü günü de hep birlikte kimsesiz çocukların yurduna gittiler. Buradaki çocuklarla bayramlaştılar ve onlara hediyelerini verdiler. Böylece mutlulukları iki kat artmış oldu. ‘‘

Aynı kitapta Hüseyin Yurttaş’ın yazdığı ‘‘Resim Yaparken’’ adlı şiirdeki şu mısralar duyarlılık değerini aşlamaktadır:

*‘‘...Resim değil, bu bir kent
Evsizlerin evlerini
İşsizlerin işlerini
Güçsüzlerin güçlerini
Yerli yerine koyuyorum.’’*

Dördüncü sınıf ders kitabında Cüneyd Suavi'nin yazdığı "Kuş Cıvıltısını ve Fırın Kokusunu Görebilmek" adlı metinde gözleri görmeyen bir çocuğun sağlıklı bir insana yer tarif etmesinin kısa öyküsü anlatılırken engellilere karşı duyarlı olabilmek vurgulanmıştır.

Aynı kitapta M.Güner Demiray'ın yazdığı "Zeytin Ağacı'nın ağıdı" adlı metinde çevre kirliliğine ve şehirlerdeki betonlaşmaya karşı, insanoğlu duyarlı olmaya davet edilmektedir. Bu metinden alınan aşağıdaki mısralar dikkat çekicidir.

"...Dört yanımda
 Kardeş ağaçlar, dost çiçekler vardı...
 ...Şimdi beton evler sardı çevremi,
 Artık ne dalım var, ne yaprağım,
 Biliyorum bir gün kesecekler beni."

Aynı kitapta Yeşil Atlas Dergisi'nden alınan "Bir Varmış Bir Yokmuş" adlı metinde ormanlarıyla ve temiz havasıyla ünlü Küre Dağları'nda yapılan ağaç kesimlerine karşı duyarlı olmanın öneminden söz edilmiştir.

Dördüncü sınıf ders kitabındaki Nurcan Abakirova'nın yazmış olduğu "2070 Yılında Yazılmış Bir Mektup" adlı metinde çevre kirliliğine karşı duyarlı olabilmeye dikkat çekilmiştir. Bu kitaptaki "Atatürk ve İnsan Hakları" adlı metinde ise dolaylı olarak duyarlılık bir değer olarak verilmiştir.

2.1.8. Dürüstlük

	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5	Toplam
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	
Dürüstlük	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1

Çizelge 2.8. "Dürüstlük" değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları

İncelenen bütün kitaplar içerisinde dürüstlüğün bir değer olarak yer aldığı tek metin beşinci sınıf ders kitabında Mevlana İdris'in yazmış olduğu "Bekledim Gece Oldu" adlı metindir. Bu metinde Sufi ile Pufi'nin babalarının onlara mors alfabesini öğretmesi sırasında yaşananlar anlatılıyor. Pufi'nin yapmış olduğu sahtekarlığa, konuştuğu yalanlara ve daha sonra yakalanmasına dikkat çekilerek dürüstlüğe vurgu yapılıyor.

Özellikle son yıllarda kısa yoldan zengin olmanın hesaplarının yapılmaya başlanmasıyla daha da önemini artıran dürüstlük değerinin, incelenen metinlerde neredeyse hiç denecek kadar az sayıda iletilen bir değer olması üzücüdür.

2.1.9. Estetik

	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5	Toplam
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	
Estetik	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

Çizelge 2.9. “Estetik” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları

Türkçe ders kitaplarında sadece ikinci sınıf ders kitabında Sevim Ak’ın yazdığı ‘‘Bayramlık’’ adlı metinde estetiğe bir değer olarak yer verilmiştir. Bu metinde yeni bayramlık elbisesini giyerek oyun oynamaya giden bir çocuğun bir süre sonra bayramlık elbiseyle oyun oynamanın yanlış olduğunu anlaması anlatılırken estetiğin önemi vurgulanmıştır.

Türk milli eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak öğrencilerin kazanmaları gereken kazanımlar arasında da olan estetik değerinin metinlerde yalnızca bir kez iletilen değer olması üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur.

2.1.10 Misafirperverlik

	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5	Toplam
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	
Misafirperverlik	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

Çizelge 2.10. “Misafirperverlik” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları

İncelenen bütün kitaplar içinde sadece ikinci sınıf ders kitabında Mürşide Uysal’dan alınan ‘‘Kafasını Pencerede Unutmasın’’ adlı Nasreddin Hoca fıkrasında misafirperverliğe bir değer olarak yer verilmiştir. Bu fıkra aşağıdadır:

‘‘Nasreddin Hoca söz ve hareketleriyle halk tarafından çok sevilir. Hele adamın biri vardır ki Hoca’yı ne zaman görse:

-Hocam, ne olur, bize bir gün buyurun, çorba içeriz, diye ısrar eder.

Hoca, bir gün cimriliğiyle tanınmış bu adamın evine gider. Adam o sırada pencere kenarına oturmuş, dışarıya bakmaktadır. Hoca adamı görür. Kapıyı çalar. İçeriden bir kadın:

- Kim o? Diye seslenir. Hoca kendini tanıtır. Evin efendisini ziyarete geldiğini söyler. Kadın:
- Kocam evde yok. Sizin geldiğini duyunca çok üzülecek, der. Hoca’nın bu işe canı sıkılır:
- Ya öyle mi? Kocan gelince ona söyle de evden çıkarken kafasını pencere de unutmasın, der.

Türk milleti tüm dünyada misafirperverliği ile tanınmasına rağmen Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde bu değere yalnızca bir kez yer verilmesi üzücüdür.

2.1.11. Özgürlük

	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5	Toplam
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	
Özgürlük	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1

Çizelge 2.11. ‘‘Özgürlük’’ değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları

İncelenen bütün kitaplar içinde özgürlüğe bir değer olarak sadece ikinci sınıf ders kitabında Eylül Sert’in yazmış olduğu ‘‘Bir Gemim Olsa’’ adlı şiirde yer verilmiştir . Bu şiirde aşağıdaki mısralar özgürlük arzusunu dile getirmektedir.

‘‘...Bir gemim olsa

Düşlerimde,

Kuş kadar özgür olduğum

Bir gemi...’’

2.1.12.Sağlıklı Olmaya Önem Vermek

	1 A	1 B	1 C	2 A	2 B	2 C	3 A	3 B	3 C	4 A	4 B	4 C	5 A	5 B	5 C	To pla m
Sağlıklı Olmaya Önem Vermek	3	5	-	5	-	-	3	3	1	2	-	-	3	1	-	26

Çizelge 2.12. “Sağlıklı Olmaya Önem Vermek” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları

Sağlıklı olmaya önem vermek, bütün sınıflarda yer verilen bir değer olarak karşımıza çıkmaktadır. Bütün kitaplar içerisinde toplamda 26 kez yer verilen bu değere, en fazla birinci sınıf öğretmen kılavuz kitabında ve ikinci sınıf ders kitabında yer verilmiştir.

Birinci sınıf ders kitabında Nihat Dağlıoğlu'nun yazdığı “Sporun Önemi” adlı parçadaki şu satırlar öğrencilere sağlıklı olmanın ve sporun önemini vurgulamaktadır:

“Sağlıklı olmak için düzenli olarak spor yapmalıyız. Spor, vücudumuza canlılık, hareketlilik, çeviklik ve sağlamlık kazandırır.

Aynı kitapta H.Turgut Öztürk'ün yazdığı “Beslenme” adlı parçada sağlıklı ve düzenli beslenmek için şu uyarılar yapılmaktadır. *“...Sağlıklı olmak için beslenmemize dikkat etmeliyiz. Temiz ve yararlı besinler yemeliyiz. Açıkta satılan yiyeceklerden yemek doğru değildir. Çünkü sağlığımız bozulabilir...”*

Bu kitapta Galip Naşit Arı'nın yazdığı “Dişler” adlı şiirde dişlerin düzenli olarak fırçalandığında, dişlerde ağrı ve çürük olmayacağı belirtilmiştir.

İkinci sınıf öğretmen kılavuz kitabında Aytül Akal'ın yazdığı “Reklamları Yazan Çocuk” adlı metinde fazla çikolata ve şeker yediği için cildi bozulan ve dişleri çürüten bir çocuğun hikayesi anlatılarak sağlıklı olmak için yenilen gıdalara dikkat etmenin önemi üzerinde durulmuştur.

İkinci sınıf ders kitabında Nilgün Karağaoğlu'nun yazdığı “Sağlıklı Beslenme” adlı metinde sağlıklı olmak için dengeli ve yeterli beslenmenin önemine dikkat çekilirken bunun için nelerin yapılması gerektiği açıklanmaktadır.

İkinci sınıf ders kitabında Şaban Akyol'un yazdığı “Sağlığımıza Dikkat Et” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralar sağlıklı olmanın önemine vurgu yapmış ve sağlıklı olmak için iyi beslenmek ve spor yapmak gerektiğini belirtmiştir.

*‘‘Sağlığına dikkat et
Her zaman tertemiz ol.
Oradan gelir kuvvet,
İyi beslen temiz ol.
Sporu hiç bırakma,
Her gün yr koş oyna.
Aklını derde takma,
Vücudunu tembel koyma.’’*

Aynı kitapta Semra ıkırık’nın yazdığı ‘‘Limon Kız’’ adlı metinde besinlerin içindeki vitaminlerin ve minerallerin yararlarından söz edilerek sağlıklı olabilmek için sağlıklı beslenmenin önemine vurgu yapılmaktadır.

nc sınıf ders kitabında ‘‘Sen De Büyüyorsun’’ adlı metinde Figen’in boyu büyüdüğü için kemiklerinin ağrımaları ve bunun üzerine annesinin onu doktora götürmesi anlatılmaktadır. Bu metinde doktorun aşağıdaki sözleri sağlıklı beslenmenin ve sağlıklı olmanın önemini belirtmektedir. ‘‘Sen iyi beslen, bol bol süt içmeye bak. Yakında hiçbir yerin ağrımayacak.’’

nc sınıf ders kitabında ‘‘Saygın İnsan’’ adlı metinde temizliğin yararları anlatılırken, vücut temizliğinin, sağlıklı bir hayatın vazgeçilmez bir koşulu olduğu belirtilmiştir.

nc sınıf ğretmen kılavuz kitabında ‘‘Sağlık’’ adlı Őirde sağlıklı olmak için nasıl yaşamak gerektiği, temizliğe, erken yatıp erken kalkmaya, sıcak ve soğuğa dikkat etmeye vurgu yapılmıştır.

nc sınıf ğrenci çalışma kitabında ‘‘Ömer’in Hastalığı’’ adlı metinde, hasta olan mer’i annesi doktora götürüyor. Doktorun aşağıdaki sözleri sağlıklı olmak için mer’in neler yapması gerektiğini anlatmaktadır:

‘‘...Büyüyüp gelişmen, sağlıklı bir ocuk olman için sebzeleri, meyveleri bol bol yemen gerekiyor...’’

Beşinci sınıf ders kitabında Sussan Medith ve arkadaşlarının yazdığı ‘‘Yiyeceklerin İçinde Neler Var?’’ adlı metinde vitaminler, mineraller ve lifler açıklanırken sağlıklı beslenmenin öneminden söz edilmektedir.

Birinci sınıf ders kitabında Refik Halit Karay’ın yazmış olduğu ‘‘Güreş’’ adlı metinde ve Beytullah Hatoğlu’nun yazdığı ‘‘Besinler’’ adlı metinde, birinci sınıf ğretmen kılavuz kitabında Mete Atay ve Bilge Atay’ın yazdığı ‘‘Zavallı Kuş’’ adlı metinde ve Nahit Nafiz Edger’in yazmış oldukları ‘‘Güçlü Pehlivan’’ adlı metinde, ikinci sınıf ders kitabında

‘‘Meyveler’’ adlı şiirde ve Tuğba Can’ın yazdığı ‘‘Tekerlekli Ayakkabı’’ adlı metinde, üçüncü sınıf ders kitabında Aşık Veysel Şatıroğlu’nun yazdığı ‘‘Hastane’’ adlı şiirde, üçüncü sınıf öğretmen kılavuz kitabında, Ayla Çınaroğlu’nun ‘‘Büyük Temizlik’’ adlı şiirinde ve ‘‘19 Mayıs Atatürk’ü Anlama Gençlik ve Spor Bayramı’’ adlı metinde, dördüncü sınıf ders kitabında Melike Funda Kaynak’ın yazdığı ‘‘ Sesini Yitiren Flüt’’ adlı metinde ve Ahmet Uysal’ın yazdığı ‘‘ Ceren Kampta’’ adlı metinde, beşinci sınıf ders kitabında Enver Naci Gökşen’in yazdığı ‘‘Fatih’ten Hikayeler’’ ve Elif Yılmaz’ın yazdığı ‘‘ Olimpiyatlar’’ adlı metinlerde, beşinci sınıf öğretmen kılavuz kitabında Erdoğan Arıpınar’ın yazdığı ‘‘Milli Atletimiz Aycan Onu Önel’’ adlı metinde sağlıklı olmaya önem vermek dolaylı yoldan yer verilen bir değer olmuştur.

2.1.13. Saygı

	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5	Toplam
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	
Saygı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1

Çizelge 2.13. ‘‘Saygı’’ değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları

İncelenen bütün kitaplar içinde saygıya sadece dördüncü sınıf ders kitabında ‘‘Atatürk ve İnsan Hakları’’ adlı metinde yer verilmiştir. Bu metinde Atatürk’ün insan haklarına verdiği önem anlatılmış, ileri ve uygar bir devlette olan bütün hak ve özgürlüklerin Türkiye Cumhuriyeti’nin kanunlarında da bulunduğu belirtilerek insan haklarına saygının önemi vurgulanmıştır.

Çocuklarını aile içersinde yetiştirirken saygı özel bir yer veren, hatta ilköğretimde her okutulan andımızda büyüklerimize saygı duyulması konusu da belirtilmesine rağmen metinlerde bu değere yalnızca bir kez yer verilmiştir.

2.1.14. Arkadaş Sevgisi

	1 A	1 B	1 C	2 A	2 B	2 C	3 A	3 B	3 C	4 A	4 B	4 C	5 A	5 B	5 C	Topla m
Arkadaş Sevgisi	3	2	-	11	1	-	2	-	-	3	-	-	3	-	-	25

Çizelge 2.14. “Arkadaş Sevgisi” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları

Bütün sınıf kitaplarında arkadaş sevgisi bir değer olarak işlenirken ikinci sınıf ders kitabında 11 kez yer verilmesi dikkat çekicidir.

Birinci sınıf ders kitabında “Ebe Ebe Gel Bize” ve “Dedemin Bahçesi” adlı metinlerde, çocukların mahalle arkadaşlarıyla oyun oynaması anlatılırken arkadaş sevgisi üzerinde durulmuştur.

İkinci sınıf ders kitabında “Üç Kelebek” adlı halk masalında biri beyaz, biri sarı, biri kırmızı renkteki üç kelebeğin yağmurda başlarına gelenler anlatılıyor. Yağmurdan korunmak için bazı çiçeklerin yapraklarına sığınmak isteyen kelebeklere çiçekler yalnızca ikisini koruyabileceklerini, diğerini alamayacaklarını söylerler fakat arkadaşları birbirlerini yalnız bırakmazlar.

Aynı kitapta Hakkı Engin Giderer’in yazmış olduğu “Kırmızı Şapkalı Kız Arkadaş Arıyor” adlı metinde kırmızı şapkalı kız, önce kurtla sonra fülle, ayıyla ve papatyayla arkadaş olmak istiyor, fakat hiçbir kabul etmiyor. En son kediye gidiyor ve kedi arkadaş olmayı kabul ediyor.

Sema Aydın’ın yazdığı “Pikniğe Gidiyoruz” adlı metinde çocukların hep beraber piknik yapmaları, oyun oynamaları ve Aslı Zülal’in “Salyangoz Sek Sek Oynayalım” adlı metinde çocukların oyun oynarken zevk almaları anlatılırken arkadaş sevgisi vurgulanmıştır.

Üçüncü sınıf ders kitabında “Büyüdük” adlı şiirdeki aşağıdaki mısralar arkadaş sevgisini anlatmaktadır.

“...Apartmanlarda kimse birbirini tanımıyor.

Eski mahallemiz gibi değil.

Dostluklar yok burada.

“Yeter!” diye bağırarak istiyorum.

Eski, temiz havayı solumalıyım.

Yine arkadaşlarım olmalı, onlarla gülüp, ağlamalıyım... “

Beşinci sınıf ders kitabında Gökhan Özcan'ın yazdığı ‘‘Hayat Bir Sokakta Geçer’’ adlı metinde çocukluğunu anlatan birisinin komşularına ve arkadaşlarına duyduğu özlem dile getiriliyor. Metindeki şu satırlar arkadaş sevgisini yansıtmaktadır. ‘‘...aslında bir insanın gerçek dünyası; içinde yaşadığı ev, yürüdüğü sokak, hayatı paylaştığı komşuları, dostları, arkadaşlarıdır en çok...’’

Birinci sınıf ders kitabında Seyhan Karanfil'in yazdığı ‘‘Mevsimler’’ adlı metinde, birinci sınıf öğretmen kılavuz kitabında Rakım Çalapala'nın yazdığı ‘‘ Okulumuz’’ adlı metinde; ikinci sınıf ders kitabında Ahmet Özdikmenli'nin yazdığı ‘‘Eylül ve Diş Dostları’’ adlı metinde, Semra Çıkrıkçı'nın yazdığı ‘‘Limon Kız’’ adlı metinde, Sevin İzgü'nün yazdığı ‘‘İlkyardım Oyunu’’ adlı metinde, Gizem Rüya Palalı'nın yazdığı ‘‘Ağacım Yandı Hayallerim Yandı’’ adlı metinde, Hüseyin Yurttaş'ın yazdığı ‘‘Astronot Çekirge’’ adlı metinde, Necati Zekeriya'nın yazdığı ‘‘Kütüphanede Doğan Öykü’’ adlı metinde, üçüncü sınıf ders kitabında ‘‘Denizi Özleyen Çocuk’’ adlı metinde; dördüncü sınıf ders kitabında Elvan Pektaş'ın yazdığı ‘‘Sesim Çok Mu Çirkin’’ adlı metinde, Gülsüm Akyüz'ün yazdığı ‘‘Herkesin Bir İşi Var’’ adlı metinde, Yabancı Meşhur Adamlar Ansiklopedisinde ‘‘Edison Ampulü Arıyor’’ adlı metinde; beşinci sınıf ders kitabında Antoine De Saint Exupery'nin yazdığı ‘‘Küçük Prens’’ adlı metinde arkadaş sevgisine dolaylı olarak yer verilmiştir.

2.1.15. Okul Sevgisi

	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5	Toplam
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	
Okul sevgisi	-	3	-	4	2	3	2	-	2	-	-	-	1	-	-	17

Çizelge 2.15. ‘‘Okul Sevgisi’’ değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları

Okul sevgisine bir değer olarak, incelenen kitaplarda toplam 17 kez yer verilmiştir. Beşinci sınıf kitaplarında bir kez yer verilirken dördüncü sınıf kitaplarında hiç yer verilmediği görülmektedir.

Birinci sınıf ders kitabında Rakım Çalapala'nın yazdığı ‘‘Okulumuz’’ adlı şiirdeki aşağıdaki mısralar okul sevgisinden söz etmektedir.

‘‘Her yerden daha güzel,

Bizim için burası.

Okul, sevgili okul!

Neşe, bilgi yuvası...’’

İkinci sınıf ders kitabında Aziz Karadeniz’in yazdığı ‘‘Karne’’ adlı şiirde de şu mısralar okul sevgisine vurgu yapmaktadır:

‘‘Zil çaldı,

Okul bitti,

Paydos.

Hoşça kal kuş yuvası okulum...’’

İkinci sınıf öğrenci çalışma kitabında ‘‘Kızılay ile Güvenli Yaşamı Öğreniyorum’’ adlı metinde Ali ile Gökçen’in zor iklim koşullarında okula devam etmeleri anlatılırken okul sevgisi iletilmektedir.

Üçüncü sınıf ders kitabında ‘‘Okula Dönmek’’ adlı şiirde sonbaharda okulları açılmasına sevinen bir çocuğun duygularına yer veriliyor. Bu çocuk okulunu evine benzetiyor ve okulun öğrencileri kötülükten koruduğunu belirtiyor.

Beşinci sınıf ders kitabında Enver Naci Gökşen’in yazdığı ‘‘Fatih’ten Hikayeler’’ adlı metinde Fatih’in, İstanbul’u aldıktan on üç yıl sonra, Fatih caminin yanına büyük medreseyi yaptırması ve buradan bir oda istemesi, fakat hocaların buna karşı çıkmaları bunun için Fatih’in ya öğrenci ya da öğretmen olması gerektiği belirtilirken okul sevgisine dikkat çekilmektedir.

Birinci sınıf öğretmen kılavuz kitabında Falih Rıfkı Atay’ın yazdığı ‘‘Çocukluğu İle İlgili Bir Anı’’ ve ‘‘Atatürk’ün Hayatı’’ adlı metinlerde, ikinci sınıf ders kitabında; ‘‘Atatürk’ün Hayatı’’ ve Rakım Çalapala’nın yazdığı ‘‘Öğretmenim’’ adlı metinlerde, ikinci sınıf öğretmen kılavuz kitabında Falih Rıfkı Atay’ın yazdığı ‘‘Atatürk’ün Çocukluğu’’ ve İsmail Hakkı Sunat’ın yazdığı ‘‘Bayram’’ adlı metinlerde, ikinci sınıf öğrenci çalışma kitabında Y.F.İnal’ın yazdığı ‘‘Atatürk’’ adlı metinde, üçüncü sınıf ders kitabında Abbas Güzelpınar’ın yazdığı ‘‘Atatürk’ün Hayatı’’ adlı metinde, üçüncü sınıf öğrenci çalışma kitabında ‘‘Atatürk’’ adlı ve Mehmet Azim’in yazdığı ‘‘Tiyatro’’ adlı şiirde okul sevgisine dolaylı olarak yer verilmektedir.

2.1.16. Kitap Sevgisi

	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5	Topla
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	m
Kitap Sevgisi	-	1	-	3	-	-	2	1	-	-	-	-	2	1	-	10

Çizelge 2.16. “Kitap Sevgisi” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları

İncelenen kitaplar içerisinde kitap sevgisine toplam 10 kez yer verilmiştir. Yukarıdaki tablodan da görülebileceği gibi dördüncü sınıf kitaplarında hiç yer verilmemiştir.

İkinci sınıf ders kitabında Necati Zekeriya'nın yazdığı kütüphanede doğan öykü adlı metinde okuma bilmeyen Orhan'ın kütüphaneye gidip oradaki görevliden “Külkedisi”, “Kırmızı Başlıklı Kız” ve “Pamuk Prenses” gibi masalları dinlemesi belirtilirken kitap sevgisine vurgu yapılmaktadır.

Üçüncü sınıf ders kitabında Ali Dündar'ın yazdığı “Okuma Alışkanlığı” adlı metinde geçen “ ..Okuma zevki, kitap okuma alışkanlığı ile gelişir. İnsan için en güzel alışkanlıklardan biri okumaktır. Çocukluk ve gençlik çağlarında okuma alışkanlığı kazananlar, okuma zevkine erer, hayatta daha bilgili, daha başarılı olur... Kitap, istediğimiz zaman açabileceğimiz bir pencereye benzer. Bu pencereden dünün, bugünün olaylarını rahatça görür, bilgi ediniriz...” satırları kitap sevgisini aşlamaktadır.

Beşinci sınıf ders kitabında, Cemil Sönmez'in yazdığı “Nasıl Okurdu” adlı metinde Atatürk'ün okuma alışkanlığı anlatılmaktadır. Bu metinde Atatürk'ün ilginç bulduğu kitapları bitirmeden bırakmadığı, okuduğu kitaplarda, ileri sürülen fikirleri açıklık ve isabetle tespit ettiği ve gayet iyi özetlediği gibi özellikleri açıklanarak kitap sevgisine dikkat çekilmektedir.

Aynı kitaptaki Alpaslan Durmuş'un yazdığı “Önüm, Arkam, Sağım, Solum Kitap” adlı metinde Uluslararası Frankfurt Kitap Fuarı bilgi verilerek kitap sevgisi vurgulanmıştır.

Birinci sınıf öğretmen kılavuz kitabında Rakım Çalapala'nın yazdığı “Okulumuz” adlı şiirde, ikinci sınıf ders kitabında Tuğba Can'ın yazdığı “Yeni Bir Buluş, Yeni Bir Dünya” adlı metinde, üçüncü sınıf ders kitabında Abbas Güzelpınar'ın yazdığı “Atatürk'ün Hayatı” adlı metinde, üçüncü sınıf öğretmen kılavuz kitabında H.Ayfer İlbi'nin yazdığı “Çalışmak” adlı şiirde kitap sevgisine dolaylı olarak yer verilmiştir.

2.1.17. Anne Sevgisi

	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5	Toplam
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	
Anne Sevgisi	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2

Çizelge 2.17. “Anne Sevgisi” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları

Anne sevgisine birinci ve üçüncü sınıf ders kitaplarında birer kez olmak üzere toplamda 2 kez yer verilmiştir.

Birinci sınıf ders kitabında Niyazi Birinci'nin yazdığı “Melek Gibi” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralar anne sevgisine vurgu yapmaktadır.

*“Melek oldum rüyamda,
İpekten kanatlar taktım.
Bir kuyruklu yıldız gibi,
Gökyüzüne doğru aktım...
...Yıldızları avuç avuç,
Toplayarak bir taç yaptım.
Hemen döndüm yeryüzüne,
Annemin başına taktım.”*

Üçüncü sınıf ders kitabında Ceyhun Atıf Kansu'nun yazdığı “Cumhuriyet Ağacı” adlı metinde ise anne sevgisi dolaylı olarak aktarılmaktadır.

Anne sevgisinin kutsal bir sevgi olduğu ailede sürekli vurgulanmasına rağmen metinlerde yalnızca iki kez iletilmesi üzücü bir durumdur.

2.1.18. Çocuk Sevgisi

	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5	Topla
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	m
Çocuk Sevgisi	1	1	-	4	2	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	10

Çizelge 2.18. “Çocuk Sevgisi” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları

Çocuk sevgisine en fazla ikinci sınıf kitaplarında (6 kez) toplamda ise 10 kez yer verilmektedir.

Birinci sınıf ders kitabında Ferda Çiftçi tarafından yazılan ‘‘Nine Ve Sepetleri’’ adlı metinde; güzel bir köyde, çocukları olmayan yaşlı bir ninenin köydeki çocuklar için sepet örmesi anlatılarak çocuk sevgisine dikkat çekilmiştir.

Birinci sınıf öğretmen kılavuz kitabında Cemil Sönmez’in yazdığı ‘‘Atatürk Çocukları Çok Severdi’’ adlı metinde ve ikinci sınıf ders kitabında Hacı Angı’nın yazdığı ‘‘Atatürk Çocukları Çok Severdi’’ adlı metinde Atatürk’ün çocuk sevgisinden söz edilirken aynı zamanda çocuk sevgisi de bir değer olarak iletilmektedir.

İkinci sınıf ders kitabında, Ziya Osman Saba’nın yazmış olduğu ‘‘Patik Yap Kunduracı’’ adlı şiirde çocuk sevgisine yer verilmektedir. Aşağıdaki mısralar bu şiirden alınmıştır.

*‘‘Patik yap kunduracı, bol bol patik;
Bebeler için, ilk adımı atacak
Çocuklar için, koşacak oyun oynayacak...
Terzi abla, mini mini elbiseler dik,
Yazlık, kışlık, mevsimlik...
Saçlarına kurdele,
Bileklerine bilezik...’’*

Üçüncü sınıf öğretmen kılavuz kitabında Ülkü Tamer’in yazdığı ‘‘Bir Film Anısı’’ adlı metinde yaz tatili bitince İstanbul’a dönmek zorunda kaldığı için çok görmek istediği filmi göremeyecek olan bir çocuğa sinemacı Nakip Ali’nin filmi göstermesi anlatılıyor.

Beşinci sınıf ders kitabında Cahit Uçuk’un yazdığı ‘‘Sel’’ adlı metinde ‘‘Parlak’’ adındaki çocuğun sel sularına kapılması ve Recep Dayı’nın onu kurtarması anlatılırken çocuk sevgisine vurgu yapılmıştır.

İkinci sınıf ders kitabında Tuğba Can’ın yazdığı ‘‘Yeni Bir Buluş, Yeni Bir Dünya’’ adlı metinde ve Aziz Sivaslıoğlu’nun yazdığı ‘‘Çocuklar Oyun Oynar’’ adlı metinlerde çocuk sevgisine dolaylı olarak yer verilmektedir.

2.1.19. Doğa Sevgisi

	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5	Toplam
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	
Doğa Sevgisi	4	5	-	8	2	-	11	3	-	8	1	-	5	2	2	51

Çizelge 2.19. “Doğa Sevgisi” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları

Doğa sevgisine bütün kitaplarda toplam 51 kez yer verilirken en fazla işlenen değer olmuştur.

Birinci sınıf ders kitabında Seyhan Karanfil’in yazdığı “Mevsimler” adlı şiirdeki aşağıdaki mısralar doğa sevgisini yansıtmaktadır.

“...Çiçek açar ağaçlar,
Yeşillenir çayırlar.
Şarkı söyler hep kuşlar,
Baharı müjdeler kelebekler...”

Aynı kitapta Elife Şahbaz Dağlıoğlu’nun yazdığı “Güneş Tatile Çıktı” adlı metinde, güneşin bir gün doğmadığında dünyanın ısınamayacağı anlatılırken güneşin insanlar ve dünya için önemine dikkat çekilmiştir.

Bu kitaptaki Nur Yetişkin’in yazdığı “Gökyüzü” adlı metinde de gökyüzü betimlenmiş ve doğa sevgisinden vurgulanmıştır.

Birinci sınıf öğretmen kılavuz kitabında A.Giray Karanlık’ın yazdığı “Mehmet’in Rüyası” adlı metinden alınan şu satırlar doğa sevgisini anlatmaktadır:

“... Mehmet, renkleri ile ormanı güzelleştirdi. Dereler, tertemiz sularını köpürttü. Kuşlar, en güzel şarkılarını söyledi. Bitkiler, tertemiz hava sundu. Çiçekler, havaya güzel kokularını kattı.

Mehmet, çok mutlu olmuştu.”

Aynı kitapta Adnan Çakmakçioğlu’nun yazdığı “Mavi Örtü” adlı metinde gökyüzünün dünya için önemi anlatılıp, “...şırıl şırıl akan sulara mavi parıltılar katarım...İnsanları bir ana gibi korurum...Hepinizi çok seviyorum ...” satırlarına yer verilmiştir.

İkinci sınıf ders kitabında Halim Yağcıoğlu’nun yazdığı “Ağaç Diyor Ki” adlı şiirde ağaçların insanlara, kuşlara ve arılara olan yararları anlatılıyor; çocukların, ağaçların dallarını

kırmaması, çakılarıyla yaralar açmaması isteniyor. Böylece öğrencilere doğa sevgisi aşılmanaya çalışılmıştır.

Aynı kitapta Gizem Rüya Palalı'nın yazdığı "Ağacım Yandı, Hayallerim Yandı" adlı metinde bir orman yangını anlatılmaktadır. Bu metinde, yanan ormanın içinde, bir çocuğun arkadaşı olarak gördüğü, her gün su verdiği, anılarını paylaştığı meşe ağacının yanmasına çocuğun üzüldüğü belirtilmektedir.

İkinci sınıf öğretmen kılavuz kitabında Behçet Necatigil'in yazdığı "Kır Şarkısı" adlı şiirdeki aşağıdaki mısralar doğa sevgisini vurgulamaktadır.

*"Tam otların sarardığı zamanlar,
Yere yüzükoyun uzanıyorum.
Toprakta bir telaş, bir telaş...
Karıncalar öteden beri dostum.*

*Ellerime hanım böcekleri
Konuyor.
Ne şeker şey onlar.
Uç böcek, uç böcek diyorum,
Uçuyorlar..."*

Üçüncü sınıf ders kitabında Afet İnan'ın yazdığı "Atatürk'ün İğde Ağacı" adlı metinde, Atatürk'ün Atatürk Orman Çiftliğine giderken yolun kenarında önceden bulunan fakat daha sonra kaybolan bir iğde ağacını sorması, Atatürk'ün ağaç sevgisini anlatırken aynı zamanda doğa sevgisinin üzerinde de durmaktadır.

Aynı kitapta Selim Hancıoğlu'nun yazdığı "Denizi Özleyen Çocuk" adlı metinde babası memur olan Ahmet'in bir yaz tatilindeki günleri anlatılmaktadır. Bu metinde Ahmet, tatilini deniz kenarındaki bir köyde geçirmektedir. Köyün farklı mevsimlerdeki güzellikleri betimlenirken doğa sevgisi bir değer olarak iletilmektedir.

Dördüncü sınıf ders kitabında, Hüseyin Kulaksız'ın yazdığı "Çiz Öğretmenim" adlı şiirde doğayı çok seven bir çocuğun öğretmeninden doğadaki güzellikleri resme dökmesini istemesi anlatılıyor. Aynı kitapta, M.Güner Demiray'ın yazdığı "Zeytin Ağacının Ağıdı" adlı metinde Yakacık'ta bir zeytin ağacı çevresindeki betonlaşmadan yakınıyor. Dört yanında kardeş ağaçlar, dost çiçekler olduğundan fakat şimdi beton evlerin çevresini sardığını, bir gün kesileceğini belirtiyor.

Birinci sınıf öğretmen kılavuz kitabında Remzi Özyürek'in yazdığı "Boncuk" adlı metinde ve Mete Atay ile Bilge Atay'ın yazdığı "Zavallı Kuş" adlı metinde; ikinci sınıf ders

kitabında Hakkı Engin Giderer'in yazdığı "Kırmızı Şapkalı Kız Arkadaş Arıyor" adlı metinde, Sema Aydın'ın yazdığı "Pikniğe Gidiyoruz" adlı metinde; ikinci sınıf öğretmen kılavuz kitabında Hakkı Özkan'ın yazdığı "Dünya'yı Bize Verseler" adlı metinde; üçüncü sınıf ders kitabında Adnan Çakmakçioğlu'nun yazdığı "Sevinç Çıgıllıkları" adlı metinde; Mehmet Vural'ın yazdığı "Çatlak Kova" adlı metinde; üçüncü sınıf öğretmen kılavuz kitabında Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın yazdığı "Gökanne" adlı metinde doğa sevgisi dolaylı olarak verilmektedir.

2.1.20. Öğretmen Sevgisi

	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5	Topl
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	am
Öğretmen Sevgisi	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	3

Çizelge 2.20. "Öğretmen Sevgisi" değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları

İncelenen kitaplarda öğretmen sevgisine toplam 3 kez yer verilmiştir.

İkinci sınıf ders kitabında Rakım Çalapala'nın yazdığı "Öğretmenim" adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralar öğretmen sevgisini anlatmaktadır.

*"Öğretmenim canım benim, canım benim,
Seni ben pek çok severim, pek çok severim.
Sen bir ana, sen bir baba,
Her şey oldun artık bana.
Okut, öğret ve nihayet,
Yurda yararlı bir insan et..."*

Beşinci sınıf ders kitabında Fatih Sultan Mehmet İstanbul'u ele geçirdiğinde şehre girerken halkın çiçek vermek için padişah sandıkları Akşemsettin'e çiçek vermek istemesi Akşemsettin'in ise Fatih'i gösterdiğinde, Fatih'in "siz yine ona gidin Sultan Mehmet benim ama o benim hocamdır" demesi anlatılarak Öğretmene duyulan saygıya ve sevgiye yer verilmiştir.

Dördüncü sınıf ders kitabında Hüseyin Kulaksız'ın yazdığı "Çiz Öğretmenim" adlı metinde dolaylı olarak öğretmen sevgisi vurgulanmaktadır.

Fatih Sultan Mehmet'in hocasına duyduğu saygı her fırsatta anlatılmasına rağmen metinlerde öğretmen sevgisinin bu derecede az iletilmesi düzeltilmesi gereken bir konudur.

2.1.21. Sorumluluk

	1 A	1 B	1 C	2 A	2 B	2 C	3 A	3 B	3 C	4 A	4 B	4 C	5 A	5 B	5 C	Top lam
Sorumluluk	-	-	-	-	1	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	5

Çizelge 2.21. “Sorumluluk” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları

İncelenen ders kitaplarında sorumluluğa bir değer olarak toplam 6 kez yer verildiği, birinci sınıf ve dördüncü sınıf kitaplarında hiç yer verilmediği görülmüştür.

İkinci sınıf öğretmen kılavuz kitabında Nasreddin Hoca'nın “Hangimiz Satacak” adlı fıkrasında Nasreddin Hoca'nın turşu satarken eşeğinin sürekli bağırması üzerine Hoca'nın kızması ve eşeğine “-hangimiz satacak?” demesi herkesin sorumluluklarının farkında olması gerektiğini vurgulamaktadır.

Beşinci sınıf ders kitabında hayat bir sokakta geçer adlı metinde insanın doğup büyüdüğü yerdeki komşularına, arkadaşlarına karşı olan sorumluluğundan söz edilmektedir.

Üçüncü sınıf ders kitabında “Reklamlar”, “Alışveriş” ve “Tutumsuz ile Kırlangıç” adlı metinlerde sorumluluk duygusuna dolaylı olarak yer verilmektedir.

2.1.22. Temizlik

	1 A	1 B	1 C	2 A	2 B	2 C	3 A	3 B	3 C	4 A	4 B	4 C	5 A	5 B	5 C	Toplam
Temizlik	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	3

Çizelge 2.22. “Temizlik” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları

Temizliğe bir değer olarak, bütün kitaplar içinde toplam 3 kez yer verilmiştir. Oysa Türk milleti dünyada hamamlarıyla ün yapmış ve temizliğe büyük önem veren bir toplum iken incelenen metinlerde yalnızca 3 kez yer verilmiştir.

İkinci sınıf ders kitabında Ahmet Özdikmenli'nin yazdığı “Eylül Ve Diş Dostları” adlı metinde Eylül'ün her akşam yemeklerden sonra dişlerini temizlemesi anlatılıyor.

Böylelikle öğrencilere dış temizliğinin önemi ve insan sağlığı üzerindeki etkileri açıklanmaya çalışılıyor.

Üçüncü sınıf öğretmen kılavuz kitabında ‘‘Sağlık’’ adlı Çek şarkısındaki aşağıdaki mısralar temizliğin sağlık açısından önemine vurgu yapmaktadır.

‘‘Kim erken yatarsa

Vaktinde kalkar

Pislikten hiç hoşlanmazsa

Çok uzun yaşar...’’

Beşinci sınıf ders kitabında Gökhan Tok’un yazdığı ‘‘Haydi Banyoya’’ adlı metinde suyun insan için önemli kullanım alanlarından birinin de yıkanmak olduğu belirtilerek, yıkanma ve temizlenme kültürünün üzerinde duruluyor. Bu metinde, Avrupa halkları ve Türklerin temizlik alışkanlıkları, tarihsel süreç içerisinde anlatılarak temizliğe vurgu yapılmaktadır.

2.1.23 Vatanseverlik

	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5	Top
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	lam
Vatanseverlik	-	2	-	9	2	2	3	8	2	4	2	-	4	-	-	38

Çizelge 2.23 ‘‘Vatanseverlik’’ değerinin kitaplardaki yer alma sayıları

İncelenen kitaplarda vatanseverlik bir değer olarak toplamda 38 kez yer verilmesiyle en fazla iletilen değerlerden birisidir. Bunun nedeni olarak ‘‘Atatürk’’ temasının zorunlu tema olmasıdır. Atatürk tema olarak işlenirken doğal olarak vatanseverlik, bu metinlerde en fazla yer verilen değer olmuştur.

İkinci sınıf ders kitabında Ayşin Bumin’in yazdığı ‘‘Bayramlarımız’’ adlı metinde milli bayramlarımız olan Cumhuriyet Bayramı, Atatürk’ü anma Gençlik ve Spor Bayramı, 23 Nisan Gençlik ve Spor Bayramı tanıtılırken aynı zamanda vatanseverliğe yer verilmiştir.

Aynı kitapta Oya Ferzan Günel’in yazdığı, ‘‘Anadolu’m’’ adlı şiirdeki aşağıdaki mısralarda vatanseverlik vurgulanmaktadır.

‘‘...Güneşin beslediği,

Aydınlıklar ülkesi.

Ekildikçe bin veren

Toprağın bereketli.

Bağrında çiçek açmış,

Sevda türküleri.

Anadır o, kucak açmış,

Uygarlığın beşiği

Anadolu'm.”

Bu kitapta Mahmut Kuru'nun yazdığı “Türkiye” adlı şiirde dört mevsimin bahar olduğundan söz eden şair Türkiye için “*düşüncem, aşkım, hasretim..*” ifadelerini kullanmaktadır.

Üçüncü sınıf ders kitabında Cahit Külebi'nin yazdığı “Sana Borçluyuz” adlı şiirde Atatürk'ün yurdu kurtardığı, milletin hasta ve yorgun düştüğü bir anda yaralarını sardığı, yüzyıllar boyunca geri kalmış, her yanından yaralar almış yurdu, bilgiyle, inançla, coşkunlukla yeniden kurması anlatılırken vatanseverlik vurgulanmaktadır.

Aynı kitapta Selim Soylu'nun yazdığı “Çanakkale Geçilmez” adlı metinde Çanakkale savaşlarının unutulmaz kahramanı Seyit Ali'nin 257 kiloluk gülleyi tek başına topun ağzına yerleştirmesi anlatılıyor. Bu metinden alınan şu satırlar vatan sevgisini aşılacaktır:

“...Seyit Ali, sağa sola savrulmuş şehit arkadaşlarına baktı. Bu güzel vatan uğruna bu kutsal topraklara düşmüş vatan evlatlarının huzurla uyumaları için düşmanı mutlaka durdurmalıyız, diye düşündü.”

Üçüncü sınıf öğretmen kılavuz kitabında Fahrünnisa Elmalı'nın yazdığı “Milli Mücadele 19 Mayıs” adlı şiirde Atatürk'ün her zaman içimizde yaşadığı, çalışkan Türk gençlerine tembelliğin yasak olduğu, Türk gençlerinin parolasının ileri olduğu belirtilirken vatanseverlik bir değer olarak aktarılmaktadır.

Aynı kitapta Ali Fuat Cebesoy'un yazdığı “Mustafa Kemal Ağlıyor” adlı metinde Ali Fuat Cebesoy ve Mehmet Akif Ersoy'un 1922 yılının Kurban Bayramı'nda Batı Cephesini ziyaret etmeleri anlatılıyor. Bu ziyaret sırasında Mehmet Akif Ersoy'un askerleri görünce kendi yazdığı istiklal marşının bazı mısralarını ağlayarak söylemesi ve daha sonra bu olayı öğrenen Atatürk'ün de ağlaması vatanseverlik duygularını canlandırmaktadır.

Dördüncü sınıf ders kitabında Enver Tuncalp'in yazdığı “Cumhuriyet” adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralar vatanseverliğe vurgu yapmaktadır.

‘Ata'nın çizdiği amaca vardık,

Bizim isteğimiz cumhuriyettir.

Korunur hakkımız vatanda artık,

‘‘Bizim desteğimiz cumhuriyettir...’’

Aynı kitapta Niyazi Ahmet Banoğlu’nun yazdığı ‘‘Düşmandan Kaçılmaz’’ adlı metinde Çanakkale Savaşındaki Atatürk’ün kahramanlıkları anlatılmaktadır. Bu metinde askerlerin cepheden kaçtığını gören Mustafa Kemal’in cephede onların önünü keserek, süngü taktırması ve yakın mesafeden ateş açtırarak düşmanın ilerlemesini durdurduğu belirtiliyor.

Birinci sınıf öğretmen kılavuz kitabında Melahat Uğurkan’ın yazdığı ‘‘Bayrak’’ adlı şiirde, ikinci sınıf ders kitabında Oktay Verel’in yazdığı ‘‘Anılarla Atatürk’’ ve Kazım Saymalı’nın yazdığı ‘‘Tiyatro’’ adlı metinlerde, ikinci sınıf öğretmen kılavuz kitabında Falih Rıfkı Atay’ın yazdığı ‘‘Atatürk’ün Çocukluğu’’ adlı metinde, ikinci sınıf öğrenci çalışma kitabında Ali Püsküllüoğlu’nun yazdığı ‘‘29 Ekim’’ adlı metinde, üçüncü sınıf ders kitabında Abbas Güzelpınar’ın ‘‘Atatürk’ün Hayatı’’ adlı metinde, üçüncü sınıf öğretmen kılavuz kitabında Cahit Sıtkı Tarancı’nın yazdığı ‘‘10 Kasım’’ adlı şiirde vatanseverlik dolaylı olarak yer almaktadır.

2.1.24. Yardımseverlik

	1 A	1 B	1 C	2 A	2 B	2 C	3 A	3 B	3 C	4 A	4 B	4 C	5 A	5 B	5 C	Topla m
Yardımseve rlik	1	4	-	4	2	-	2	2	-	2	-	-	3	2	1	23

Çizelge 2.24. ‘‘Yardımseverlik’’ değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları

Yardımseverlik bütün sınıf kitaplarında yer verilen bir değer olmuştur. Toplamda ise 23 kez yer verilmiştir.

Birinci sınıf ders kitabında Elife Şahbaz Dağlıoğlu’nun yazdığı ‘‘Bayram Alışverişi’’ adlı metinde ailesiyle bayram alışverişine çıkan Aslı anlatılmaktadır. Bu metinden alınan aşağıdaki satırlar toplumumuzdaki yardımseverlik duygusunu yansıtmaktadır.

‘‘...Aslı, yuvada kalan kimsesiz çocukları da düşündü. Bayramda kendileri sevinirken onların üzülmesini istemiyordu. Bunu babasına söyledi. Kimsesiz çocuklar için de çikolata mendil, çorap ve oyuncaklar aldılar. Ertesi gün, neşeli bir bayram geçirdiler. Bayramın üçüncü günü de hep birlikte kimsesiz çocukların yurduna gittiler. Buradaki çocuklarla bayramlaştılar ve onlara hediyelerini verdiler. Böylece mutlulukları iki kat artmış oldu...’’

Birinci sınıf öğretmen kılavuz kitabında Yusuf Solmaz'ın yazdığı "Yardımsaver Karıncalar" adlı metinde, ters dönmüş bir kaplumbağaya karıncaların hep beraber yardım ederek çevirmeleri, ilerleyen günlerde ise şiddetli bir yağmurda yağmur sularına kapılıp sürüklenmeye başlayan karıncalara kaplumbağanın yardım etmesi anlatılmaktadır.

İkinci sınıf ders kitabında Edmondo de Amicis'in yazdığı "Sokakta" adlı metinden alınan şu satırlar yardımsaverliği öğütlemektedir. "..." *Yalnız başına ağlayan bir çocuğa nesi olduğunu sor. Bastonunu düşüren yaşlı birinin bastonunu yerden alıp ona ver. İki çocuk kavga ettiğinde onları ayır...*"

Aynı kitapta Sevin İzgü'nün yazdığı "İlk Yardım Oyunu" adlı metinde derste ilk yardım konusunun işlenmesi anlatılıyor. Öğretmen, çocuklara yolda yaralanmış bir adam gördüklerinde ne yapacaklarını soruyor, çocuklar da kendi fikirlerini söylüyorlar. Böylelikle yardımsaverlik bir değer olarak iletiliyor.

İkinci sınıf öğretmen kılavuz kitabında Mevlana İdris Zengin'in yazdığı "Güneşin Uyuduğu Yer" adlı metinde, doğup batmaktan yorulan güneşin dinlenmek için denizden ve bulutlardan dinlenmek için yardım istemesi, fakat onların yardım etmemesi üzerine bir çocuğun güneşe yardım etmesi anlatılırken yardımsaverlik vurgulanmıştır.

Aynı kitapta Mehmet Dede'nin yazdığı "Kızılay" adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralar Kızılay'ın bir yardım kuruluşu olduğunu belirtirken aynı zamanda yardımsaverliğin önemine de dikkat çekmektedir.

*"Bir beldeyi su bassa
Deprem yerleri sarssa
Yangında evler yansa
Hemen koşar Kızılay.*

*Evsiz çadır verir,
Aça yemek yedirir,
Yoksulları gitdirir,
Ne güzel dost Kızılay..."*

Üçüncü sınıf ders kitabında Aziz Sivaslıoğlu'nun yazdığı "Kırmızı Karınca Ailesi ile Bencil Karınca" adlı metinde Kızılay'ı Kırmızı Karınca Ailesi'ne benzeterek Kızılay'ın yapmış olduğu yardımlar anlatılmıştır.

Üçüncü sınıf öğretmen kılavuz kitabında felaketlerde daima birlikte güçlü olunması; aç, açık, yalnız kalanın yardımına koşulması; toplanan yardımlarla destek olunması belirtilirken insanlara yardım etmenin gerekliliği üzerinde durulmuştur.

Beşinci sınıf ders kitabında Ley Nikolayeviç Tolstoy'un yazdığı "Üç Soru" adlı metinde geçen şu satırlar yardımseverliğe vurgu yapmaktadır: "...*En önemli iş ise iyilik yapmaktır. Çünkü insan dünyaya bunu için gönderilmiştir...*"

Birinci sınıf ders kitabında Nihat Dağlıoğlu'nun yazdığı "Ben ve Ailem" adlı metinde, ikinci sınıf ders kitabında "Üç Kelebek" adlı halk masalında, Üçüncü sınıf ders kitabında Mehmet Vural'ın yazdığı "Çatlak Kova" adlı metinde ve dördüncü sınıf ders kitabında "Sesini Yitiren Flüt" adlı metinde yardımseverliğe dolaylı olarak yer verilmiştir.

2.1.25. Toplum Kurallarına Uyma

	1 A	1 B	1 C	2 A	2 B	2 C	3 A	3 B	3 C	4 A	4 B	4 C	5 A	5 B	5 C	Topla m
Toplum kurallarına uyma	-	-	-	11	-	1	4	1	-	-	1	-	1	-	-	23

Çizelge 2.25. "Toplum Kurallarına Uyma" değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları

Toplum kurallarına uyma, bütün kitaplar içinde toplam 17 kez yer alırken, en fazla ikinci sınıf kitaplarında (11 kez) yer almıştır.

İkinci sınıf ders kitabında Edmondo de Amicis'in yazdığı ve oğluna toplum içinde nasıl davranılması gerektiğini anlatan "Sokakta" adlı metinde toplum kurallarına uymaya vurgu yapılmaktadır.

Aynı kitapta Mehmet Kanyılmaz'ın yazdığı "Trafik" adlı şiirde trafik kurallarının insanları kazalardan ve ölümden koruduğu, herkesin trafik kurallarını bilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Ayşin Bumin'in yazdığı "Meslekler" adlı metinde ise doktor, öğretmen, çiftçi, ressam, avukat gibi meslekler tanıtılarak her meslek sahibinin topluma çeşitli yönlerden katkıda bulunduğu belirtilmiştir. Kazım Saymal'ının yazdığı "Tiyatro" adlı metinden alınan şu satırlar toplum kurallarına uymaya değinmektedir:

"...*Tiyatro bir çeşit doktorluk ve hastane görevi yapar. Ahlak ve toplum sorunlarını inceler. Sorunları çözücü ve iyileştirici yöntemler gösterir.*

Tiyatrosu olmayan toplumlar, geleneklerini, kültürlerini, dillerini unuturlar. Birbirlerini sevmezler. Bunun sonunda huzursuzluk başlar. Toplum dağılır..."

İkinci sınıf öğrenci çalışma kitabında Lale Gül'ün yazdığı "Sürücü" adlı şiirde trafik kurallarına uymaktan, yağışlı havalarda yavaş gitmekten, yağmur, çamur sıçratmamaktan ve yayaya saygılı olmaktan söz edilirken toplum kurallarına uymaya vurgu yapılmıştır.

Üçüncü sınıf ders kitabında Nezihe Araz'ın yazdığı "Eski Sofralar" adlı metinde kalabalık sofralarda yemek yerken uyulması gereken kuralların olduğundan ve bu kuralların büyüklerden öğrenildiğine dikkat çekilirken toplum kurallarına uymanın önemine değinilmiştir.

Aynı kitapta Ali Dündar'ın yazdığı "Saygın İnsan" adlı metindeki şu satırlar temizliğin yanında toplum kurallarına uymaya da işaret etmektedir: "...*Temizlik, toplum içinde başkalarıyla daha huzurlu ve güven içinde yaşamamızı sağlar. Vücutunu elbisesini temiz tutan insanlar, başkaları tarafından hoş karşılanır ve toplumda saygı uyandırırılar...*"

Dördüncü sınıf öğretmen kılavuz kitabında Sevilay Atmaca'nın yazdığı beden dilimiz adlı metinde günlük yaşantımız sırasında, çoğu zaman jest ve mimiklerimizi kullandığımızın farkında bile olmadığımız, oysa beden dilinin inceliklerini fark edip onu bilinçli olarak kullanmanın toplum kurallarına uymanın büyük etkisi olacağı vurgulanmıştır.

İkinci sınıf ders kitabında Aysin Bumin'in yazdığı "Bayramlarımız" adlı metinde ve Semra Çıkrıkçı'nın yazdığı "Limon Kız" adlı metinde, üçüncü sınıf ders kitabında Burcu Güvensoy'un yazdığı "Alışveriş" adlı metinde, üçüncü sınıf öğretmen ders kitabında Mahir Dinçer'in yazdığı "Karşıya Geç" adlı metinde toplum kurallarına uymaya dolaylı olarak yer verilmektedir.

2.1.26. Tutumluluk

	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5	Top
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	lam
Tutumluluk	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	3

Çizelge : 2.26 "Tutumluluk" değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları

İncelenen kitaplarda tutumluluğa bir değer olarak toplam 3 kez yer verilmiştir.

İkinci sınıf ders kitabında Aziz Sivaslıoğlu'nun yazdığı "Tutumlu Çocuk" adlı metinde okulun tuvaletindeki musluklardan birinin açık kaldığını gören Tuğba'nın musluğu kapatma davranışını öğretmenin övmesi, Tuğba'nın ise eve gittiğinde anne ve babasına

tutumlu olabilmek için başka neler yapması gerektiğini sorarak öğrenmesi öğrencilere tutumluluk aşılamaktadır.

Üçüncü sınıf ders kitabında H.Latif Sarıyüce'nin yazdığı "Tutumsuz ile Kırlangıç" adlı metinden alınan aşağıdaki mısralar tutumlu olmaya vurgu yapmaktadır.

*"Vaktiyle bir mirasyedi
Servetini çar çur etti.
Ne kaldıysa babasından,
Paradan, puldan, altından
Har vurdu, harman savurdu.
Boş yere harcıyı durdu.
Kalmadı hiç meteliği,
Ne altını, ne incisi..."*

Üçüncü sınıf çalışma kitabında Beytullah Hatoğlu'nun yazdığı "Üretim ve Tüketim" adlı şiirde harçlıkların kumbaraya atılması gerektiği ve bugün tasarruf edenin yarına güçlü çıkacağı belirtilerek tutumluluğun önemi üzerinde durulmuştur.

2.1.27. Alçakgönüllülük

	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5	Topl
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	am
Alçakgönüllülük	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	2

Çizelge 2.27. "Alçakgönüllülük" değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları

İncelenen bütün kitaplar içerisinde alçakgönüllülüğe 2 kez yer verilmiştir.

Dördüncü sınıf ders kitabında "Sesim Çok Mu Çirkin?" adlı metinde kendini beğenmiş bir karganın, kanaryanın tüylerinin rengini ve sesini beğenmemesi ve aşağılaması anlatılırken alçakgönüllülüğe vurgu yapılmaktadır.

Ömer Seyfettin'in yazdığı "Sivrisinek" adlı metinde bir sivrisinek ile rüzgarın atışması anlatılmaktadır. Bu metinde sivrisinek rüzgarı küçümsemiş ve gülmüş, rüzgar ona ders vermek için biraz kuvvetli esmiş fakat sivrisinek ukala tavırlarına devam etmiş, bunun üzerine rüzgar hiddetle fırtına olmuş, sonra kasırga, sonra bora ve sivrisinek çok korkmuş. Metin bu şekilde son bulurken, metinde alçakgönüllülük anlatılmıştır.

2.1.28.İnsanlık Yararına Çalışma

	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5	To
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	pla
																m
İnsanlık Yararına Çalışma	2	-	-	3	1	-	-	-	-	8	1	-	3	1	-	19

Çizelge 2.28. “İnsanlık Yararına Çalışma” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları

İncelenen kitaplardaki metinlerde insanlık yararına çalışmaya bir değer olarak toplam 19 kez yer verilirken en fazla dördüncü sınıf ders kitabında yer verildiği, fakat üçüncü sınıf kitaplarında hiç yer verilmediği görülmektedir.

Birinci sınıf ders kitabında Ferda Çiftçi'nin yazdığı “Meslekler” adlı metinde öğretmenlerin okumayı yazmayı öğrettiği, doktorların hastaları muayene ettiği, ilaç yazdığı, trafik polislerinin arabaları durdurarak yayalara yardım ettiği anlatılarak meslek sahibi kişilerin insanlık yararına çalıştığı vurgulanmıştır.

İkinci sınıf ders kitabında Tuğba Can'ın yazdığı “Tekerlekli Araba” adlı metinde, aşağıdaki satırlar insanlık yararına çalışmanın önemine değinmektedir.

“...Ayakkabı tasarımı yapmak zevkli olmalı. Yeni ayakkabılar düşlemek, bunları tasarlamak, belki de sorunlara çözümler bulmak... İşte düşlerinin peşinde koşan tasarımcılar, bunu başarmışlar...”

Dördüncü sınıf ders kitabında Mehmet Kaplan'ın yazdığı “El” adlı metinde insanoğlunun çok eski zamanlardan bu yana eli ile bir çok yeni icatlar yaptığı ve bunları insanlık yararına sunduğu, medeniyetin düşünen kafaların ve çalışan ellerin eseri olduğu belirtilmiştir.

Aynı kitapta Yabancı Meşhur Adamlar Ansiklopedisinden alınan “Edison Ampülü Arıyor” adlı metinde Edison'un insanlık için çok önemli bir icat olan ampülü nasıl bulduğu anlatılmış, bilim adamlarının insanlık yararına çalışmalar yapması üzerinde durulmuştur.

Aynı kitapta Tuğba Can'ın yazdığı “Buluşa Doğru” adlı metinde buluşçuların meraklı, yaratıcı, sorular soran, araştırmalar yapan insanlar arasından çıktığı belirtilerek insanlık yararına çalışmaya vurgu yapılmıştır. Aşağıdaki satırlar bu metinden alınmıştır.

“...Bir buluşun en önemli özelliği, ürünün yeni ve kullanışlı olmasıdır. Buluşçu insanların sıklıkla karşılaştığı problemlere çözüm bulabilen kişidir...”

Beşinci sınıf ders kitabında Orhan Öcal'ın yazdığı "Yazı" adlı metinde yazının insanlık için önemine değinilmiş ve yazının icadının tarihçesi anlatılmıştır.

Aynı kitapta Nural Birden'in yazdığı "Telefonun Tarihi" adlı metinde ise insanların eski çağlardan beri iletişim kurmanın yollarını aradığı, bunu da değişik biçimlerde yaptığı ve bunların nasıl olduğu belirtilmiş ve daha sonra telefonun nasıl icat edildiği anlatılarak insanlık yararına çalışmanın önemi üzerinde durulmuştur.

Beşinci sınıf öğretmen kılavuz kitabında Enver Naci Gökçen'in yazdığı "Jules Verne" adlı metinde, ünlü yazar Jules Verne'in hayatı ve eserleri anlatılarak onu ileri görüşlü bir yazar olduğu, düşleyerek yarattığı bilim kurgu romanlarının çoğunun bugün gerçekleştiği, birçok bilim araçları bulan ve geliştiren bilim adamlarının kendilerine Jules Verne'in ışık tuttuğunu söyledikleri belirtilmiştir.

Birinci sınıf ders kitabında Ulviye Alpay'ın yazdığı "bir Kum Taneciği" adlı metinde, ikinci sınıf ders kitabında Tuğba Can'ın yazdığı "Yeni Bir Buluş Yeni Bir Dünya" adlı metinde, ikinci sınıf öğretmen kılavuz kitabında Rence Skelton'ın yazdığı "Doğanın Gücü" adlı metinde, dördüncü sınıf ders kitabında Aşık Veysel Şatıroğlu'nun yazdığı "Çiftçiler" adlı şiirde, Ayşegül Yılmaz Güneç'in yazdığı "Elektronik Posta" adlı metinde ve Aziz Sivashioğlu'nun yazdığı "Akıl Aydınlığında" adlı şiirde, beşinci sınıf ders kitabında Ümit Uncu'nun yazdığı "Var mı" adlı şiirde insanlık yararına çalışmaya dolaylı olarak yer verilmiştir.

2.1.29. Yaşama Sevinci

	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5	Topla
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	m
Yaşama Sevinci	3	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	6	2	1	15

Çizelge 2.29. "Yaşama sevinci" değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları

İncelenen kitaplardaki metinlerde yaşama sevinci değerine toplam 15 kez yer verilirken ikinci sınıf kitaplarında hiç yer verilmediği görülmektedir.

Birinci sınıf ders kitabında Muzaffer İzgü'nün yazdığı "Mavi Deniz" adlı metinde, yaz tatilini ablasıyla beraber deniz kenarındaki bir kampta geçiren bir çocuğun anıları anlatılıyor. Bu metinden alınan aşağıdaki satırlar çocuğun denizi ne kadar çok sevdiğini belirtmektedir.

“...Denizin sesi, rüzgarın sesine karışıyordu. Çadırımızın penceresindeki tül, deniz gibi dalgalanıyordu. Yakınıımızdaki ağaçların hışırtıları duyuluyordu.

Deniz sabahları dalgalı oluyordu. Öğleye doğru dalgalar azalıyordu. Kocaman beyaz köpükler, kıyıya vurunca parçalanıyordu. Uzaklar mavi, kıyılar yeşil görünüyordu.

Deniz havuza hiç benzemiyordu. Denizde yüzmek çok hoştu...”

Dördüncü sınıf ders kitabında Yıldırım Güngör’ün yazdığı “Kaçkar Dağları” adlı metinde Kaçkar Dağları’nın güzellikleri anlatılırken, “Sedir Adası’nda” adlı metinde ise Sedir adasının güzellikleri anlatılmaktadır.

Beşinci sınıf ders kitabında Cahit Zarifoğlu’nun yazdığı “Kırlara Gidiyorum” adlı şiirde kuş resimli uçurtmasını kırlarda uçuran ve içi sevinçle dolan bir çocuk anlatılmıştır. Aşağıdaki mısralar bu şiirden alınmıştır.

“...Kırlara gidiyorum

Sevinç var kalbimde.

Tavşanlar,

Böcekler,

Sular yaşıyor yanımda

Ben kalbimle bakınca...”

Aynı kitapta Ahmet Efe’nin yazdığı “Kardan Adam Eridi” adlı metinde babasının kendisi için kardan adam yaptığı bir çocuğun kardan adamı çok sevmesi, gözlerine kömür, burnuna havuç takması, kafasına şapka koyması anlatılırken insanların her türlü koşulda yaşama sevincinin hissedilebileceğine vurgu yapılmaktadır.

Beşinci sınıf öğretmen kılavuz kitabında Ziya Osman Saba’nın yazdığı “Bir yer Düşünüyorum” adlı metinde, günlük güneşlik çiçekler içinde bir ev ve evin bahçesinde baygın kokulu bir ıhlamur olduğu, çocukların salıncakta sallandığı, uçurtmalar uçurduğu anlatılırken yaşama sevincine dikkat çekilmiştir.

Beşinci sınıf öğrenci çalışma kitabında, yazarının adı ve başlığı olmayan bir metinden alınan aşağıdaki satırlar çevresindeki güzelliklerin farkında olmaya özen göstermektedir.

“Küçük bir meşe ve çam ormanı... Güneş çoktan doğmuş. Arı, sinek, kuş sesleri etrafı sarmış. Güneş ışıkları ağaçların yaprakları arasından süzülüyor... Yakında bir de çeşme var. Oluk oluk su akıyor. Su buz gibi. Yaklaşıp avucuma dolduruyorum. Kana kana içiyorum. Suyun bu kadar lezzetlisini ilk defa içiyorum... Burayı öyle çok seviyorum ki...”

Beşinci sınıf ders kitabında Antoine de Saint Exupery’nin yazdığı “Küçük Prens” adlı metinde ve Jacques Prevert’in yazdığı “Bir Kuşun Resmini Yapmak İçin” adlı metinde,

beşinci sınıf öğretmen kılavuz kitabında Gülay Göktürk'ün yazdığı "Gülpembe" adlı metinde yaşama sevinci dolaylı olarak yer verilen bir değer olmuştur.

2.1.30. Sanat Sevgisi ve Sanatçıya Saygı

	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5	Topla
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	m
Sanat Sevgisi ve Sanatçıya Saygı	-	-	-	2	2	-	-	2	1	5	-	-	1	2	-	15

Çizelge 2.30 "Sanat Sevgisi ve Sanatçıya Saygı" değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları

İncelenen kitaplar içindeki metinlerde sanat sevgisi ve sanatçıya saygıya bir değer olarak toplam 15 kez yer verilirken birinci sınıf kitaplarında hiç yer verilmediği görülmüştür.

İkinci sınıf ders kitabında Kazım Saymal'ın yazdığı "Tiyatro" adlı metinde ve Zekeriya Kaya'nın yazdığı "Tiyatro" adlı şiirde tiyatronun tanımı yapıp, çok eski tarihlerde ilkel insanla başladığı belirtilmiştir. Tiyatronun göze, kulağa ve ruhumuza seslendiğine, toplu yaşama ve dayanışmayı, konuşmayı, düşünmeyi öğrettiğine dikkat çekilmiştir.

Üçüncü sınıf öğrenci çalışma kitabında Mehmet Azim'in yazdığı "Tiyatro" adlı şiirden alınan aşağıdaki mısralar sanat sevgisine ve sanatçıya saygı duyulmasına vurgu yapmaktadır.

*"...Tiyatro bir okuldur
Seyirciler öğrenci
Sahnedeyincular,
Eğitiyor herkesi..."*

Dördüncü sınıf ders kitabında Songül Saydam'ın yazdığı "Atatürk ve Mimar Sinan" adlı metinde Mimar Sinan'ın hayatı ve eserleri anlatıldıktan sonra, Atatürk'ün, Mimar Sinan'ın Türk kültürünün dünyaya tanıtımındaki katkılarından övgüyle söz etmesine yer verilmiş ve Mimar Sinan'ın heykelinin yapılmasını emrettiği belirtilmiştir. Bu metinden alınan aşağıdaki satırlar Atatürk'ün sanat sevgisini ve sanatçıya olan saygısını göstermektedir.

"...Atatürk ne bir mimar, ne de sanatın herhangi bir dalında uzmanlık sahibi bir kişiydi. Fakat o, sanatın ve sanatçının bir ülkenin gelişmesindeki itici gücünü çok iyi bilen, sanata ve sanatçıya saygılı bir aydıydı. Onun, Mimar Sinan'ın heykelini yapılması için emir

vermesi ise, bir devlet adamı sorumluluğunun yanı sıra, bir sanatçıya duyduğu saygının da sonucuydu...’’

Aynı kitapta Refik Ahmet Sevensil’in yazdığı ‘‘Sanat Eğitimi’’ adlı metinde güzel sanatların, sanatçılarla birlikte ve daha çok insanlık için olduğu; insanın, duygu ve düşünceleri ile birlikte bilhassa heyecanlarıyla yaşadığı; güzellik karşısında heyecan duymanın hayattaki lezzetlerin en yükseği olduğu; güzel sanatların hedefinin insanları bu yüksek lezzete ulaştırmak olduğu belirtilerek sanat sevgisine ve sanatçıya olan saygıya dikkat çekilmiştir.

Beşinci sınıf ders kitabında Murat Çiftkaya’nın yazdığı ‘‘Taşın İçindeki Heykel’’ adlı metinde bir mermercinin bahçesinde hiçbir işe yaramayan bir taşı alıp, ondan güzel bir heykel yapan bir heykeltıraşın çalışmaları anlatılıp ve ünlü heykeltıraş Michelangelo’nun bir sözüne yer verilerek sanat sevgisine ve sanatçıya olan saygıya vurgu yapılmıştır.

Beşinci sınıf öğretmen kılavuz kitabında Muhsin Ertuğrul’un yazdığı ‘‘Türk Tiyatrosu ve Atatürk’’ adlı metinde Türk tiyatrosunun can çektiği, unutulmaya yüz tuttuğu günlerde, Muhsin Ertuğrul’un ve arkadaşlarının Atatürk’ün huzurunda oyun oynamaları anlatılıp Atatürk’ün şu sözlerine yer verilmiştir.

‘‘...Efendiler! Hepiniz milletvekili olabilirsiniz. Bakan olabilirsiniz, hatta cumhurbaşkanı olabilirsiniz. Fakat sanatçı olamazsınız. Hayatlarını büyük bir sanata adayan bu çocukları sevelim...’’

Aynı kitapta Gülay Göktürk’ün yazdığı ‘‘Gülpembe’’ adlı metinde Barış Manço’nun ‘‘Gülpembe’’ adlı şarkısını çok seven bir çocuk ve onun ailesinin duyguları anlatılarak, Barış Manço’nun Türk Müziği’ne yaptığı katkılara değinilmiştir.

İkinci sınıf öğretmen kılavuz kitabında Aziz Sivaslıoğlu’nun yazdığı ‘‘Acemi Ressam’’ ve Hasan Ali Yücel’in yazdığı ‘‘Ekmek’’ adlı şiirlerde, üçüncü sınıf öğretmen kılavuz kitabında H.Ayfer İlbi’nin yazdığı ‘‘Çalışmak’’ adlı şiirde ve Ülkü Tamer’in yazdığı ‘‘Bir Film Anısı’’ adlı metinde, dördüncü sınıf ders kitabında Ahmet Kapulu’nun yazdığı ‘‘Sanat ve Ben’’ adlı şiirde, Rasim Yılmaz’ın yazdığı ‘‘Resim Yapmaya Aşık Bir Ressam’’ adlı metinde, sanat sevgisi ve sanatçıya saygı dolaylı olarak yer verilen bir değer olmuştur.

2.1.31. Geçmişini ve Milli Kültürünü Tanıma

	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5	Toplam
	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	A	B	C	
Geçmişini ve Milli Kültürünü Tanıma	-	1	-	2	1	-	1	1	-	7	-	-	8	1	-	22

Çizelge 2.32. “Geçmişini ve Milli Kültürünü Tanıma” değerinin kitaplardaki metinlerde yer alma sayıları

İncelenen kitaplardaki metinlerde geçmişini ve milli kültürünü tanımaya bir değer olarak toplam 22 kez yer verilmiştir.

Birinci sınıf öğretmen kılavuz kitabında Emel İpek’in yazdığı “Parayı Veren Düdüğü Çalar” adlı, ikinci sınıf ders kitabında Mürşide Uysal’ın yazdığı “Kafasını Pencerede Unutan Adam” adlı, ikinci sınıf öğretmen kılavuz kitabında “Hangimiz Satacak” adlı Nasreddin Hoca fıkraları, yalnızca bir fıkra olarak değil, fıkraları birçok dünya dillerine çevrilen milli bir değerimizi tanıma açısından da önemlidir.

İkinci sınıf ders kitabında, Melike Günyüz’ün yazdığı “Çekirdekçi” adlı metinde milli kültür değerimiz olan Hacivat ile Karagöz oyununa yer verilmiştir.

Dördüncü sınıf ders kitabında Mehmet Önder’in yazdığı “Nasreddin Hoca’nın Köyünde” adlı metinde, Nasreddin Hoca, bir halk filozofu olarak tanıtılmış ve onu ölmezliğe ulaştıran şeyin fıkralarındaki yeri geldikçe düşündüren, sırasında güldüren hayatın gerçeklikleri olduğu belirtilmiştir.

Aynı kitapta Recep Bilginer’in yazdığı “Yunus Emre ve Türkçe” adlı metinde, bir başka milli kültür değeri olan Yunus Emre tanıtılmaktadır. Aşağıdaki satırlar bu metinden alınmıştır.

“...Yunus; barıştan kardeşlikten yana, olabildiğince hoşgörülü bir şairdir. Yedi yüz yıla yakın bir süredir, şiirlerinin canlı kalmasının sebeplerinin başında, dilinin her devirde anlaşılır olması gelir. Bunu en güzel biçimde şu mısraları anlatır.

“Gelin tanış olalım.

İşi kolay tutalım.

Sevelim sevilelim.

Bu dünya kimseye kalmaz.”

Kısacası Yunus Emre, ulusal kültürümüzün en önemli isimlerinden birisidir...’’

Dördüncü sınıf ders kitabında Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun yazdığı ‘‘Ben Bir Küçük Kilimim’’ adlı metinde geleneksel el sanatlarından olan kilim dokumacılığı tanıtılmıştır. Bu metinde kök boyası ile boyanan kilimlerin uzun ömürlü olduğu, fakat hazır boyalarla boyanan kilimlerin birkaç yılda eskidiği belirtilmiştir.

Beşinci sınıf ders kitabında Enver Naci Gökşen'in yazdığı ‘‘Fatih'ten Hikayeler’’ adlı metinde, Fatih Sultan Mehmet'in başından geçmiş üç olay anlatılarak Fatih Sultan Mehmet tanıtılmaya çalışılmıştır.

Aynı kitapta Neriman Gökçeğöz Karatekin'in yazdığı ‘‘Mehter’’ adlı metinde mehter marşı tanıtılmaktadır. Aşağıdaki satırlar bu metinden alınmıştır.

*‘‘...Mehter, eski askeri mızıkadır. Bu deyim Osmanlılar devrinde, 1826 yılına kadar kullanılmıştır. Bir mehter takımı şunlardan meydana gelirdi: Kös, davul, nakkare, kudüm, nısfıye, zil, zurna, nefir, zilli maşa. Mehter takımına **mehterhane** denirdi...’’*

Aynı kitapta Hatice Işılak'ın yazdığı ‘‘Ebrucu’’ adlı metinde geleneksel el sanatlarından ebru tanıtılmaktadır. Bu metinde yaşlı bir ebrucunun, fırçasıyla renkleri suyun üzerine düşürerek elde ettiği güzel görüntüler anlatılırken kültür değerlerinin ve bu değerleri tanımanın önemi üzerinde durulmuştur.

Beşinci sınıf ders kitabında Alpaslan Durmuş'un yazdığı ‘‘Türk Kültür Sisteminde Vakfın Yeri’’ adlı metinde, vakıfların Türk kültürünün mayasını oluşturduğu, vakıf kurmanın ve vakıflara bağış yapmanın kültürel değerlerimize bağlılıktan kaynaklandığı vurgulanmıştır.

Aynı kitapta Hakkı Çebi'nin yazdığı ‘‘Vakıflar’’ adlı şiirde milli ve evrensel kültürü tanımaya dolaylı olarak yer verilmiştir.

Üçüncü sınıf ders kitabında Selim Hancıoğlu'nun yazdığı ‘‘Köydüğünü’’ adlı metinde, üçüncü sınıf öğretmen kılavuz kitabında Barış Manço'dan alınan ‘‘Eski Bir Fincan’’ adlı metinde, dördüncü sınıf ders kitabında Şükran Arıgümüş'ün yazdığı ‘‘Köyde Düğün’’ ve Doğan Kardeş Ansiklopedisinden alınan ‘‘Koleksiyon Yapıyor Musunuz’’ adlı metinlerde, beşinci sınıf ders kitabında Bestami Yazgan'ın yazdığı ‘‘Bugün Bayram Sabahıdır’’ adlı metinde ve Betül Yağsağan'ın yazdığı ‘‘Kırkyama’’ adlı metinlerde geçmişini ve milli kültürünü tanımaya dolaylı olarak yer verilmiştir.

2.2. Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İlettiği Değerlerin Frekans Sayılarının Ve Yüzelik Oranlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi

2.2.1. Birinci Sınıf Ders Kitabı

	Birinci Sınıf Ders Kitabı	
	F	%
Bilimsellik	3	12,50
Çalışkanlık	1	4,16
Dayanışma	1	4,16
Duyarlılık	2	8,32
Sağlıklı Olmaya Önem Vermek	3	12,50
Arkadaş Sevgisi	3	12,50
Anne Sevgisi	1	4,16
Çocuk Sevgisi	1	4,16
Doğa Sevgisi	4	16,64
İnsanlık Yararına Çalışma	2	8,32
Yaşama Sevinci	3	12,50
TOPLAM	24	100

Çizelge 3.1. Birinci sınıf ders kitabındaki değerler

Birinci sınıf ders kitabındaki metinlerde toplam 11 değer iletilmiştir. Metinler incelendiğinde en çok ‘‘doğa sevgisi’’ iletilen değer olarak karşımıza çıkmaktadır. En az iletilen değerlerin ise ‘‘çalışkanlık’’, ‘‘dayanışma’’, ‘‘anne sevgisi’’ ve ‘‘çocuk sevgisi’’ olduğu tespit edilmiştir.

Bu kitapta yer verilmeyen değerler ise şunlardır:

1. Aile Birliğine Önem Verme, 2. Bağımsızlık, 3. Barış, 4. Dürüstlük, 5. Estetik, 6. Misafirperverlik, 7. Özgürlük, 8. Saygı, 9. Okul Sevgisi, 10. Kitap Sevgisi, 11. Öğretmen Sevgisi, 12. Sorumluluk, 13. Temizlik, 14. Vatanseverlik, 15. Yardımseverlik, 16. Toplumsallaşma, 17. Tutumluluk, 18. Alçakgönüllülük, 19. Sanat Sevgisi ve Sanatçıya saygı, 20. Geçmişini ve Milli Kültürünü Tanıma.

2.2.2. Birinci Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı

	Birinci Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı	
	F	%
Aile Birliğine Önem Verme	5	15,62
Bağımsızlık	1	3,12
Dayanışma	2	6,24
Sağlıklı Olmaya Önem Vermek	5	15,62
Arkadaş Sevgisi	2	6,24
Okul Sevgisi	3	9,36
Kitap Sevgisi	1	3,12
Çocuk Sevgisi	1	3,12
Doğa Sevgisi	5	15,62
Vatanseverlik	2	6,24
Yardımseverlik	4	12,48
TOPLAM	31	100

Çizelge 3.2. Birinci sınıf öğretmen kılavuz kitabındaki değerler

Birinci sınıf öğretmen kılavuz kitabındaki metinlerde toplam 11 değer iletilmiştir. En çok iletilen değerler “aile birliğine önem verme” ve “doğa sevgisi” iken en az iletilen değerler “bağımsızlık”, “kitap sevgisi”, “çocuk sevgisi”, “milli ve evrensel kültürleri tanıma” olarak görülmektedir.

Bu kitapta yer verilmeyen değerler ise şunlardır:

1. Barış, 2. Bilimsellik, 3. Çalışkanlık, 4. Duyarlılık, 5. Dürüstlük, 6. Estetik, 7. Misafirperverlik, 8. Özgürlük, 9. Saygı, 10. Anne Sevgisi, 11. Öğretmen Sevgisi, 12. Sorumluluk, 13. Temizlik, 14. Toplumsallaşma, 15. Tutumluluk, 16. Alçakgönüllülük, 17. Sanat Sevgisi ve Sanatçıya Saygı, 18. Geçmişini ve Milli Kültürünü Tanıma.

2.2.3. Birinci Sınıf Kitapları

	Birinci Sınıf Ders Kitabı		Birinci Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı		Birinci Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabı	
	F	%	F	%	F	%
Aile Birliğine Önem Verme	0	0	5	15,62	0	0
Bağımsızlık	0	0	1	3,12	0	0
Bilimsellik	3	12,50	0	0	0	0
Çalışkanlık	1	4,16	0	0	0	0
Dayanışma	0	0	2	6,24	0	0
Duyarlılık	2	8,32	0	0	0	0
Sağlıklı Olmaya Önem Vermek	3	12,50	5	15,62	0	0
Arkadaş Sevgisi	3	12,50	2	6,24	0	0
Okul Sevgisi	0	0	3	9,36	0	0
Kitap Sevgisi	0	0	1	3,12	0	0
Anne Sevgisi	1	4,16	0	0	0	0
Çocuk Sevgisi	1	4,16	1	3,12	0	0
Doğa Sevgisi	4	16,64	5	15,62	0	0
Vatanseverlik	0	0	2	6,24	0	0
Yardımseverlik	1	4,16	4	12,48	0	0
İnsanlık Yararına Çalışma	2	8,32	0	0	0	0
Yaşama Sevinci	3	12,50	0	0	0	0
Geçmişini ve Milli Kültürünü Tanıma	0	0	1	3,12	0	0
TOPLAM	24	100	32	100	0	0

Çizelge 3.3. Birinci sınıf kitaplarındaki değerler

Birinci sınıf öğrenci çalışma kitabında metin bulunmadığı için iletilen değer tespiti yapılamamıştır. Ders kitabındaki metinlerin ilettiği değerlerle öğretmen kılavuz kitabındaki metinlerin ilettiği değerleri yüzdeler oranları bakımından karşılaştırdığımızda en yüksek

yüzdeye sahip olan değerlerin doğa sevgisi olduğunu görüyoruz. En düşük yüzdeye ise ‘bağımsızlık’, ‘kitap sevgisi’, ‘çocuk sevgisi’, ‘geçmişini ve milli kültürünü tanıma’ değerlerinin sahip olduğu dikkat çekmektedir.

Birinci sınıf kitaplarındaki metinlerin iletlediği değerler, frekansları açısından karşılaştırıldığında ise en fazla frekansa sahip değerlerin, birinci sınıf öğretmen kılavuz kitabında ‘aile birliğine önem verme’, ‘sağlıklı olmaya önem vermek’ ve ‘doğa sevgisi’ olduğu görülmektedir.

Birinci sınıf kitaplarının hiçbirinde yer verilmeyen değerler ise şunlardır:

1. Barış, 2. Dürüstlük, 3. Estetik, 4. Misafirperverlik, 5. Özgürlük, 6. Saygı, 7. Öğretmen Sevgisi, 8. Sorumluluk, 9. Temizlik, 10. Toplumsallaşma, 11. Tutumluluk, 12. Alçakgönüllülük, 13. Sanat Sevgisi ve Sanatçıya Saygı

2.2.4. İkinci Sınıf Ders Kitabı

	İkinci Sınıf Ders Kitabı	
	F	%
Aile Birliğine Önem Verme	4	4,70
Bağımsızlık	1	1,17
Barış	2	2,34
Bilimsellik	3	3,51
Çalışkanlık	2	2,34
Dayanışma	1	1,17
Estetik	1	1,17
Misafirperverlik	1	1,17
Özgürlük	1	1,17
Sağlıklı Olmaya Önem Vermek	5	5,85
Arkadaş Sevgisi	11	12,94
Okul Sevgisi	4	4,70
Kitap Sevgisi	3	3,51
Çocuk Sevgisi	4	4,70
Öğretmen Sevgisi	1	1,17
Doğa Sevgisi	8	9,40

Tutumluluk	1	1,17
Temizlik	1	1,17
Vatanseverlik	9	10,58
Yardıms severlik	4	4,70
Toplum kurallarına uyma	11	12,94
İnsanlık Yararına Çalışma	3	3,51
Sanat Sevgisi ve Sanatçıya Saygı	2	2,34
Geçmişini ve Milli Kültürünü Tanıma	2	2,34
TOPLAM	86	100

Çizelge 3.4. İkinci sınıf ders kitabındaki değerler

İkinci sınıf ders kitabındaki metinlerde en fazla “arkadaş sevgisi” ve “toplumsallaşma” değerlerine yer verilmiştir. En az yer verilen değerler ise “bağımsızlık”, “estetik”, “misafirperverlik”, “özgürlük”, “sorumluluk” ve “temizlik” olmuştur.

Bu kitapta yer verilmeyen değerler ise şunlardır:

1. Duyarlılık, 2. Dürüstlük, 3. Saygı, 4. Anne Sevgisi, 5. Sorumluluk, 6. Alçakgönüllülük, 7. Yaşama Sevinci.

2.2.5. İkinci Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı

	İkinci Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı	
	F	%
Aile Birliğine Önem Verme	1	5
Barış	1	5
Bilimsellik	1	5
Çalışkanlık	1	5
Arkadaş Sevgisi	1	5
Okul Sevgisi	2	10
Çocuk Sevgisi	2	10

Doğa Sevgisi	2	10
Sorumluluk	1	5
Vatanseverlik	2	10
Yardıms severlik	2	10
İnsanlık Yararına Çalışma	1	5
Sanat Sevgisi ve Sanatçıya Saygı	2	10
Geçmişini ve Milli Kültürünü Tanıma	1	5
TOPLAM	20	100

Çizelge 3.5. İkinci öğretmen kılavuz kitabındaki değerler

İkinci sınıf öğretmen kılavuz kitabındaki metinlerde en fazla ‘‘okul sevgisi’’, ‘‘çocuk sevgisi’’, ‘‘doğa sevgisi’’ değerleri vardır. Bu kitaptaki metinlerde en az ise ‘‘aile birliğine önem verme’’, ‘‘barış’’, ‘‘bilimsellik’’, ‘‘çalışkanlık’’, ‘‘arkadaş sevgisi’’, ‘‘sorumluluk’’, ‘‘insanlık yararına çalışma’’, ‘‘geçmişini ve milli kültürünü tanıma’’ değerleri vardır.

Bu kitapta hiç yer verilmeyen değerler ise şunlardır:

1. Bağımsızlık, 2. Dayanışma, 3. Duyarlılık, 4. Dürüstlük, 5. Estetik, 6. Misafirperverlik, 7. Özgürlük, 8. Sağlıklı Olmaya Önem Vermek, 9. Saygı, 10. Kitap Sevgisi, 11. Anne Sevgisi, 12. Öğretmen Sevgisi, 13. Temizlik, 14. Toplum Kurallarına Uyma, 15. Tutumluluk, 16. Alçakgönüllülük, 17. Yaşama Sevinci.

2.2.6. İkinci Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabı

	İkinci Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabı	
	F	%
Barış	1	11,11
Dayanışma	1	11,11
Okul Sevgisi	3	33,33
Tutumluluk	1	11,11
Vatanseverlik	2	22,22

Toplum kurallarına uyma	1	11,11
TOPLAM	9	100

Çizelge 3.6. İkinci sınıf öğrenci çalışma kitabındaki değerler

İkinci sınıf öğrenci çalışma kitabındaki metinlerde en çok “okul sevgisi” değer olarak verilirken, en az ise “barış”, “dayanışma”, “tutumluluk”, “toplum kurallarına uyma” değer olarak verilmiştir.

Bu kitapta yer verilmeyen değerler şunlardır:

1. Aile Birliğine Önem Verme, 2. Bağımsızlık, 3. Bilimsellik, 4.Çalışkanlık, 5. Duyarlılık, 6. Dürüstlük, 7. Estetik, 8. Misafirperverlik, 9. Özgürlük, 10. Sağlıklı Olmaya Önem Verme, 11. Saygı, 12. Arkadaş Sevgisi, 13. Kitap Sevgisi, 14. Anne Sevgisi, 15. Çocuk Sevgisi, 16. Doğa Sevgisi, 17. Öğretmen Sevgisi, 18. Sorumluluk, 19. Temizlik, 20. Yardımseverlik, 21. Alçakgönüllülük, 22. İnsanlık Yararına Çalışma, 23. Yaşama Sevinci, 24. Sanat Sevgisi ve Sanatçıya Saygı, 25. Geçmişini ve Milli Kültürünü Tanıma

2.2.7. İkinci Sınıf Kitapları

	İkinci Sınıf Ders Kitabı		İkinci Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı		İkinci Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabı	
	F	%	F	%	F	%
Aile Birliğine Önem Verme	4	4,70	1	5	0	0
Bağımsızlık	1	1,17	0	0	0	0
Barış	2	2,34	1	5	1	11,11
Bilimsellik	3	3,51	1	5	0	0
Çalışkanlık	2	2,34	1	5	0	0
Dayanışma	1	1,17	0	0	1	11,11
Estetik	1	1,17	0	0	0	0
Misafirperverlik	1	1,17	0	0	0	0
Özgürlük	1	1,17	0	0	0	0
Sağlıklı Olmaya Önem Vermek	5	5,85	0	0	0	0

Arkadaş Sevgisi	11	12,94	1	5	0	0
Okul Sevgisi	4	4,70	2	10	3	33,33
Kitap Sevgisi	3	3,51	0	0	0	0
Çocuk Sevgisi	4	4,70	2	10	0	0
Öğretmen Sevgisi	1	1,17	0	0	0	0
Doğa Sevgisi	8	9,40	2	10	0	0
Sorumluluk	0	0	1	5	0	0
Tutumluluk	1	1,17	0	0	1	11,11
Temizlik	1	1,17	0	0	0	0
Vatanseverlik	9	10,58	2	10	2	22,22
Yardımseverlik	4	4,70	2	10	0	0
Toplum Kurallarına Uyma	11	12,94	0	0	1	11,11
İnsanlık Yararına Çalışma	3	3,51	1	5	0	0
Sanat Sevgisi ve Sanatçıya Saygı	2	2,34	2	10	0	0
Geçmişini ve Milli Kültürünü Tanıma	2	2,34	1	5	0	0
TOPLAM	85	100	20	100	9	100

Çizelge 3.7. İkinci sınıf kitaplarındaki değerler

İkinci sınıf kitaplarındaki metinlerin iletmiş olduğu değerleri karşılaştırdığımızda en fazla yüzdeye sahip olan değer çalışma kitabında % 33,33 ile "okul sevgisi" olduğunu görmekteyiz. En az yüzdeye sahip olan değerler ise ders kitabında % 1,17 ile "bağımsızlık", "estetik", "misafirperverlik", "özgürlük", "tutumluluk", "temizlik"tir.

İkinci sınıf kitaplarındaki metinlerin iletmiş olduğu değerler, frekansları açısından karşılaştırıldığında, en fazla frekansa sahip değerlerin "arkadaş sevgisi" ve "toplum kurallarına uyma" olduğu görülmektedir.

İkinci sınıf ders kitaplarının hiçbirinde yer verilmeyen değerler şunlardır:

1. Duyarlılık, 2. Dürüstlük, 3. Saygı, 4. Anne Sevgisi, 5. Alçakgönüllülük, 6. Yaşama Sevinci.

2.2.8. Üçüncü Sınıf Ders Kitabı

	Üçüncü Sınıf Ders Kitabı	
	F	%
Aile Birliğine Önem Verme	7	14,28
Bağımsızlık	1	2,04
Bilimsellik	1	2,04
Çalışkanlık	2	4,08
Dayanışma	4	8,16
Sağlıklı Olmaya Önem Vermek	3	6,12
Arkadaş Sevgisi	2	4,08
Okul Sevgisi	2	4,08
Kitap Sevgisi	2	4,08
Anne Sevgisi	1	2,04
Doğa Sevgisi	11	22,44
Sorumluluk	3	6,12
Tutumluluk	1	2,04
Vatanseverlik	3	6,12
Yardımseverlik	2	4,08
Toplum Kurallarına Uyma	4	8,16
Geçmişini ve Milli Kültürünü Tanıma	1	2,04
TOPLAM	50	100

Çizelge 3.8. Üçüncü sınıf ders kitabındaki değerler

Üçüncü sınıf ders kitabındaki metinlerin iletildiği değerlerde en fazla iletilen değer olarak “doğa sevgisi” görülmektedir. En az iletilen değer olarak ise “bağımsızlık”, “bilimsellik”, “anne sevgisi”, “geçmişini ve milli kültürünü tanıma”, “tutumluluk” görülmektedir.

Bu kitapta yer verilmeyen değerler ise şunlardır:

1. Duyarlılık, 2. Dürüstlük, 3. Estetik, 4. Misafirperverlik, 5. Özgürlük, 6. Saygı, 7. Barış, 8. Çocuk Sevgisi, 9. Öğretmen Sevgisi, 10. Temizlik, 11. Alçakgönüllülük, 12. İnsanlık Yararına Çalışma, 13. Yaşama Sevinci, 14. Sanat Sevgisi ve Sanatçıya Saygı

2.2.9. Üçüncü Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı

	Üçüncü Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı	
	F	%
Bağımsızlık	1	3,44
Çalışkanlık	3	10,34
Dayanışma	1	3,44
Sağlıklı Olmaya Önem Vermek	3	10,34
Kitap Sevgisi	1	3,44
Çocuk Sevgisi	1	3,44
Doğa Sevgisi	3	10,34
Temizlik	1	3,44
Vatanseverlik	8	27,58
Yardıms severlik	2	6,88
Toplum Kurallarına Uyma	1	3,44
Yaşama Sevinci	1	3,44
Sanat Sevgisi ve Sanatçıya Saygı	2	6,88
Geçmişini ve Milli Kültürünü Tanıma	1	3,44
TOPLAM	29	100

Çizelge 3.9. Üçüncü sınıf öğretmen kılavuz kitabındaki değerler

Üçüncü sınıf öğretmen kılavuz kitabındaki metinlerin iletmiş olduğu değerleri incelediğimizde

En fazla ‘‘vatanseverlik’’, en az ise ‘‘bağımsızlık’’, ‘‘dayanışma’’, ‘‘kitap sevgisi’’, ‘‘çocuk sevgisi’’, ‘‘temizlik’’, ‘‘toplum kurallarına uyma’’, ‘‘yaşama sevinci’’, ‘‘geçmişini ve kültürünü tanıma’’ olduğunu görüyoruz.

Bu kitapta yer verilmeyen değerler ise şunlardır:

1. Aile Birliğine Önem Verme, 2. . Bilimsellik, 3. Duyarlılık, 4. Dürüstlük, 5. Estetik, 6. Misafirperverlik, 7. Özgürlük, 8. Saygı, 9. Arkadaş Sevgisi, 10. Anne Sevgisi, 11. Öğretmen Sevgisi, 12. Sorumluluk, 13 Alçakgönüllülük, 14. İnsanlık Yararına Çalışma, 15. Barış, 16. Okul Sevgisi, 17. Tutumluluk,

2.2.10. Üçüncü Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabı

	Üçüncü Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabı	
	F	%
Aile Birliğine Önem Verme	1	12,50
Sağlıklı Olmaya Önem Vermek	1	12,50
Okul Sevgisi	2	25
Vatanseverlik	2	25
Tutumluluk	1	12,50
Sanat Sevgisi ve Sanatçıya Saygı	1	12,50
TOPLAM	8	100

Çizelge 3.10. Üçüncü sınıf öğrenci çalışma kitabındaki değerler

Üçüncü sınıf öğrenci çalışma kitabındaki metinlerde ‘‘okul sevgisi’’ ve ‘‘vatanseverlik’’ ikişer kez; ‘‘aile birliğine önem verme’’, ‘‘sağlıklı olmaya önem verme’’, ‘‘tutumluluk’’, ‘‘sanat ve sanatçıya saygı’’ değerleri birer kez iletilmiştir.

Bu kitapta yer verilmeyen değerler ise şunlardır:

1. Bağımsızlık, 2. Bilimsellik, 3.Çalışkanlık, 4. Duyarlılık, 5. Dürüstlük, 6. Estetik, 7. Misafirperverlik, 8. Özgürlük, 9. Saygı, 10. Arkadaş Sevgisi, 11. Kitap Sevgisi, 12. Anne

Sevgisi, 13. Çocuk Sevgisi, 14. Doğa Sevgisi, 15. Öğretmen Sevgisi, 16. Sorumluluk, 17. Temizlik, 18. Yardımseverlik, 19. Alçakgönüllülük, 20. İnsanlık Yararına Çalışma, 21. Yaşama Sevinci, 22. Geçmişini ve Milli Kültürünü Tanıma. 24. Barış, 25. Dayanışma, 26. Toplum Kurallarına Uyma

2.2.11. Üçüncü Sınıf Kitapları

	Üçüncü Sınıf Ders Kitabı		Üçüncü Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı		Üçüncü Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabı	
	F	%	F	%	F	%
Aile Birliğine Önem Verme	7	14,28	0	0	1	12,50
Bağımsızlık	1	2,04	1	3,44	0	0
Bilimsellik	1	2,04	0	0	0	0
Çalışkanlık	2	4,08	3	10,34	0	0
Dayanışma	4	8,16	1	3,44	0	0
Sağlıklı Olmaya Önem Vermek	3	6,12	3	10,34	1	12,50
Arkadaş Sevgisi	2	4,08	0	0	0	0
Okul Sevgisi	2	4,08	0	0	2	25
Kitap Sevgisi	2	4,08	1	3,44	0	0
Anne Sevgisi	1	2,04	0	0	0	0
Çocuk Sevgisi	0	0	1	3,44	0	0
Doğa Sevgisi	11	22,44	3	10,34	0	0
Sorumluluk	3	6,12	0	0	0	0
Temizlik	0	0	1	3,44	0	0
Vatanseverlik	3	6,12	8	27,58	2	25
Yardımseverlik	2	4,08	2	6,88	0	0
Toplum Kurallarına Uyma	4	8,16	1	3,44	0	0
Tutumluluk	1	2,04	0	0	1	12,50
Yaşama Sevinci	0	0	1	3,44	0	0

Sanat Sevgisi ve Sanatçıya Saygı	0	0	2	6,88	1	12,50
Geçmişini ve Milli Kültürünü Tanıma	1	2,04	1	3,44	0	0
TOPLAM	50	100	29	100	8	100

Çizelge 3.11. Üçüncü sınıf kitaplarındaki değerler

Üçüncü sınıf kitaplarındaki metinlerin iletmiş olduğu değerler yüzdelik oranları açısından karşılaştırmalı olarak incelendiğinde, en fazla yüzdeye sahip olan değerler ders kitabındaki “doğa sevgisi” olduğu görülmektedir. En az yüzdeye sahip değerler ise “bağımsızlık”, “bilimsellik”, “tutumluluk”, “geçmişini ve kültürünü tanıma” olduğu görülmektedir.

Değerler, frekans sayıları açısından karşılaştırıldığında ise en çok yer verilen değerler ders kitabındaki “doğa sevgisi” olduğu görülmektedir.

Bu kitaplarda yer verilmeyen değerler ise şunlardır:

1. Duyarlılık, 2. Dürüstlük, 3. Estetik, 4. Misafirperverlik, 5. Özgürlük, 6. Saygı, 7. Öğretmen Sevgisi, 8. Alçakgönüllülük, 9. İnsanlık Yararına Çalışma, 10. Barış.

2.2.12. Dördüncü Sınıf Ders Kitabı

	Dördüncü Sınıf Ders Kitabı	
	F	%
Bağımsızlık	1	1,69
Barış	2	3,38
Bilimsellik	3	5,08
Çalışkanlık	2	3,38
Dayanışma	3	5,08
Duyarlılık	5	8,47
Sağlıklı Olmaya Önem Vermek	2	3,38
Saygı	1	1,69
Arkadaş Sevgisi	3	5,08
Doğa Sevgisi	8	13,55
Öğretmen Sevgisi	1	1,69
Vatanseverlik	4	6,76

Yardıms severlik	2	3,38
Alçakgönüllülük	1	1,69
İnsanlık Yararına Çalışma	7	11,86
Yaşama Sevinci	2	3,38
Sanat Sevgisi ve Sanatçıya Saygı	5	8,47
Geçmişini ve Milli Kültürünü Tanıma	7	13,84
TOPLAM	59	100

Çizelge 3.12. Dördüncü sınıf ders kitabındaki değerler

Dördüncü sınıf ders kitabında en fazla yer verilen değer ‘‘insanlık yararına çalışma’’ olurken en az yer verilen değerler ise ‘‘bağımsızlık’’, ‘‘saygı’’ ve ‘‘alçakgönüllülük’’ olmuştur.

Bu kitapta yer verilmeyen değerler ise şunlardır:

1. Aile Birliğine Önem Verme,
2. Dürüstlük,
3. Estetik,
4. Misafirperverlik,
5. Özgürlük,
6. Kitap Sevgisi,
7. Anne Sevgisi,
8. Çocuk Sevgisi,
9. Sorumluluk,
10. Temizlik,
11. Okul Sevgisi,
12. Tutumluluk,
13. Toplum Kurallarına Uyma

2.2.13. Dördüncü Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı

	Dördüncü Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı	
	F	%
Dayanışma	1	14,28
Duyarlılık	1	14,28
Doğa Sevgisi	1	14,28
Vatanseverlik	2	28,56
Toplum Kurallarına Uyma	1	14,28
İnsanlık Yararına Çalışma	1	14,28
TOPLAM	7	100

Çizelge 3.13. Dördüncü sınıf öğretmen kılavuz kitabındaki değerler

Dördüncü öğretmen kılavuz kitabında en çok yer verilen değer ‘‘vatanseverlik’’ iken en az yer verilen değerler ‘‘dayanışma’’, ‘‘duyarlılık’’, ‘‘doğa sevgisi’’, ‘‘vatanseverlik’’, ‘‘toplumsallaşma’’ ve ‘‘insanlık yararına çalışma’’ olmuştur.

Bu kitapta yer verilmeyen değerler ise şunlardır:

1. Aile Birliğine Önem Verme, 2. Bağımsızlık, 3. Bilimsellik, 4.Çalışkanlık, 6. Dürüstlük, 7. Estetik, 8. Misafirperverlik, 9. Özgürlük, 10. Sağlıklı Olmaya Önem Verme, 11. Saygı, 12. Arkadaş Sevgisi, 13. Kitap Sevgisi, 14. Anne Sevgisi, 15. Çocuk Sevgisi, 16. Öğretmen Sevgisi, 17. Sorumluluk, 18. Temizlik, 19. Yardımseverlik, 20. Alçakgönüllülük, 21.Yaşama Sevinci, 22. Sanat Sevgisi ve Sanatçıya Saygı, 23. Geçmişini ve Milli Kültürünü Tanıma. 24. Barış, 25. Okul Sevgisi, 26. Tutumluluk.

2.2.14. Dördüncü Sınıf Kitapları

	Dördüncü Sınıf Ders Kitabı		Dördüncü Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı		Dördüncü Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabı	
	F	%	F	%	F	%
Bağımsızlık	1	1,69	0	0	0	0
Barış	2	3,38	0	0	0	0
Bilimsellik	3	5,08	0	0	0	0
Çalışkanlık	2	3,38	0	0	0	0
Dayanışma	3	5,08	1	14,28	0	0
Duyarlılık	5	8,47	1	14,28	0	0
Sağlıklı Olmaya Önem Vermek	2	3,38	0	0	0	0
Saygı	1	1,69	0	0	0	0
Arkadaş Sevgisi	3	5,08	0	0	0	0
Doğa Sevgisi	8	13,55	1	14,28	0	0
Öğretmen Sevgisi	1	1,69	0	0	0	0

Vatanseverlik	4	6,76	2	28,56	0	0
Yardımseverlik	2	3,38	0	0	0	0
Toplum Kurallarına Uyma	0	0	1	14,28	0	0
Alçakgönüllülük	1	1,69	0	0	0	0
İnsanlık Yararına Çalışma	7	11,86	1	14,28	0	0
Yaşama Sevinci	2	3,38	0	0	0	0
Sanat Sevgisi ve Sanatçıya Saygı	5	8,47	0	0	0	0
Geçmişini ve Kültürünü Tanıma	7	11,86	0	0	0	0
TOPLAM	59	100	7	100	0	0

Çizelge 3.14. dördüncü sınıf kitaplarındaki değerler

Dördüncü sınıf kitaplarındaki metinlerin iletlediği değerler yüzdeler oranları açısından karşılaştırmalı olarak incelendiğinde, en fazla yüzdeye sahip olan değer öğretmen kılavuz kitabındaki “vatanseverlik” değerinin olduğu görülmektedir. En az yüzdeye sahip değerler ise ders kitabındaki “bağımsızlık”, “saygı”, “öğretmen sevgisi” ve “alçakgönüllülük” tür.

Bu kitaplardaki metinlerin iletlediği değerler frekansları açısından incelendiğinde, en yüksek frekansa sahip olan değer ders kitabındaki “doğa sevgisi” olduğu görülmektedir.

Bu kitaplarda yer verilmeyen değerler ise şunlardır:

1. Aile Birliğine Önem Verme,
2. Dürüstlük,
3. Estetik,
4. Misafirperverlik,
5. Özgürlük,
6. Kitap Sevgisi,
7. Anne Sevgisi,
8. Çocuk Sevgisi,
9. Sorumluluk,
10. Temizlik,
11. Okul Sevgisi,
12. Tutumluluk

2.2.15. Beşinci Sınıf Ders Kitabı

	Beşinci Sınıf Ders Kitabı	
	F	%
Aile Birliğine Önem Verme	1	1,66
Barış	5	8,33
Bilimsellik	1	1,66
Çalışkanlık	6	10

Dayanışma	3	5
Dürüstlük	1	1,66
Sağlıklı Olmaya Önem Vermek	3	5
Arkadaş Sevgisi	3	5
Okul Sevgisi	1	1,66
Kitap Sevgisi	2	3,33
Çocuk Sevgisi	1	1,66
Öğretmen Sevgisi	1	1,66
Doğa Sevgisi	5	8,33
Sorumluluk	1	1,66
Temizlik	1	1,66
Vatanseverlik	4	6,66
Yardımseverlik	3	5
Toplum Kurallarına Uyma	1	1,66
İnsanlık Yararına Çalışma	3	5
Yaşama Sevinci	6	10
Sanat Sevgisi ve Sanatçıya Saygı	1	1,66
Geçmişini ve Milli Kültürünü Tanıma	8	13,33
TOPLAM	61	100

Çizelge 3.15. Beşinci sınıf ders kitabındaki değerler

Beşinci sınıf ders kitabındaki metinlerde en fazla yer verilen değer “geçmişini ve milli kültürünü tanıma” iken, en az yer verilen değerler “aile birliğine önem verme”, “bilimsellik”, “dürüstlük”, “okul sevgisi”, “çocuk sevgisi”, “öğretmen sevgisi”, “sorumluluk”, “temizlik”, “toplum kurallarına uyma” ve “sanat sevgisi ve sanatçıya saygı” olmuştur.

Bu kitaptaki metinlerde yer verilmeyen değerler ise şunlardır:

1. Bağımsızlık,
2. Estetik,
3. Misafirperverlik,
4. Özgürlük,
5. Saygı,
6. Anne Sevgisi,
7. Alçakgönüllülük,
8. Dayanışma,
9. Tutumluluk.

2.2.16. Beşinci Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı

	Beşinci Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı	
	F	%
Aile Birliğine Önem Verme	2	12,50
Dayanışma	1	6,25
Sağlıklı Olmaya Önem Vermek	1	6,25
Kitap Sevgisi	1	6,25
Doğa Sevgisi	2	12,50
Yardımseverlik	2	12,50
Alçakgönüllülük	1	6,25
İnsanlık Yararına Çalışma	1	6,25
Yaşama Sevinci	2	12,50
Sanat Sevgisi ve Sanatçıya Saygı	2	12,50
Geçmişini ve Milli Kültürünü Tanıma	1	6,25
TOPLAM	16	100

Çizelge 3.16. Beşinci sınıf öğretmen kılavuz kitabındaki değerler

Beşinci sınıf öğretmen kılavuz kitabındaki metinlerde en fazla yer verilen değerler ‘‘aile birliğine önem verme’’, ‘‘doğa sevgisi’’, ‘‘yardımseverlik’’, ‘‘yaşama sevinci’’ ve ‘‘sanat sevgisi ve sanatçıya saygı’’dır. En az yer verilen değerler ise ‘‘dayanışma’’, ‘‘sağlıklı olmaya önem vermek’’, ‘‘kitap sevgisi’’, ‘‘alçakgönüllülük’’, ‘‘insanlık yararına çalışma’’ ve ‘‘geçmişini ve milli kültürünü tanıma’’ olduğu görülmektedir.

Bu kitaptaki metinlerde yer verilmeyen değerler ise şunlardır:

1. Bağımsızlık, 2. Bilimsellik, 3.Çalışkanlık, 4. Duyarlılık, 5. Dürüstlük, 6. Estetik, 7. Misafirperverlik, 8. Özgürlük, 9. Saygı, 10. Arkadaş Sevgisi, 11. Anne Sevgisi, 12. Çocuk Sevgisi, 13. Öğretmen Sevgisi, 14. Sorumluluk, 15. Temizlik 16. Barış, 17. Okul Sevgisi, 18. Tutumluluk, 19. Vatanseverlik, 20. Toplum Kurallarına Uyma

2.2.17. Beşinci Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabı

	Beşinci Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabı	
	F	%
Çalışkanlık	1	14,28
Dayanışma	1	14,28
Doğa Sevgisi	2	28,56
Yardımsverlik	1	14,28
Alçakgönüllülük	1	14,28
Yaşama Sevinci	1	14,28
TOPLAM	7	100

Çizelge 3.17. Beşinci sınıf öğrenci çalışma kitabındaki değerler

Beşinci sınıf öğrenci çalışma kitabında en fazla yer verilen değer “doğa sevgisi” olurken, en az yer verilen değerler “çalışkanlık”, “dayanışma”, “yardımsverlik”, “alçakgönüllülük” ve “yaşama sevinci”dir.

Bu kitaptaki metinlerde yer verilmeyen değerler ise şunlardır:

1. Aile Birliğine Önem Verme, 2. Bağımsızlık, 3. Bilimsellik, 4. Duyarlılık, 5. Dürüstlük, 6. Estetik, 7. Misafirperverlik, 8. Özgürlük, 9. Sağlıklı Olmaya Önem Verme, 10. Saygı, 11. Arkadaş Sevgisi, 12. Kitap Sevgisi, 13. Anne Sevgisi, 14. Çocuk Sevgisi, 15. Öğretmen Sevgisi, 16. Sorumluluk, 17. Temizlik, 18. İnsanlık Yararına Çalışma, 19. Sanata ve Sanatçıya Saygı, 20. Geçmişini ve Milli Kültürünü Tanıma. 21. Barış, 22. Okul Sevgisi, 23. Tutumluluk, 24. Vatanseverlik, 25. Toplum Kurallarına Uyma

2.2.18. Beşinci Sınıf Kitapları

	Beşinci Sınıf Ders Kitabı		Beşinci Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı		Beşinci Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabı	
	F	%	F	%	F	%
Aile Birliğine Önem Verme	1	1,66	2	12,50	0	0
Barış	5	8,33	0	0	0	0
Bilimsellik	1	1,66	0	0	0	0
Çalışkanlık	6	10	0	0	1	14,28
Dayanışma	3	5	1	6,25	1	14,28
Dürüstlük	1	1,66	0	0	0	0
Sağlıklı Olmaya Önem Vermek	3	5	1	6,25	0	0
Arkadaş Sevgisi	3	5	0	0	0	0
Okul Sevgisi	1	1,66	0	0	0	0
Kitap Sevgisi	2	3,33	1	6,25	0	0
Çocuk Sevgisi	1	1,66	0	0	0	0
Öğretmen Sevgisi	1	1,66	0	0	0	0
Doğa Sevgisi	5	8,33	2	12,50	2	28,56
Sorumluluk	1	1,66	0	0	0	0
Temizlik	1	1,66	0	0	0	0
Vatanseverlik	4	6,66	0	0	0	0
Yardımseverlik	3	5	2	12,50	1	14,28
Toplum Kurallarına Uyma	1	1,66	0	0	0	0
Alçakgönüllülük	0	0	1	6,25	1	14,28
İnsanlık Yararına Çalışma	3	5	1	6,25	0	0
Yaşama Sevinci	6	10	2	12,50	1	14,28
Sanat Sevgisi ve Sanatçıya Saygı	1	1,66	2	12,50	0	0
Geçmişini ve Milli Kültürünü Tanıma	8	13,33	1	6,25	0	0
TOPLAM	61	100	16	100	7	100

Çizelge 3.18. Beşinci sınıf kitaplarındaki değerler

Beşinci sınıf kitaplarındaki metinlerin iletildiği değerler yüzdelik oranları açısından karşılaştırmalı olarak incelendiğinde, en fazla yüzdeye sahip olan değer öğrenci çalışma kitabında iletilen “doğa sevgisi”, en az yüzdeye sahip olan değerlerin ise “aile birliğine önem verme”, “bilimsellik”, “dürüstlük”, “okul sevgisi”, “çocuk sevgisi”, “öğretmen sevgisi”, “sorumluluk”, “temizlik”, “toplumsallaşma” ve “sanat sevgisi ve sanatçıya saygı”dır.

Bu kitaplardaki metinlerin iletildiği değerler frekansları açısından incelendiğinde, en yüksek frekansa sahip olan değerler “geçmişini ve milli kültürünü tanıma” olduğu görülmektedir.

Beşinci sınıf kitaplarındaki metinlerde yer verilmeyen değerler ise şunlardır:

1. Bağımsızlık, 2. Duyarlılık, 3. Estetik, 4. Misafirperverlik, 5. Özgürlük, 6. Saygı, 7. Anne Sevgisi, 8. Tutumluluk,

2.3. Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İlettiği Değerler Üzerine Genel Bir Değerlendirme

İncelenen kitaplardaki metinlerin iletildiği değerlerin sayısı ve bunların kitaplara dağılımı aşağıdaki tabloda ifade edilmeye çalışılmıştır. İncelenen 15 Türkçe kitabındaki toplam 270 metinde 405 değer iletildiği tespit edilmiştir.

Bu değerlerin bir kısmı, metinlerde doğrudan iletilirken bir kısmı dolaylı olarak iletilmiştir.

Aşağıdaki tabloda da görüleceği gibi bu değerlerin kitaplardaki dağılımında farklılıklar vardır. İçerdiği metinlerde en fazla değer ileten kitap ikinci sınıf ders kitabı iken en az değer ileten kitap ise dördüncü sınıf öğretmen kılavuz kitabı ve beşinci sınıf öğrenci çalışma kitabıdır. Birinci sınıf öğrenci çalışma kitabı ve dördüncü sınıf öğrenci çalışma kitabında metin olmadığı için iletilen değer tespit edilememiştir.

En fazla değer ileten kitabın ikinci sınıf ders kitabı olmasının sebebi en fazla metnin de bu kitapta olmasıdır. Tablodan da anlaşılacağı gibi kitaplardaki metin sayılarında -dördüncü sınıf ve beşinci sınıf hariç- bir tutarlılık yoktur. İkinci sınıf ders kitabında toplam 51 metin yer alırken birinci sınıf ders kitabında 21 metin yer almaktadır. Kitaplarda yer alan metin sayılarındaki bu fark doğal olarak metinlerin iletildiği değer sayılarına da yansımaktadır.

Kitaplardaki metinlerin iletlediği değerler, yzde oranları ağısından karşılaştırıldığında ise en yzsek yzdeye beşinci sınıf oğretmen kılavuz kitabının en dűřyk yzdeye sahip kitabın dördüncü sınıf ders kitabının olduğu görülmektedir.

	1A	1B	1C	2A	2B	2C	3A	3B	3C	4A	4B	4C	5A	5B	5C	Top
Aile Birliğine Önem Verme	0	5	0	4	1	0	7	0	1	0	0	0	1	2	0	21
Barış	0	0	0	2	1	1	0	0	0	2	0	0	5	0	0	11
Bilimsellik	3	0	0	3	1	0	1	0	0	3	0	0	1	0	0	12
Çalışkanlık	1	0	0	2	1	1	2	3	0	2	0	0	6	0	1	19
Dayanışma	0	2	0	1	0	0	4	1	0	3	1	0	3	1	1	17
Dürüştlük	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Sağlıklı Olmaya Önem Vermek	3	5	0	5	0	0	3	3	1	2	0	0	3	1	0	26
Arkadaş Sevgisi	3	2	0	11	1	3	2	0	0	3	0	0	3	0	0	28
Okul Sevgisi	0	3	0	4	2	0	2	0	2	0	0	0	1	0	0	14
Kitap Sevgisi	0	1	0	3	0	0	2	1	0	0	0	0	2	1	0	10
Çocuk Sevgisi	1	1	0	4	2	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	10
Öğretmen Sevgisi	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	3
Doğa Sevgisi	4	5	0	8	2	0	11	3	0	8	1	0	5	2	2	51
Sorumluluk	0	0	0	0	1	0	3	0	0	0	0	0	1	0	0	5
Temizlik	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	3
Vatanseverlik	0	2	0	9	2	2	3	8	2	4	2	0	4	0	0	38
Yardımsverlik	1	4	0	4	2	0	2	2	0	2	0	0	3	2	1	23
Toplum Kurallarına Uyma	0	0	0	11	0	1	4	1	0	0	1	0	1	0	0	19
İnsanlık Yararına Çalışma	2	0	0	3	1	0	0	0	0	7	1	0	3	1	0	18
Yaşama	3	0	0	0	0	0	0	1	0	2	0	0	6	2	1	15

Sevinci																
Sanat sevgisi ve Sanatçıya Saygı	0	0	0	2	2	0	0	2	1	5	0	0	1	2		15
Geçmişini ve Kültürünü Tanıma	0	1	0	2	1	0	1	1	0	7	0	0	8	1	0	22
Bağımsızlık	0	1	0	1	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	5
Estetik	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Misafirperverlik	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Özgürlük	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Saygı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Anne Sevgisi	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2
Alçakgönüllülük	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	3
Duyarlılık	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	1	0	0	0	0	6
Tutumluluk	0	0	0	1	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	4
Kitaplardaki metinlerde iletilen değer sayısı	22	32	0	85	20	9	50	29	8	59	7	0	61	16	7	405
Kitaplardaki metin sayısı	21	19	0	51	14	7	32	22	6	39	7	0	39	9	4	270
Değerlerin yüzde oranı	1,04	1,68	0	1,66	1,42	1,28	1,56	1,31	1,33	1,51	1	0	1,56	1,77	1,75	

Çizelge 3.19. Bütün kitaplardaki toplam değerler

Aşağıdaki tabloda ise değerler, sınıflar arasında karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Tabloda da görüleceği gibi en fazla değer ikinci sınıf kitaplarında iletilmiştir. Bunun sebebi ise en fazla metnin ikinci sınıf kitaplarında olmasıdır. En az değer ise birinci sınıf kitaplarında iletilmiştir. Bu da birinci sınıf kitaplarında en az sayıda metne yer verilmesinden kaynaklanmaktadır.

Yüzde oranları açısından incelendiğinde ise en fazla yüzdeye sahip beşinci sınıf kitaplarıken en az yüzdeye sahip birinci sınıf kitaplarıdır.

Değerlerin sayılarını karşılaştırmalı olarak incelendiğinde en fazla iletilen değer doğa sevgisiyken, en az iletilen değerler dürüstlük, estetik, misafirperverlik, özgürlük ve saygıdır. Türk milletinin en çok önem verdiği bu değerlerin Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde neredeyse hiç denecek kadar az sayıda -biri- kez- iletilmesi acilen düzeltilmesi gereken bir konudur.

	1. sınıf kitapları	2.sınıf kitapları	3.sınıf kitapları	4.sınıf kitapları	5.sınıf kitapları	Toplam
Aile Birliğine Önem Verme	5	5	8	0	3	21
Barış	0	4	0	2	5	11
Bilimsellik	3	4	1	3	1	12
Çalışkanlık	1	4	5	2	7	19
Dayanışma	2	1	5	4	5	17
Dürüstlük		0	0	0	1	1
Sağlıklı Olmaya Önem Vermek	8	5	7	2	4	26
Arkadaş Sevgisi	5	15	2	3	3	28
Okul Sevgisi	3	6	4	0	1	14
Kitap Sevgisi	1	3	3	0	3	10
Çocuk Sevgisi	2	6	1	0	1	10
Öğretmen Sevgisi	0	1	0	1	1	3
Doğa Sevgisi	9	10	14	9	9	51
Sorumluluk	0	1	3	0	1	5
Temizlik	0	1	1	0	1	3
Vatanseverlik	2	13	13	6	4	38
Yardımselverlik	5	6	4	2	6	23
Toplum Kurallarına Uyma	0	12	5	1	1	19
İnsanlık Yararına Çalışma	2	4	0	8	4	18
Yaşama Sevinci	3	0	1	2	9	15
Sanat Sevgisi ve Sanatçıya Saygı	0	4	3	5	3	15
Geçmişini ve Milli Kültürünü Tanıma	1	3	2	7	9	22

Bağımsızlık	1	1	2	1	0	5
Estetik	0	1	0	0	0	1
Misafirperverlik	0	1	0	0	0	1
Özgürlük	0	1	0	0	0	1
Saygı	0	0	0	1	0	1
Anne Sevgisi	1	0	1	0	0	2
Alçakgönüllülük	0	0	0	1	2	3
Duyarlılık	0	0	0	6	0	6
Tutumluluk	0	2	2	0	0	4
Kitaplardaki metinlerde iletilen değer sayısı	54	114	87	66	84	405
Kitaplardaki metin sayısı	40	72	60	46	52	270
Değerlerin yüzde oranı	1,35	1,58	1,45	1,43	1,61	

Çizelge 3.20 Bütün kitaplardaki toplam değerlerin sınıflara dağılımı

SONUÇ VE ÖNERİLER

Dünyada özellikle iletişim ve ulaştırma sektörlerinde yaşanan hızlı teknolojik gelişmelerin de etkisiyle, insanların coğrafi olarak birbirlerinden çok uzakta olsalar bile birbirlerinden etkilenmeleri, bilgi alışverişinde bulunmaları kolaylaşmıştır. Kağıt üzerinde sınırları kalın kırmızı çizgilerle belirlenmiş devletlerin her birinin kendine özgü milli değerleri olmasına rağmen bu bilgi alışverişinin doğal sonucu olarak milli değerlerde değişimler yaşanmaya başlamıştır.

Ancak unutulmamalıdır ki milli değerlerine sahip çıkan toplumlar, milli birlik ve beraberlik içersinde tarih sahnesindeki devamlılıklarını sağlayabileceklerdir. Bu yüzden Türkçe öğretiminin genel amaçları içersinde “milli, manevi, ahlaki, tarihi, kültürel, sosyal, estetik ve sanatsal değerlere önem vermelerini sağlamak; milli duygu ve düşüncelerini güçlendirmek” amacı da vardır.

Bu amacı kazandırabilecek en etkili araç Türkçe ders kitaplarındaki metinlerdir. Bu metinlerin iletlediği değerleri çocuklar gelişimsel özellikleri nedeniyle benimseyerek, hayatları boyunca kimliklerinin bir parçası yapacaklardır. Bu metinler aracılığıyla iletilen değerler ölçüsünde vatanına ve milletine bağlılığı artacak ya da azalacaktır. Yine bu metinlerden öğrendiği değerler sayesinde küreselleşme rüzgarının etkilerinden kendisini koruyabilecektir.

Bu çalışma Türkiye’de ilköğretim birinci kademedeki okutulan Türkçe ders kitaplarının iletlediği değerleri incelemek amacıyla yapılmıştır. İncelemenin sonucuna göre bu konuya, ders kitaplarını hazırlayanlar tarafından gereken önemin ve duyarlılığın gösterilmediği tespit edilmiştir.

Metinler seçilirken sadece zorunlu ve seçmeli temalara uygun metinlerin seçildiği, metinlerin iletlediği değerlerin hiç önemsenmediği görülmüştür. Bağımsızlık, dürüstlük, misafirperverlik gibi Türk milletinin karakteristik özelliklerinden olan değerlere metinlerde çok az sayıda yer verildiği, değerlerin sınıflara dağılımında büyük farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Değerlerin kitaplara dağılımı incelendiğinde kitaplar arasında büyük bir dengesizlik olduğu görülmektedir. Örneğin, “arkadaş sevgisi”ne bir değer olarak ikinci sınıf ders kitabında 11 kez yer verilirken, diğer sınıf kitaplarında 2 ya da 3 kez yer verilmiştir. Aynı şekilde, “insanlık yararına çalışma”ya bir değer olarak dördüncü sınıf ders kitabında 7 kez yer verilirken, üçüncü sınıf kitabında hiç yer verilmemiştir. Bu durum kitaplardaki seçmeli temaların farklılığından kaynaklanmaktadır.

İncelenen kitaplardaki metinlerde en az yer verilen değerler, “dürüstlük”, “estetik”, “misafirperverlik”, “özgürlük” ve “saygı”dır. Bu değerlere yalnızca birer metinde yer verilmiştir. En fazla yer verilen değer ise “doğa sevgisi”dir.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi metinlerin iletlediği değerler çocuğun hayat boyu taşıyacağı kimliğinin bir parçası olacak, hayat felsefesini oluşturacaktır. Bu yaşta ki çocuğa ne verirseniz onu alacaktır. Bu yüzden metin seçiminde içerik konusu önem kazanmaktadır. Fakat Türkiye’de okutulan ders kitaplarındaki metinlerin iletlediği değerler konusundaki bilimsel çalışmalar yeterli sayıda değildir.

Öncelikle yapılması gereken; Türkçe ders kitaplarında zorunlu ve seçmeli temaların yasalarla belirlendiği gibi, bu ders kitaplarındaki metinlerin iletlediği değerler de yasalarla belirlenmelidir. Bunun için Türkiye’deki üniversitelerde görev yapan değerli profesörlerden oluşan bir kurul oluşturulmalıdır. Bu kurulun üyeleri içinde Türk milletinin karakteristik özelliklerini bilen Türkologlar, toplum yapısını bilen ve küreselleşme rüzgarının olumsuz etkilerinden yeni kuşaklarımızı koruyabilme yollarını metinlere yansıtabilecek sosyologlar, metinlerin iletlediği değerleri çocukların gelişimsel özelliklerine göre belirleyip onların metinleri okurken ve bu değerleri benimserken okuma zevkini de aşılatabilecek çocuk psikologları ve Türk dili profesörleri olmalıdır.

Bu kurulun tespit ettiği değerler, ders kitaplarının basımı konusunda yasal zorunluluk olmalıdır. Ders kitapları basıldıktan sonra aynı kurul kitapları incelemeli metinlerin tespit edilen değerleri ilettiler iletmediği incelenmelidir. Bu inceleme sadece nitelik açısından olmamalı, nicelik açısından da olmalıdır. Çünkü yaptığımız araştırmada ders kitaplarındaki metinlerin iletlediği değerlerin, ders kitaplarına dağılım sayılarında büyük farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Bu incelemenin sonunda metinlerin iletlediği değerler açısından yeterli görülen yayınevlerinin kitaplarına çoğaltılma ve dağıtılma izni yasal olarak verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Aktaş, Ş., Gündüz, O., *Yazılı ve Sözlü Anlatım*, Akçağ Yayınları, Ankara 2008.
- Akyol, Hayati, *Türkçe Öğretim Yöntemleri*, Kök Yayıncılık, Ankara 2006.
- Babacan, Mahmut, *Yazılı ve Sözlü Anlatım*, 3F Yayınevi, İstanbul 2008.
- Bozkurt, Nejat. *20. Yüzyıl Düşünce Akımları*, Morpa Kültür Yayıncılık, İstanbul 2004.
- Calp, Mehrali, *Özel Öğretim Alanı Olarak Türkçe Öğretimi*, Eğitim Kitabevi. Konya 2005.
- Ceyhan, E., Yiğit, B., *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*, Anı Yayıncılık, Ankara 2005.
- Coşkun, E., Taş, S., *Ders Kitaplarına Metin Seçimi Açısından Türkçe Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi*. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl:2005, Cilt:5 Sayı:10 s.60
- Çetişli, İsmail, “Edebiyat Eğitiminde Edebi Metnin Yeri ve Anlamı”, *Milli Eğitim Dergisi*, 169, 75-83.
- Çomak, Nebahat Akgün, *Yazının İşlevsel Kullanımı*, Der Yayınları, İstanbul 1995
- Demirel, Özcan, *Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi*, Pegem A Yayıncılık, Ankara 2003.
- Demirel, Özcan, *Öğretme Sanatı*, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara 2009.
- Demirel, Ö., Kiroğlu, K., *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*, Pegem A Yayıncılık. Ankara 2005.
- Demirel, Özcan. *Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi*, Pegem A Yayıncılık, Ankara 2003.
- Doğan, İsmail, *Sosyoloji, Kavramlar ve Sorunlar*, Pegem A Yayıncılık, Ankara 2007.
- Doğan, İsmail, *Toplum ve Eğitim*, Pegem A Yayıncılık. Ankara 2004.
- Ergin, Muharrem, *Türk Dili*, Nesil Matbaacılık, İstanbul 1992.
- Güneş, Firdevs, *Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma*, Nobel Yayınları, Ankara 2007.
- Güngör, Erol, *Değerler Psikolojisi Üzerine Araştırmalar*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2000.
- Hacip, Yusuf Has, *Kutadgu Bilig*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul 2008.
- Kafesoğlu, İbrahim, *Türk Milli Kültürü*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2000.
- Kafesoğlu, İbrahim, *Türk-İslam Sentezi*, Ötüken Yayıncılık, İstanbul 2008.
- Kaplan, Mehmet, *Kültür ve Dil*, Dergah Yayınları, İstanbul 2004.

- Karakuş, İdris, *Atatürk Dönemi Eğitim Sisteminde Türkçe Öğretimi*, Ankara 2006.
- Karasar, Niyazi, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayıncılık, Ankara 2008.
- Kavcar, C., Oğuzkan F., Sever S., *Türkçe Öğretimi*, Engin Yayınevi, Ankara 2001.
- Kılıç, A., Seven, S., *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*, Pegem A Yayıncılık, Ankara 2003.
- Kılınç, Selman, *Atatürk'ten insanlığa yol gösteren sözler*, Truva yayınları, İstanbul 2005.
- Kolaç, Emine, "Somut Olmayan Kültürel Mirası Koruma, Bilinç Ve Duyarlılık Oluşturmada Türkçe Eğitiminin Önemi"(Makale), *Milli Folklor Dergisi*, Yıl 21, sayı 82, 2009, s. 19-31
- Konukman, Ercüment, *Topluluktan Millete*, Belge Yayınları, İstanbul 1989.
- Korkmaz, Z., Parlatır, İ., Ercilasun A.B., Zülfikar H.,Gülensoy T., Birinci N., *Türk Dili ve Kompozisyon*, Ekin Yayınevi, Ankara 2007.
- Kurtkan, Amiran, *Sosyoloji*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1980.
- Küçükahmet, L., Özmen, G.,R., *Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu*, Nobel Yayın, Ankara 2001.
- Marshall, J., *Anadili Öğretimi*, Çev.Cahit Külebi, Çağdaş Yayınları, Ankara 1994.
- Nirun, Nihat, *Aile ve Kültür*, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara 1994.
- Nuhoğlu, M., M., Başoğlu N., Karganacioğlu S., *Türkçe Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2008.
- Oğuzkan, Ferhan, *Çocuk Edebiyatı*, Anı Yayıncılık, Ankara 2001.
- Öz, Feyzi, *Uygulamalı Türkçe Öğretimi*, Anı Yayıncılık, Ankara 2001.
- Russel, Bertrand. *Eğitim Üzerine*, Çev.Şebnem Duran, İlya Yayınevi, İzmir 2006.
- Saylan, Nevin, *Eğitim Bilimine Giriş*, Anı Yayıncılık, Ankara 2007.
- Şen, Ülker,"Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İlettiği Değerler Açısından İncelenmesi" (Bildiri), *Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu*, (27-28 Mart 2008) Gazimağusa-KKTC
- Şirin, Mustafa Ruhi, *Çocuk Edebiyatı*. Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul 2000.
- Tosunoğlu, M., Aslan M., Karakuş İ., *Konu Alanı ve Ders Kitabı İnceleme*, Anıtepe Yayıncılık, Ankara 2001.
- Vural, Mehmet. *İlköğretim Okulu Ders Programları ve Öğretim Kılavuzları 1-5. Sınıflar*, Yakutiye Yayıncılık, Erzurum 2008.
- Yalçın, A., Aytaş, G., *Çocuk Edebiyatı*, Pegem Yayıncılık, Ankara 2003.
- Yamakoğlu, Cihan, *İnsan İlişkileri*, Öztekin Matbaacılık, Ankara 1987.

Yavuzer, Haluk. *Çocuk Psikolojisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1989.

Yılar, Ömer, *Halk Bilimi ve Eğitimi*, Pegem Yayıncılık, Ankara 2007.

Yılar, Ö., Turan, L., *Çocuk Edebiyatı*, Pegem Yayıncılık, Ankara 2005.

Yıldız, Cemal, *Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi*. Kök Yayıncılık, Ankara 2006

Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2005.

ÖZGEÇMİŞ

1970 yılında Giresun'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Giresun Cumhuriyet İlkokulu, Giresun Atatürk Ortaokulu ve Giresun Atatürk Lisesinde tamamladı. 1989 yılında Ege Üniversitesi Çeşme Meslek Yüksek Okulu Turizm ve Otelcilik Bölümü'nde yüksek öğrenim hayatına başladı. 1993 yılında bu okulu bitirdi. Aynı yıl kayıt olduğu Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi İktisat Bölümü'nü 1998 yılında bitirdi. 2003 yılında başladığı Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü'nü 2007 yılında bitirdi. 2007 yılının Ekim ayında başladığı Giresun Üniversitesi Tirebolu Meslek Yüksekokulu'nda halen öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır.

